ABİT DURSUN
Babam Turan Dursun

Görüşmeyi yapan: SONER YALÇIN

KAYNAK YAYINLARI

ABİT DURSUN

Babam Turan Dursun

Görüşmeyi yapan: Soner Yalçın

"Babamın öldürülmesinin üzerinden beş yıl geçmişti.
Turan Dursun, bir baba. eş olmaktan çıkmış, topluma, toplumlara alt olmuştu.
Yolumuza devam etmeliydik. Onun, 56 yıllık Ömründe ürettiği
eserlerini kamuoyuna ulaştırmak zorundaydık.
Aradan geçen yıllar içerisinde bunun önemli ölçüde başarıldığını görmek,
kuşkusuz ki, bizi oldukça mutlu etti.
Onca eser kitap haline getirildi, on binlerce, yüz binlerce okur buldu.

Bu arada kitapların basımını üstlenen Kaynak Yayınları da
bu kitapların basımı nedeniyle büyük tehlikeleri göze aldı,
Yayınevi gerici güçlerin saldırısına uğradı, yılmadılar. Yollarına devam ettiler.

öldürülmesinin üzerinden 1900 gün geçmesine rağmen
babamın katlinin üzerindeki esrar perdesi kaldırılmamış, cinayet çözülememişti.
Cinayet çözülemediği ya da çözülmek istenmediği gibi.
vurulduğu gün evinden alınan sayısız çalışma ve özel eşyası da
yazılı ve sözlü tüm başvurularımıza karşın iade edilmemişti.
Bu nedenle de, babam bizim gözümüzde ikinci kez öldürülmüştü ne yazık ki'...

Turan Dursun kimdi? Bilim adamı, Aydınlanmacı kimliğinin dışında nasıl biriydi?
Nasıl bir eş... Nasıl bir arkadaş... Nasıl bir baba...
Onun doğa sevgisini, onun insan sevgisini yaşadığı topluma anlatmak ve
gelecek kuşaklara aktarmak bir borçtu, bir görevdi.
Bu görevi, onunla otuz yılı birlikte geçirmiş olan
benim yerine getirmem gerekiyordu"

Abit Dursun böyle anlatıyor kitabın öyküsünü.
Kftapta Turan Dursun'un kendi kaleminden yaşamöyküsünü. yazılarını.
İki şiirini ve mektuplarını;
ölümünden sonraki günlerde hakkında yazılanları da bulacaksınız.

"BABAM TURAN DURSUN" NASIL YAZILDI?

Babamın öldürülmesinin üzerinden koca beş yıl geçmişti. Onsuz geçen bu beş yıl içerisinde, ben ve ailem, kimi zaman üzüldük, yoğun acılan taşıdık yüreğimizde. Kimi zaman ise, yaşadığımız küçük mutlulukları sevince, neşeye çevirmeye çabaladık. Ailecek birbirimize kenetlendik. Her olumsuz koşula rağmen ayakta kalmak zorundaydık. Çünkü biz, yaşadığı çağa ve gelecek kuşaklara olan "insan" olma sorumluluğunu bir an olsun aklından çıkarmayan, bu yüzden de insafsızca yaşamı elinden alınan bir bilimcinin mirasını taşıyorduk. Tarihsel görevimizin öneminin farkındaydık. Bu yüzden oldukça dikkatli olmak zorundaydık.

Turan Dursun, bir baba, eş olmaktan çıkmış, topluma, toplumlara ait olmuştu. Birtakım duygusallıkları kenara iterek, aklın yol göstericiliği içerisinde davranarak yolumuza devam etmeliydik. Onun, 56 yıllık kısa ama öz olan ömrüne sığdırarak ürettiği eserlerini kamuoyuna ulaştırmak zorundaydık. Aradan geçen yıllar içerisinde bunun önemli ölçüde başanldığını görmek, kuşkusuz ki, bizi oldukça mutlu etti. Onca eser kitap haline getirildi; on binlerce, yüz binlerce okur buldu. Bu arada kitapların basımım Üstlenen Kaynak Yayınları da bu kitapların basımlar nedeniyle büyük tehlikeleri göze aldı. Yayınevi, gerici güçlerce saldırıya uğradı, yakıldı, yıkıldı, yılmadılar. Yollarına devam ettiler.

Turan Dursun'un eserleri basılmıştı basılmasına ve yüz binlerce okura da ulaştırılmıştı yazdıkları; ama bu yeterli miydi? Tabii ki, hayır!.. Öldürülmesinin üzerinden 1900 gün geçmesine rağmen babamın katilinin Üzerindeki esrar perdesi nedense (!) kaldınlmamış, cinayet çözülememişti. Cinayet çözülemediği ya da çözülmek istenmediği gibi, vurulduğu gün evinden alınan sayısız çalışma ve özel eşyası da, yazılı ve sözlü tüm başvurularımıza karşın iade edilmemişti. Bu nedenle de, babam bizim gözümüzde ikinci kez öldürülmüştü ne yazık ki!..

Bu arada bir avuç sermayedarın elindeki medya da. Turan Dursun gerçeğini görmemek için ısrarla direniyordu'... Bu direnç sadece rengârenkli basınla, medyayla sınırlı kalsa gülüp geçer, sermayenin para babalarının doğal yaklaşımı derdik. Oysa öyle olmadı. Ilerici basında ne Turan Dursun vardı ne de ürettikleri. Mücadelesi, o 56 yıllık ömrü içensinde, gördüğü onca baskıya aldırmadan, yılmadan sürdürdüğü mücadelesi de görmezden geliniyor, adeta yok sayılıyordu. Belki de babam hiç yaşamamıştı, kim bilir[91]...

O günlerde ilginçtir, Cumhuriyet'le yaşıt olmakla övünen bir günlük gazete çıkardığı kitap ekinde verdiği en çok okunan kitaplar listesini, babamın kitaptan liste başı diye yayından kaldırmıştı. Ama yine o gazetedeki onurlu bir kalem ise, köşesinde ısrarla yazdı. Eğer bugün o gazetede Turan Dursun'un adı geçiyor ise bunda sevgili Ekmekçi'nin payı büyüktür.

Biz biliyorduk ki, Aydınlanma mücadelesi ne bir günlük ne de beş yıllıktır. Bu uzun soluklu savaşımdır. Yüzlerce yıldan bu yana süregelmiş, yine yüzlerce yıl da sürecektir. Bu yolda nice yitiklerimiz olmuştur. Yüzlerce yıl önce Bruno'ların, Nesimi'lerin korkusuzluğu olmasaydı, belki de bugün Turan Dursun ile tanımayacaktınız. Ben inanıyorum ki, Turan Dursun'un Aydınlanma savaşımı, gelecek çağlarda çağdaşlarına yeni Bruno'lan, Nesımı'leri. Ve Turan Dursun'ları tanıştıracaktır Yeter ki, bizler tarihsel sorumluluğumuzu unutmayalım.

Aradan bir beş yıl geçmiş, babam, uğruna gözünü kırpmadan ölüme gittiği düşüncesini, yapıtlarıyla insanlığa ulaştırmıştı. Ya Turan Dursun kimdi? Bilim adamı, Aydınlanmacı kimliğinin dışında nasıl biriydi? Nasıl bir eş... Nasıl bir arkadaş... Nasıl bir baba... Onun doğa sevgisini, onun insan sevgisini yaşadığı topluma anlatmak ve gelecek kuşaklara aktarmak bir borçtu, bir görevdi. Bu görevi, onunla otuz yılı birlikte geçirmiş olan benim yerine getirmem gerekiyordu. Günlerce, aylarca hep bunu düşündüm. Babam ile anımsadıklarımı zaman zaman küçük kartçıklara yazdım. Kimi zaman ise sayfalar dolusu yazıyor, bazen beğenmeyip yırtıp atıyordum. Bir gün yeniden gözden geçirmek üzere kimi sayfaları ise büyük bir özenle saklıyordum.

Ağustos ayının ortalarıydı. Babamın beşinci ölüm yıldönümüne yirmi beş gün vardı. Kızılay'daki bir kafede karşılaştığım gazeteci

dostum Soner Yalçın ile konuşurken babamı anlatan bir söyleşi yapmak geldi aklımıza. Soner, *Siyah Beyaz* adlı bir günlük gazetenin Yayın Koordinatörüydü. Sonra sevgili Soner'le günlerce süren bir çalışmaya girdik. Adeta gazetenin bir elemanı gibiydim. Çalışanların sıcak ilgisi ile Soner'in gazeteyle olan onca yoğunluğuna ve yorgunluğuna rağmen günlerce süren bu çalışma, başta yazı dizisi olarak düşünülmüştü. Ama ben yazı ve belge taşıdıkça, bu çalışmanın diziden sonra kitap olmasına karar verdik.

Kaynak Yayınları'nın Turan Dursun'un eserlerini bastığını biliyorsunuz. Bu çalışmanın da kitap olarak basılması önerisi aynı yayınevinden gelince kitabın orada basılması uygun görüldü.

Bu kitabın yayına hazırlanmasında başta Soner Yalçın olmak üzere. Kaynak Yayınları'nın değerli yöneticileri ilhan Kırıt ve ismet Öğütücü ile emeği geçen tüm dostlara teşekkür ederim.

Abit Dursun

BABAM TURAN DURSUN

Maltepe'den bindiğim taksinin sürücüsüne, "Esenboğa Havaalanı'na çek" diyebiliyorum ancak. Bir an önce uçağa yetişmeliyim. Hızlı, olabildiğince hızlı gitmesi için, şoföre yalvarır gözlerle bakıyorum. Konuşmak istiyorum, sesim çıkmıyor. Kulaklarım tıkanmış, boğazım düğümlenmiş.

Babamın Öldüğüne inanamıyorum...

Çoğu kez görevli gidip geldiğim Esenboğa yolu bitmek bilmiyor. Saate bakıyorum; 16.10. Sigara yakmak istiyorum, ceplerimi yokluyorum. Birden sigarayı iki ay Önce bıraktığımı anımsıyorum. Midem bulanmaya başlıyor. Hava almak için taksinin camını açıyorum. İçeriye ot kokuları doluyor.

Ne çok severdi kır çiçeklerini...

ilk silüeti canlanıyor gözümde...

Siyah Lastik Çizme

Babamı hiç cüppeli görmedim; sarıklı ve sakallı da... Ceket, pantolon, beyaz gömlek ve ince bir kravat, değişmez kostümüydü. Annem gömleğine, ceketine sürekli kola yapıyordu.

Yoksulduk. Ancak babam, annem ve ben, pırıl pırıl giyinirdik.

Sİnop'un Türkeli ilçesinde yaşıyorduk. Burası babamın yeni sürgün yeriydi. Tek odalı bir evimiz vardı, orman içinde. Yıkık dökük bir evdi. Kapısını hiç unutmuyorum. Tahtadandı ve her an düşecek gibi dururdu. Babam çok çalışırdı. Sık sık ilçe dışına çıkardı. Annem korkar, geceleri bana sarılıp uyurdu. Vücudunun titrediğini hissederdim. Ben de ona sarılırdım. Ben korkmazdım.

Annemi mezarlık korkuturdu. Evimiz mezarlığın bitişiğindeydi. Sadece mezarlık olsa iyi; her hafta ormanın içinden bir ceset çıkarılırdı. Sanki çevrede herkes birbiriyle kanlı bıçaklıydı. Köylüler düşmanlarını ya ormana getirip öldürürler ya da öldürdükten sonra ormana bırakırlardı.

Alacakaranlıkta mezarlığın içinden geçerek, ilçeye inip babama gazete alırdım.

Babam hep okurdu. Gazeteyi bırakıp kitabı eline alırdı, kitap bittiğinde tekrar gazeteyi okumaya başlardı.

Birkaç günlüğüne ilçe dışına çıktığında elinde mutlaka paketlerle gelirdi. Döndüğünde evdeki manzara hep aynıydı. Merakla paketleri açardım: Kitap... Kitap... Kitap...

Kızardım; "Baba niye başka bir şey getirmiyorsun?" Sakin, yumuşak bir ses tonuyla hep aynı yanıtı verirdi: "Başka ne getireyim oğlum?"' Yemeğini yemeden kitapların başına çökerdi.

Evimizdeki tek odada, iki sedirimiz, iki kilimimiz ve İki penceremiz vardı. Eşya almak için paramız yoktu. Küçüktüm ama yoksul olduğumuzu biliyordum. Kimseye söyleyemediğim tek bir isteğim vardı: Siyah lastik bir çizme!

O yıllarda herkesin ayağında "Soğukkuyu" denen naylon ayakkabılar bulunurdu. Sadece ilçenin önde gelen ailelerinin çocuklarının siyah lastik çizmeleri vardı. Deniz kıyısına gidip ayağımızla birbirimize su fışkırtmak en güzel oyunlarımızdan biriydi. Çizmesi olanlar şanslıydı, ayakları üşümüyordu. Benim ayağım ise mosmor oluyordu. Sık sık hastalanıyordum. Uyurken, siyah lastik çizmeler rüyalarıma girerdi.

Bir oyun dönüşü eve girdiğimde babamın yanında duran siyah lastik çizmeleri yaşamım boyunca hiç unutamadım...

Esenboğa yolu bitmek bilmiyor. Ceplerimi yokluyorum, sigara içmek için. Ve yine hatırlıyorum sigarayı bıraktığımı. Midemin bulantısı geçmiyor. Taksi şoförü radyoyu açıyor. Cırtlak sesli bir kadın şarkı söylüyor. Sinirleniyorum. Sesim çıkmıyor...

Babamla annem kavga ettiklerinde de sesimi çıkarmaz onları dinlerdim. Annem bağırırdı, "Neyini seviyorsun şu cüce kadının?" Sonra gider radyoyu kapatırdı. Babam hırsla tuşa basıp açardı. Bu sürekli tekrarlanırdı.

Annem o yılların popüler kadın türkücüsü Bedıa Akartürk'ü kıskanırdı. Bir gün annem yemek yapıyor. Radyoda şarkılar-türküler söyleniyor. Aaa... Bir baktım, annemin sevmediği kadın türkü söylüyor. Aldım elime oklavayı, radyonun üzerine vurdum. Oklava tuşa değince radyo kapandı. Bağırmaya başladım: "Anne, anne, o kadını öldürdüm!"

"Lütfen radyoyu kapatabilir misiniz", diyorum şoföre. Kapatıyor. Bir de sigara istesem mi acaba? Yok hayır, babam sigaraya tekrar başladığımı duyarsa üzülür. Ama o artık yok ki..

"Komünist Müftü..."

Yıl 1966. Soğuk bir kış günü. O her an yıkılacak gibi duran kapımız şiddetle çalındı. Annem gitti kapıyı açtı. Gelen kişi babamı sordu. Babam kapıya gitti, gelen kişiyle birkaç dakika konuştu. Sonra içeriye gidip ceketini aldı. Adamla gittiler.

Olayı daha sonra babamdan dinledik. O yıllarda babam Nurcuların büyük tepkisini çekiyor. Onlarla çatışma halinde. Babama çok kızıyorlar. Çünkü babam bir dönem Said-i Nursi'ye sempati duyup kısa bir süre Nurcuların içine girmiş. Sonra ayrılmış. Bunlara veryansın ediyor. Babamın adı o yıllarda "Türkiye'nin aydın müftüsü"

Yaşı oldukça genç olan adam, babamı vurmak için evimize gelmiş. Gençle babam gittikleri ormanın içinde saatlerce sohbet etmişler. Babam genci ikna etmiş. Bu arada gencin kalacak yerinin olmadığını, karnının aç olduğunu öğrenmiş. Kalacak yer bulmuş, üstüne giyecek almış, karnını doyurmuş, cebine harçlığını koyup göndermiş.

Babam daha o yıllarda dinci çevrelerin hedefi haline gelmişti. Hakkında sık sık dedikodu çıkarıyorlardı: "Komünist Müftü Turan Dursun, Rusya'dan 20 bin lira aldı!" Büyük para!

Bir gün yıkık dökük tek odalı evimize bir müfettiş geldi. O bir sedire, biz de ailecek karşı sedire oturduk. Misafire bir şey ikram etmek gerekiyor. Ama bizim, bırakın ikramı, su verebileceğimiz bardağımız bile yok. Suyu tasla içiyoruz. Konuk su istedi. Ne yapacağız? Annem metal sürahi ile su getirdi verdi adama. Müfettiş evin halini gördükten, babamla da sohbet ettikten sonra bizim hakkımızda Diyanet işleri Başkanlığı'na çok güzel bir rapor sunmuş.

Türkeli'nde bize en çok yardımı. Ah' Şarapçı adında bir ilkokul öğretmeni ile karısı yaptı. Onlara da komünist diyorlar. Babam içinden "Ne iyi insanlar, keşke komünist olmasalar" diye geçirirmiş. Bir gün karar veriyor, "Şu komünistlik nedir" deyip öğretmen Ali Şarapçı'dan kitap istiyor.

Babamın adı komüniste çıkmasın da kimin çıksın? Bir kere çok okuyordu. Daha sonraki yıllarda yaşadığımız ikinci bir olay ise babamın komünist olduğunun en büyük delili idi!

Bir kış günü. O gün akşama doğru tipi yerini ayaza bırakmış. Biz de annemle beraber sobanın yanına oturmuş babamı bekliyoruz. Bir süre sonra kapı çalındı, açtık. Gelen, babamdı. Tir tir titriyordu. Annem hemen fark etti: "Paltonu ne yaptın?" Babam sanki hiçbir şey olmamış gibi anlattı:

Yolda gelirken, üzerinde gömleğinden başka bir şeyi olmayan yoksul, yaşlı bir köylüye rastlamış. Tutup paltosunu ona vermiş. Olayı anlatırken sözlerinde ne bir telaş, ne bir heyecan var. Sanki her gün yaptığı sıradan bir iş. Oysa paltoyu taksitle almış ve taksitleri binbîr zorlukla ödemişti. Annem biraz bağırdı çağırdı, sonunda olay kapandı. Ama babam bir değil, birkaç kış ceketiyle idare etmek zorunda kaldı.

Nihayet Esenboğa'ya geliyoruz, ilk kontrol noktasında fazla beklemeden kimliğimi gösterip geçiyorum. Alanın, bilet satış bölümü oldukça kalabalık. Kuyruğa girecek zamanım yok. Hemen istanbul'a gitmeliyim, zaman kaybetmemem gerekiyor. Öldüğünü biliyorum ama yine de babama bir an önce kavuşmak istiyorum. Ona sarılıp koklamak istiyorum.

Bankonun gerisindeki odalardan birine giriyorum; heyecanlıyım, "Şefi görmek İstiyorum". İri yarı bir bayanı gösteriyorlar, ona yöneliyorum. Bîr çırpıda, babamın öldürüldüğünü, hemen ilk uçakla İstanbul'a gitmem gerektiğini, bunun için yardımcı olmasını istiyorum. Ağlamaklıyım. Şef anlattıklarımdan etkilenmiyor. Donuk bir sesle, "Rezervasyon yaparmış mıydınız?" diye soruyor. Kızıyorum ama yapabileceğim bir şey yok. "Hayır" diyorum. Yine aynı donuk ses tonuyla, "Maalesef uçaklarımız dolu" diyor! Babam, Turan Dursun öldürülmüş, kadın hiç oralı değil. Şişman kadının duyarsızlığı beni çok sinirlendiriyor. Hem kadına, hem de onun hakkında kötü düşündüğüm için kendime kızıyorum. Babamın "İnsanları sevin" sözünü hatırlıyorum, mahcup oluyorum. Çaresizim. Ne yapmalıyım?

Havaalanının iç hatlar salonunda dört dönüyorum. İstanbul'a gidecek 17.00 uçağının rötarlı olduğunu öğreniyorum. Acele etmeliyim, bir yerlere başvurmalıyım. Müdüre çıkmaya karar veriyorum. Yerini öğreniyorum; ikinci kattaki odasına koşarak çıkıyorum. Yok. Bir o odaya giriyorum, bir diğerine; kimseler yok. İkinci kattan baktığımda, yolcuların bilet kontrol noktasına geldiğini görüyor ve iyice telaşlanıyorum. Ne yapsam, rüşvet mi teklif etsem acaba?

"Buraya Ne Yapılacak?"

Babam anneme her gün tembih ederdi: "Kimseden hediye almayacaksın. Ne getirirlerse kızıp geri vereceksin." 60'lı yıllarda din adamlarından hem korkulur, hem de saygı duyulurdu. Özellikle köylüler, imamların, müftülerin evlerine yoğurt, bulgur, bal, fındık, ceviz gibi yiyecekler götürürlerdi. Babam bu tür hediyelerin evden içeri sokulmasına kesinlikle İzin vermezdi. Annem gelenlerin hepsini geri gönderirdi.

Esnaflar aralarında para toplayıp babam için bir ev yapmaya karar vermişler. Babama sürpriz yapmak için temel atma sırasında dua okumasını istiyorlar. Babam gidiyor, tam duaya başlayacak, soruyor: "Buraya ne yapılacak?" Kendisi için ev yapılacağını öğrenince, "Siz benim onurumla mı oynamak istiyorsunuz, bir devlet memuruna rüşvet mi veriyorsunuz" diye ortalığı birbirine katıyor. Zor gönlünü alıyorlar. Bir daha da böyle şeylere teşebbüs etmiyorlar.

Havaalanının yolcu bekleme salonu boşalmış, sadece biletlerini okeyletmek isteyen birkaç kişi var. Ben hâlâ bir yetkili bulabilmiş değilim. Sonunda rasgele girdiğim odalardan birinde koyu takım elbiseli bir beyle burun buruna geliyorum. Bir şey söylemesine izin vermeden babamın İstanbul'da vurulduğunu anlatıyorum. Terden sırılsıklam olmuşum. Dudaklanm titriyor, ağlamamak için kendimi zor tutuyorum. 40 yaşlarındaki bu görevli durumumu anlıyor. Bana hiçbir şey söylemeden masasının üzerindeki telsizi eline alıp, "Tercihli bir yolcu var, uçağı beş dakika bekletin" diyor. O an sabahtan beri tuttuğum gözyaşlaruna engel olamıyorum. Hıçkıra hıçkıra ağlamaya başlıyorum. Hem ağlıyor, hem de teşekkür ediyorum. "Hemen aşağıya inin, biletinizi alın, uçak sizi bekliyor" diyor.

Aşağıya bankonun önüne gidiyorum. Bir adamla bir görevli tartışıyorlar. Görevli, "Bilet yok" diyor. Hafif şişman adam ise ısrarla bilet istiyor. Tartışma uzayıp gidiyor. Araya girip yetkilinin talimatını söylüyor ve bilet istiyorum. Görevli bir yere telefon ediyor, sonra biletimi veriyor. O sırada şişman adam, "Hani bilet yoktu" diyor? Hışımla adama dönüyorum, "Benim babamı vurdular" diyorum. Söylediğimi sanki ilk kez duyuyorum: "Babamı vurdular."

Yani babam artık yaşamıyor mu?..

Annem ve halamdan ne çok dinledim, Ülkü'yü, Nurettin'i ve Hamit'İ.

İlk çocuklarının adı Ülkü. Beş yaşında kızamıktan ölüyor. Arkasından bir erkek çocuk doğuyor: Nurettin. O da üç yaşında, yine kızamıktan gidiyor. Üçüncü çocuk, Hamit Ağabeyim. Bİr gün ateşleniyor, babam kucağına alıp doktora götürüyor. Doktor genç biri, yanlış bir iğne vuruyor. Hamit, babamın kollan arasında iki yaşında can veriyor.

Babam yıllarca unutmamış ağabeyim Hamit'in ölümünü.

Dördüncü çocuk ben, Abit. Babaannem rüyasında görmüş, melekler söylemiş, "Hamit öldü, yerine doğacak Abit yaşayacak."

Ben 1960 yılında doğduğumda, 40 köyden, 40 bekâr kızın elbisesinden birer parça alınıp bana yelek yapılmış. Birkaç yıl bu yeleği sırtımdan hiç çıkarmamışlar, Abit yaşasın diye...

Bilet kontrol çıkışının önünde bekletilen ve bizi uçağa götürecek otobüse biniyorum. Otobüs bir türlü hareket etmiyor. Neden gitmiyoruz? Yoksa uçak rötar mı yaptı? Birini mi bekliyoruz? Bir adam otobüsün ön kapısından biniyor ve hareket ediyoruz. Uçağa yaklaşıyoruz; merdivenleri hızla çıkıyor, hostesin yardımı ile koltuğa oturuyorum. "Kemerlerinizi bağlayın" anonsunun ardından havalanıyoruz. Bu, uçağa İlk binişim. Hep merak etmiştim uçağa ilk kez binme duygusunu...

Hep geçmişle ilgili anılarım canlanıyor gözümde. Yolcuların okuması için bırakılan THY dergisine bakıyorum...

Benim çocukluğumda *Cumhuriyet* gazetesinin "Garth" diye bir çizgi roman bantı vardı. Çizgi romanın kahramanı yoksullara yardım eden, olağanüstü güçlü, kötülerin başdüşmanı biriydi. Her zorluğun altından kalkardı. Çizgi roman kahramanını babama benzetirdim...

"Ne arzu edersiniz?" Güleryüzlü iki hostes, içecek ve yiyecek servisi yapıyor. Canım hiçbir şey istemiyor. Teşekkür ediyorum, bir şey almıyorum. İçimden muziplik yapıyorum; "Orucum da..." Tam oruç tutulacak gün...

TRT'de Ambar Memuru

Babamın, oruç tutmam, namaz kılmam ve camiye gitmem konusunda ne bir baskısı ne de talebi oldu. İyi anımsıyorum çocukluğumdaki Ramazan günlerini ve babamın namaz kılışını. Ne tuhaf, belki çocuklar babalarını namaz kılarken taklit ederler, ben etmedim.

Babam beni karşısına alıp din bilgisi vermedi. "Doğruyu ve güzeli sen kendin bul" derdi.iyi hatırlıyorum, 1967 yılının Ramazan ayıydı (Aralık). Baban *huriyet* gazetesinde "Dini Sohbetler" başlığı altında, "Eski Sivas Müftüsü Turan Dursun" imzasıyla köşe yazıları yazıyordu: "Bir toplumda oruçlular da bulunur, oruçsuzlar da. Bunların karşılıklı ilişkilerine gelince: Eğer oruçlu, oruçsuzdan saygı, oruçsuz da oruçludan anlayış görürse aralarında normal ilişkiler kurulmaması İçin sebep kalmaz. (...) Oruçlu-oruçsuz ilişkilerinde hoşgörü ve anlayışın bulunmadığı zamanlarda sataşmalar çoğalır ve sonunda içinden çıkılmaz berbat bir durum meydana gelir."

Babam o yıllarda aydın bir müftü. Allah'a ve Peygamber'e inanıyor. 19 Aralık 1967 tarihli köşe yazısında bakın ne diyor: "Tanrı buyurur ki, 'Oruç benim içindir. Ve karşılığını da ancak ben veririm.' Bu Tanrısal açıklama, oruçta bir özellik bulunduğunu açıkça anlatır. Aynı açıklamadan, Tanrı katında oruca biçilen değerin hangi koşula bağlandığı da kolayca anlaşılır: İçten gelerek yalnızca T a n r ı için tutulmuş olması."

Babam yazılarında çok fazla dini sohbetlere girmiyordu. Makalelerinde sosyal adaletsizlik üzerinde çok duruyordu.

31 Aralık 1967 tarihli köşe yazısı bunun tipik örneğidir: "Bayram geliyor diye herkeste yoğun bir hazırlık çabası göze çarpar. 'Bir ay dediğin nedir ki. Ramazan gitti, oruç bitti. Zenginin orucu bitti, fakirin orucu ise yeni başlıyor.' Herkes bir şey söyler. Kimi dudak büker hazırlığı ol-

mayanlara, 'Ayol bu ne biçim bayram karşılayışı, evlerinde bir şeyleri yokmuş.' Paralan pullan olanlar rahatlıkla, orta durumlular da kıraraksararak açık vermeden hazırlıklannı yaparlar. Peki yoksullar, öksüzler, borçlular, kimsesiz ve olanaksız olan kadınlar?"

Babam alışılmadık bir din adamıydı. Sivas'ta köyleri ağaçlandırmak için kampanya açtı: "Her imam 50 ağaç dikecek!"

Türkeli'nde başımıza gelen olay Sivas'ta da tekrarlandı. Babama müftülük lojmanı yapılmak istendi. Babam reddetti, "lojman yerine hastane yapılsın" dedi. imamlar için kurs açtı. Kursiyerleriyle birlikte Atatürk'ün anıtına çelenk koydular. O tarihlerde, bir din adamı olarak Türkiye tarihinin birçok İlkine imza attı. Yerine kadın müftü vekili tayin etti. Sekreterini kadından seçti. Sivas'ın en büyük köylerinden olan Kalın'daki kan davasını sona erdirdi. Üstelik "Köye gitme, onlara devletin gücü yetmiyor; seni de öldürürler" demelerine rağmen. Tüm gazeteler bu haberleri birinci sayfalarından verdiler.

Sivas'ın Hanzar Köyü'nde su kaynağı var. Bent yapılsa herkes yararlanacak. Valiye göstermek İçin köylüleri toplayıp fotoğraf çektiriyor babam. Köy ve Köylüyü Kalkındırma Derneği kuruyor. Oldukça popüler bir müftü. 1962 yılında Türkiye Milli Gençlik Teşkilatı, 10 Kasım nedeniyle istanbul Atlas Sineması'nda bir toplantı düzenliyor. Kimler yok ki, konuşmacılar arasında: Ekrem Alican (Başbakan Yardımcısı), Hasan Dinçer (Başbakan Yardımcısı), Turhan Feyzioğlu (Başbakan Yardımcısı), Orhan Hançerlioğlu (Yazar), Muzaffer Yurdakuler (Tabii Senatör), Prof. Tank Zafer Tunaya (Hukuk Profesörü), Behçet Kemal Çağlar (Şair) ve babam Turan Dursun (Müftü).

Babam yıllarca okumasının karşılığını alıyordu. Ancak daha ortaokul diploması bile yoktu. Derslerini dışarıdan bitirerek diplomasını aldı. Tank Zafer Tunaya'nın başkanı olduğu Devrim Ocakları'nın kuruculan arasında babam da vardı. Kemalist, aydın bir müftü olması babamın devlet katında itibar görmesine neden oluyordu. Cemal Gürsel bazı toplantılarına babamı da çağırmıştı.

Bunlar perdenin önüydü. Perde arkasında ise, babamın kafasından bir türlü atamadığı sorular vardı? Yavaş yavaş dine olan inancını yitiriyordu. Önce Peygamber'e kuşku ile baktı, Peygamber'e inancını kaybedince müftülüğü bıraktı. Devam etse, ikiyüzlülük gösterse,

Cumhurbaşkanı ile oturan. Başbakan Yardımcıları ile sohbet eden, basının desteklediği bir din adamı olarak sanırım epey yükselirdi. O bunları istemedi.

Bir gün eve geldi, "Haydi Ankara'ya gidiyoruz" dedi. Tüm eşyalarımızı bir battaniye içine koyup, sarmalayıp başkentin yoluna düştük. Babam daha önce gelmiş, Abidinpaşa semtinde, İki oda bir salon, zemin katta bir daire kiralamış bile. Bu arada belediyeye de çöpçülük için başvurusunu yapmış.

Ancak bir arkadaşının yardımı ile TRTde ambar memuru olarak göreve başladı. Ankara... ilk dikkatimi çeken, çocukların ayağındaki kunduralar...

Mekanik sesi bir kez daha işitiyorum. İstanbul'a geldiğimizi duyuruyor. Neredeyim ben? Neden geldim İstanbul'a? Babam...

Uçaktan hızla iniyorum. Yolcuların da benim gibi hızlı davranmamalarına içerliyorum. Babam gözlerimin önünden hiç gitmiyor. Öldürüldüğüne inanamıyorum. Havaalanından çıkıp bir an önce taksiye binmek istiyorum. Gözlerim taksi arıyor. O sırada önümde bir Mercedes duruyor. Arka penceresi açılıyor, Esenboğa'da bilet İçin kavga eden adam. "Lütfen buyurur musunuz, gideceğiniz yere kadar bırakayım." Adama söylediğim "Benim babam öldü, senin de öldü mü" sözüm kendisini çok üzmüş. Yol boyu, nasıl böyle bir kabalık yaptım diye üzülmüş. Mercedes'e biniyorum. Sohbete başlıyoruz. Ne konuştuk, neler söyledim bilmiyorum. Ama babamı, şeriatçılara karşı yazılarıyla mücadele ettiğini anlattığımı hatırlıyorum.

Babamın hangi hastaneye götürüldüğünü de söylemiş olmalıyım ki, adam beni Haydarpaşa Numune Hastanesi'ne getiriyor. Koşar adımlarla hastaneye giriyorum. Yetkililere soruyorum, babam yok. Aklıma *2000'e Doğru* dergisine telefon etmek geliyor. Dışan çıkıyorum, bakıyorum Mercedes bekliyor. Adam, ne oldu diye soruyor. Babamı bulamadığımı, çalıştığı dergiye telefon edeceğimi söylüyorum. Beni dergiye bırakmayı öneriyor ama kabul etmiyorum. Kartını uzatıyor, bakmadan cebime koyuyorum. Aylar sonra adamın verdiği kartviziti ceketimde buluyorum; büyük bir şirketin yönetim kurulu başkanıymış.

Derginin adresini biliyorum. "Karşıya geçip Öyle telefon edeyim" diyorum. Haydarpaşa'dan karşıya geçmeden önce büfeden bir Maltepe sigarası alıp yakıyorum. Biliyorum, duysa babam çok kızacak.

İnsanlar... İnsanlar... insanlar... Kalabalık. Bir baba oğlunu kucağına almış yürüyor...

İki Turan Dursun

Babam beni çocukluğumda kaç kez kucakladı?

Çok az. Birinde ata bindirmek, diğerinde yüzme öğretmek için. Yüzmeyi bana Türkeli'nde babam öğretti. Sahile pikniğe gider miydik, hiç hatırlamıyorum. Bildiğim, annem denize girmezdi. Din adamının karısı mayo İle denize girebilir miydi?

iki babam var benim: Müftü, din adamı Turan Dursun, diğeri aydınlanma savaşçısı Turan Dursun! Aydınlanmacı Turan Dursun, iki olayın acısını yüreğinden hiç koparamadı: Çocuklarını kucağına alıp sevememesi ve karısını dövmesi...

Din adamı Turan Dursun tam feodal aile reisiydi! Annemi zaman zaman döverdi. Türkeli'nde, babamın müftülük yaptığı yıllarda yaşadığım bir olayı yıllarca belleğimden çıkaramadım.

Bİr gün komşusu anneme, "Çok güzelsin, gel sana makyaj yapalım" diyor. Annem, babama güzel görünmek istiyor. Kabul ediyor. Komşunun evine gidiyor. Kadın annemin başörtüsünü açıyor, saçlarını tarıyor. Gözlerine ve kaşlarına sürme çekiyor.

Akşam oldu, babam eve geldi. Annemi Öyle görünce çok kızdı, "Sen bilmem ne mi olacaksın" diye bağırıp bir tokat attı. Ve eline geçirdiği bir jiletle annemin kaşlarını traş etti!

ikinci bir olay ise annemin izinsiz sinemaya gitmesiydi. Babam yine kızmıştı ve kavga etmişti annemle. Babam din adamlığı döneminde attığı bu tokatlan bir gün olsun unutmadı. Aydınlanma dönemine girmesiyle anneme olan tutkusu başladı.

Babam anneme takılırdı: "Hadi hadi. Çavdar Mehmet'i unutmadın!"

Bunu söyleyince babamla annem birlikte gülerlerdi... Merak ediyorduk, kimdi bu Çavdar Mehmet? Babam anlattı. Annemle babam aynı köyden, Sivas'ın Şarkışla ilçesine bağlı Yapaltın köyü.

Annem, köyün en güzel kızı. Bu Çavdar Mehmet de anneme âşık. Hatta babam acıyor, annemi Çavdar Mehmet'e kaçırmayı planlıyorlar. Sonunda arkadaşına kaçırmak İstediği kız, babamın eşi oluyor, babam 19, annem 16 yaşında iken evleniyorlar.

Babam, anneme Çavdar Mehmet'i anlatarak takılır da annem boş durur mu; o da başlıyor babamın yaramazlıklarını anlatmaya:

Köyde bir nişan günü. Töre gereği, erkekler evde, kadınlar bir başka yerde eğleniyorlar. Babam annemi görmeyi kafasına koyuyor. Ancak henüz nişanlı bile değil. Geçiriyor kafasına çarşafı, giriyor kadınların eğlendiği düğün evine. Tesadüf bu ya, annem karşılıyor babamı. Hoş geldin diyor. Babam anneme sarılıyor. Annem şüpheleniyor, çarşafı kaldırınca çığlığı basıyor. Erkek! Kadınlar babamı güle oynaya kapı dışarı ediyorlar.

Annem! Ne yapıyordur şimdi... Babamın vurulduğundan haberi var mı? Umarım henüz olmamıştır; keşke kardeşlerime söylememelerini tembihleseydim. Son yıllarda sağlığı çok kötüleşti. Eskiden ne çok çalışırdı...

Abidinpaşa'daki evimiz iki odalı. Amcam ve iki hatam da bizde kalıyorlar. Üçü de öğrenci. Babalan okumaları için fazla ilgilenmiyor. Yük ağabeylerinin üzerinde. Babam ikisinin de okumasını istiyor. Küçücük evde altı kişiyiz. Babamın TRT'den aldığı para yetmiyor. Dedem oralı bile değil, hiç para göndermiyor. Amcam okul masraflarına katkı olsun diye tabelacılık yapıyor.

Annemin kırmızı bir leğeni var, sürekli çamaşır yıkıyor, yemek yapıyor. Benimle bile ilgilenemiyor. Üstelik iki kardeşim daha oldu: Bahtiyar ve Eren.

Amcam ve halalarım aldıkları eğitim gereği yeterince yardım edemiyorlar. Ama daha sonraki yıllarda halalarım annemin en büyük yardımcıları olacaklardır.

Sabahtan akşama kadar sokakta oynuyorum. Arkadaşlarım her gün ballandıra ballandıra Gençlik Parkı'ndaki lunaparkı anlatıyorlar. Görmeyi çok istiyorum. Para sıkıntımız var, bu nedenle babama söyleyemiyorum. Ancak babam sıkıntımı anlıyor: "Kalk bakalım lunaparka gidiyoruz."

Nasıl sevinçliyim. Babam daha bileti almadan ben atlıkarıncanın üzerine biniyorum. Babam fotoğrafçıya beni gösteriyor. Yüzümde bir ışık patlıyor.

Ne kadar oyun varsa hepsini oynadım. Kaç saat kaldık bilemiyorum ama çok yorulduğumu hatırlıyorum. Daha sonraki yıllarda öğrendim, babam o gün aylardır biriktirdiği gömlek parasını harcamış.

Babam sürekli okuyor. Okudukça şaşkınlığı artıyor. Her akşam, kitap okurken bir elinin tersini diğer elinin avucuna vurarak söylediği sözleri ezberliyoruz: "Dur dur, daha neler göreceğiz... Ben zaten anlamıştım... Vay vay vay..."

Amcamın, halalarımın atlaslarım inceliyor, diğer kitaplarını okuyor. Din kitaplarında yazan göğün katlarını hesaplıyor, gülüyor. Elinden cetvel, pergel düşmüyor...

Abidinpaşa'daki evin sahibi kirayı artıramadığımız için bizi kapı önüne koyuyor. İncesu İmrahor Caddesinde kiraladığımız **bir** eve taşınıyoruz. Yeni evi çok seviyorum. Yaşamımızda ilk kez balkonlu bir evimiz var. Eşyaları yerleştirirken saatlerce balkonda oturuyorum.

Jeton aldım vapura bindim. Üst kattaki en uç noktaya gidip oturdum. Hava sıcak. Terliyim. Mis gibi deniz kokusu var, hafif hafif rüzgâr esiyor. Sigara üstüne sigara yakıyorum.

Sabah içim çok buruktu, canım sıkılıyordu, işe gitmemeyi bile düşünmüştüm.

Sabah işyerindeyim, akşama doğru istanbul'da. Ne tuhaf. Kafamda hep aynı soru: Ne anyonun burada ben? Ne işim var İstanbul'da?

TRT'de Mücadele

Babam elimi sımsıkı tutmuş, koca istanbul'da kaybolmayayım diye, ilkokul üçüncü sınıfı daha yeni geçmiştim. Vapura ilk binişim. Koca demir suyun üzerinde batmadan nasıl duruyor? Ya batarsa? Ben de babamın elini sıkıyorum.

Cami cami dolaşıyoruz. Babamın elinde çeşitli aletler var. Ses kaydediyor, bunları radyoda yayınlıyor. Benim ilgimi çeken ne camiler, ne orada yapılan konuşmalar, ne de çekimler. Aklım, ilk kez otelde gördüğüm telefonda...

Bir gün sabah erkenden kalkıyoruz, çekimlere gideceğiz. "Yorgunum" bahanesiyle otelde kalıyorum. Gözüm telefonda. Babam telefon ederken gözledim, nasıl kullanıldığını biliyorum, ama dokunmaya cesaretim yok. Sonunda kararımı verip telefonun ahizesini kaldırıyorum, karşıda bir ses: "Buyurun ne emretmiştiniz?" Çocuk cesareti, "çay" diyorum. On dakika sonra çay geliyor. İçiyorum. Ancak kafam ve gözüm hâlâ telefonda, bir kez daha açıyorum. Yine aynı ses ve yine aynı yanıt: Çay.

Birkaç saat sonra babam merak etmiş, "çocuk otelde tek başına ne yapıyor" diye taksiye atlayıp geliyor. Babam gülüyor mu, kızıyor mu bilmiyorum. Bana ikide bir "eşek sıpası" diyor. Olayı sonradan anlıyorum. Birkaç saat içinde tam 13 bardak çay içmişim!

İstanbul'da birkaç gün daha kalıp dönüyoruz. Babamın radyo programları çok ses getirirdi. Tehdit mektupları da geliyordu, övgü yazıları da. Torbaya doldurup akşamlan eve getirirdi. Evde ailecek okurduk. Biri zarfın İçine mermi çekirdeği koyup yazmıştı: "Bunu kabak çekirdeği sanma!" Bazıları abuk sabuk sorular sorardı: "Yün pantolonla namaz kıldım, kabul olunur mu?"

İlk takım elbisemi 7 yaşında giydim. Babam beni terziye götürdü. Ölçtüler, numaralar aldılar. Ama benîm çenem durmuyor, terziye hep küçük bir para cebi yapmasını istiyorum. İsteğim kırılmıyor.

Babam beni bazen radyoya götürürdü. Çok kişiyle tanıştım ama birini hiç unutmadım: Özay Gönlüm!

O yıllarda çok popülerdi. Belki ondan, hafızamdan o anım hiç silinmiyor. Babam Özay Gönlüm'e takılırdı: "Nasıl senin koca papuçlu?" diye. O da hemen yanıt verirdi: "İş yok ağabey, iş yok." Babama sormuştum: "Kim bu koca papuçlu?" diye. Tanrıymış!

6O'lı yıllarda aydın müftü olarak tepki ve övgü alan babam 70'li yıllarda program yapımcısı olarak benzer durumla karşılaşmıştı.

Hİç unutmuyorum, babam radyoda program yapıyor. Tıpkı imamlık, müftülük günlerinde olduğu gibi, yine bizim eve bazıları yiyecek ve giyecek gönderiyor. Ancak babam bunları evden içeri sokmuyor. Erzakları gönderenlerin imam, müftü olduklarını Öğreniyorum. İyice meraklanıyorum. İşi çözüyorum. Babam programında sesi güzel olan mevlithanlara yer veriyor. Tüm mevlithanlar babamı tavlamak istiyorlar radyoya çıkmak

için. Programa çıkmanın şöyle bîr avantajı var: Adınız duyuluyor, ünlü oluyorsunuz, sizi mevlitlere çağırıyorlar. Eh, cebinize de biraz para koyuyorlar. Ne kadar ünlü olursanız cebinize o kadar para giriyor!

Mustafa Taşova o yılların papyon kravatlı ünlü sosyete mevlithanı. Astronomik paralarla mevlit okuyor. O dönemlerde televizyon yok, reklam yapılacak en iyi yer babamın programı. Adı, "Din ve Ahlak Konuşması".

Bir akşam kapımız çalındı. Mustafa Taşova evimize geldi. Biraz hoşbeşten sonra niyet anlaşıldı. Taşova cebinden o güne kadar benim görmediğim mor bir binlik banknot çıkardı. Babam çok kızdı ama adam ısrar ediyor. Benim gözlerim faltaşı gibi açılmış, keşke babam şu parayı alsa diyorum. Çünkü çok yoksuluz, küçük evde amcam ve halalarımla altı kişi kalıyoruz. Babamın maaşı yetmiyor. Adam istiyor ki, babam parayı alsın, programına devamlı kendisini çıkarsın. Babam parayı almadı. Taşova gitti. Aradan kısa bir süre geçti, annemin gözüne kapı eşiğine konmuş bir palto ilişti. Taşova giderken babama hediye getirdiği paltoyu sessizce bırakıp gitmiş. Babam paltosunu yoksul köylüye verdiği günden bu yana kışlan hâlâ ceketi ile işe gidip geliyor. Taşova, babamın palto alacak parası olmadığını da bildiği için kafasınca kurnazlık yapıyor. Babam çok sinirlendi. Hemen o akşam götürüp paltoyu iade etti. Kışı yine bir ceketle geçirdi, insanların rüşvet vererek bir yerlere gelmesi babamı çok kızdırıyordu. Kendisi her bulunduğu noktaya tırnaklan İle kaza kaza gelmişti. TRT'ye ambar memuru olarak girmişti.

Hiç unutmam, ağır bir nezleye yakalanmıştı. Adım atacak hali yoktu. O koşullarda gitti, prodüktör sınavına girdi. Yüz üzerinden 98 alarak kazandı. Kimselere boyun eğmedi. Bu nedenle hep dimdik ayakta kaldı. Gerektiği zaman TRT Genel Müdürleri ile de kavga etti.

12 Mart darbecilerinin TRT'nin başına getirdiği Musa Öğün'le de kavga etti, CHP'nin TRT Genel Müdürü ismail Cem'le de.

Dönem 12 Mart. Her şey çok sıkı. Babam "dini program"lanna devam ediyor. Ancak programın adı dini program; içeriği Türkiye'nin sosyal, ekonomik, kültürel yapısının eleştirisi. Babam çaktırmadan 12 Mart darbecilerine eleştiriler yapıyor. Zaten bu durum 12 Martçıların gözünden kaçmıyor. Babam günde birkaç kez Musa Paşa'nın makamına çıkmak

zorunda kalıyor. Yılmıyor, bildiği gibi yapıyor. Bir gün yine Musa Öğün makamına çağırıyor. Gidiyor, Paşa çok ağır konuşuyor. Üstelik küfür ediyor. Babam küfürü duyunca masanın üzerindeki kül tablasını tam Musa Öğün'e fırlatacakken kolundan tutuyorlar. Babama bir şey yapamıyorlar. Çünkü 6O'lı yıllardan gelen "aydın müftü" imajı var. Dostları arasında Atatürkçü subaylar var.

İsmail Cem ile kavga etmesinİn nedeni ise, mevlit olayı: CHP hükümet olunca TRT'nin başına İsmail Cem'i getiriyor. Dinci ve sağcı basın Cem'e ateş püskürüyor. Üstelik CHP'nin koalisyon ortağı, MSP. O günlerde ismail Cem şeriatçıların bile yapmaya cesaret edemediği bir programı televizyondan naklen yayınlamaya karar veriyor: Mevlit. İsmail Cem'in amacı mevlidi naklen yayınlayarak şeriatçılara şirin görünüp tepkileri azaltmak!

Babam ve arkadaşları önce İsmail Cem ile konuşuyorlar. Bunun laiklikten taviz vermek anlamına geldiğini, şeriatçılara cesaret vereceğini anlatıyorlar. İsmail Cem uyanları dinlemiyor. Bu kez CHP Genel Merkezi'ne gidip genel sekreter Mustafa Üstündağ'a durumu izah ediyorlar. Bir sonuç alamıyorlar. Babam Başbakan Bülent Ecevit'e mektup yazıyor. Ancak CHP'liler konuya gerekli duyarlılığı göstermiyorlar. Mevlit televizyondan canlı yayınlanıyor.

Babam bir yandan TRTde çalışıyor öte yandan evde çalışmalar yapıyor. İlk kitabı, *Müslümanlık ve Nurculuk'u* TRT döneminde yazıyor. *Din ve Seks* adlı kitabı da aynı yılların ürünüdür. Üçüncü çalışması ise *Kutsal Kitapların Kaynakları...*

Vapur, Eminönü Iskelesi'ne geldi. Uçaktan koşar adım inmiştim ama şimdi yavaş hareket ediyorum. Yüreğim sıkışıyor. Babam nerede? O'nu morgda görmek istemiyorum. Belki bu nedenle yavaştan alıyorum.

Vapurdan iniyorum. Karşıda telefon kulübesi var. Bir küçük jeton alıyorum. Tuşları çeviriyorum: "Ben Abit, İstanbul'a geldim. Eminönü îskelesi'ndeyim." Bunları bir çırpıda söylüyorum. Gelip beni alacaklar. Bir banka oturdum, bekliyorum. Çok gürültülü. Kafamın içi zonkluyor. Başım ağrıyor. Yoksa migrenim mi başlıyor?

Babamın da migreni vardı. Çok zorlu geçerdi. Evde kıvranırdı, terden sırılsıklam olur, kusardı. Ama bir hastalığını hiç unutmam: Dedemle babam sık sık tartışırlardı. Benzer bir tartışma babamın Altındağ'da müftülük yaptığı döneme rastlar. Üç-dört yaşlardaydım.

Dedem, imam olarak babamın emrinde çalışıyordu.

Bir gün babam hasta, evde yatıyor. Dedem geldi. Son bir aydır her gün tekrarladığı sözlerini yineledi: "Duran (Babama Turan değil, Duran derdi) lojmanda oturan imamı Ankara dışına gönder. O lojmanda ben oturayım!" Babam hasta yatağında zor konuşuyor: "Baba nasıl yaparım? Çoluğu çocuğu olan yoksul, gariban biri. Bu, büyük haksızlık olmaz mı? Babam olmak dışında senin o imamdan ne ayrıcalığın var?" Dedem, babamın son sözlerini duyunca, zaten bir aydır isteğini yapmamakta direnen oğlunun üzerine, yatağın yanında bulunan o eski kömürlü ütüyü tutup saldırdı. Tam babamın kafasına ütüyü vuracakken annem araya girdi. Annem bağırıyor, ben annemin eteğine sarılmışım ağlıyorum. Dedem vurmaktan vazgeçti. Lojman konusu bir daha açılmamak üzere kapandı. Ama dedemle babamın tartışmaları hiç bitmedi...

Babam TRT'de prodüktör. Amcam, okumak İçin İstanbul'da. Halalarımdan biri evlendi diğeri dedemin yanında. Ekonomik durumumuz biraz düzelmiş gibi. Babam Ankara'nın ilçesi Sincan'da bir kooperatife giriyor. Ev sahibi oluyoruz. Ama kolay olmuyor, çok borçlanıyoruz. Olsun, evimiz var diye sevinçliyiz. Babam artık işe banliyö ile gidip geliyor.

Bir akşam dönüşü, esmer, sakallı, gözü hafif şaşı bir adam babamın yanına geliyor: "Siz Turan Dursun musunuz?" diye soruyor. Babam adını söylemekte tereddüt ediyor. Ama söylüyor. Adam memnun olduğunu belirtip yanma oturuyor. "Kusura bakmayın, sizi rahatsız ediyorum. Siz Türkiye'nin en büyük din âlimlerinden birisiniz. (Adam babamın artık ateist olduğunu bilmiyor.) Kafamda birkaç soru var, izin verirseniz sormak istiyorum" diyor. Babam kabul ediyor, adam soruyor. Yol boyu konuşuyorlar, Sincan'a geliyorlar ancak soh-

bet bitmiyor. Birkaç saat sonra adam adının Mehmet Keskin olduğunu ve imamlık yaptığını söylüyor. Meğer imam Mehmet'in kafasında da, babamın kafasında yıllar önce oluşan soruların benzeri varmış. Veda edip ayrılırken İmam Mehmet Keskin babama dönüp, "Desenize, yıllarca kıldığımız namaz boşuna gitmiş" diyor. Babamla imam Mehmet Keskin'in arkadaşlığı bitmiyor. Babam TRTde çalışıyor ama Diyanet'te çok yakın arkadaşları var. Bazı tayin isteklerini Diyanet hemen yerine getiriyor, imam Mehmet Keskin'in Sincan'a tayinini yaptırıyor. Sincan imamlığı ise dedemin emekliliği nedeniyle birkaç aydır boş. Mehmet Keskin Sincan'da göreve başlıyor, iyi, güzel de, yeni imam gençlerle kahvede tavla, kâğıt oynuyor. Namaz vakitleri camiyi açmıyor. Sincan'ın mollaları soluğu dedemin yanında alıyor. "Bu imam kısa zamanda ilçeyi terk etmelidir." Ancak karşılarında babam var. Dedem babama yine ateş püskürüyor, "Bu dinsiz adamı mahallenin başına bela ettin" diye. Birkaç yıl sonra babam istanbul'a taşınınca imam Mehmet Keskin'in tayini hemen bir başka yere çıkıyor...

Telefondan 15 dakika sonra dergiden arkadaşlar geldiler. Arabaya atladık. Dergiye gittik. Bugün yaşamımın birçok "ilk"ini yaşıyorum. Hep merak ederdim, *2000'e Doğru* dergisini. (O dönemde İçişleri Bakanlığı'nın emri ile kapatılmıştı. Ancak *2000'e Doğru, Yüzyıl* adı altında devam ediyordu.)

Babam hep söylerdi: "Dergide çocuklar canla başla sabahlara kadar çalışıyorlar. Hepsi çok fedakâr insanlar." Dergi ortamını görmek, arkadaşlarla tanışmak istiyordum. Ne yazık ki, bu İsteğim babamın ölümü ile gerçekleşti!

Dört katlı bir binanın Önünde durduk. Merdivenleri çıktım. Derginin giriş kapısı zırhlı. Üzüldüm, bir basın organı hangi şartlar altında çıkıyor, içeri girdim, adlarını hep dergide gördüğüm arkadaşlarla tek tek tanıştım. Gözlerim masalarda, "Babam acaba hangisinde oturuyordu?"

Vücuduma bir titreme geldi. Rahatlamam için bir duble içki verdiler, iyi geldi, sakinleştim. Babam üzerine sohbet ettik. Ne konuştum, arkadaşlar ne anlattılar anımsamıyorum. Kendi dünyamdayım...

"Kur'an Ansiklopedisi" Macerası

Bir program yapıyor, sürülüyor, davayı kazanıyor, geri dönüyor. Kaç kez tekrarlandı bu olay. Babam da usandı. Artık kendini tamamen çalışmaya, yazmaya vermek istiyor. O günlerde tek hayali var: Kimsenin bilmediği, görmediği bir mağarayı çalışma yeri yapıp günlerce oraya kapanmak!

12 Eylül darbesi döneminde eline bir fırsat geçiyor. Erken emeklilik yasası çıkıyor, hemen yararlanıyor. Zamanının büyük bir bölümünü artık yazarak değerlendirmek istiyor. Projelerinden biri de "Kur'an Ansiklopedisi". Bu düşüncesini bir arkadaşına açıklıyor. Arkadaşı, Türkiye'nin sayılı reklam ajanslarından birinin sahibi. Babama, "İstanbul'a gel, sana çalışabileceğin bir ev tutalım, çalışmalarını orada sürdür" diyor. Anlaşma yapıyorlar; babamın yazdıkları piyasaya çıkana kadar arkadaşı ekonomik yönden destek verecek.

Bu anlaşma babamı çok mutlu etti. Sıra istanbul'a taşınmasına geldi. Bir daire tuttu: Soytaş Blokları, Mektep Caddesi, Adile Hanım Sokak, E Blok Daire 11, Küçükyalı. Sincan'daki evden birkaç küçük eşya götürdü. Annem yerleşmesine yardımcı oldu. Ancak İstanbul'da fazla kalamadı. Çünkü kardeşlerimin okulları vardı.

Babam hep planlı çalışmıştır. Bir gününün bile planını yapardı. Zaten bu durum çok kişiye garip gelmiştir:

Emekli maaşını bize gönderiyor. İstanbul'daki giderlerini arkadaşı karşılıyor. Babam ihtiyacı olduğu parayı muhasebeciye bildiriyor. Ancak babamın muhasebeciden istediği paraların tutan ilginç: 34 bin 235 lira veya 31 bin 840 lira gibi. Muhasebeci her defasında babama soruyor: Turan Bey, neden hep küsuratlı istiyorsunuz?" Muhasebeci ödemeyi küsuratlı yapmak İstemiyor. 34 bin 235 lira isteyince 35 bin lira vermek İstiyor. Babam kabul etmiyor: "Hayır hayır, siz benim istediğim parayı verin. Ben hesapladım, bana tam o kadar para gerekiyor" diyor.

Babamın Küçükyalı'da oturduğu **yıllar,** 1982-1987.

Annem sık sık babamın yanına giderdi. Evde gerekli düzenlemeleri yaparak babama daha rahat çalışma olanağı sağlardı. Ziyaretlerinden birinde küçük kardeşim Eren de var. Babam bizimkileri gezdirmek için Kınalıada'ya götürüyor. Sahile yakın bir ağaç altında oturuyorlar. Eren bir

fırsatını bulup denize giriyor Babam da dolaşmaya çıkıyor Aradan üç saat geçiyor, on dakikalık yürüyüş için giden babamdan haber yok Annem, Eren telaşlanıyorlar, çevreyi aramaya başlıyorlar Bir yandan da bağırıyorlar "Turan... Baba.. Turan... Baba...' Sonunda babam çıkageliyor O da ne! Giysileri yırtılmış, yüzü, ellen, kollan kanıyor "Ne oldu Turan?'

Mesele anlaşılıyor Babamın büyük bir doğa sevgisi vardı Kısa bir yürüyüş yapayım derken ormanın derinliklerine kadar giriyor Bu arada yırtıcı kuşların saldırısına uğruyor Ağaçlardan kopardığı dallarla kendisini koruyor Kuşlarla boğuşurken yolunu kaybediyor, kayboluyor Bir yandan yolu bulmaya çalışıyor, diğer yandan kuşlardan korunuyor Yüksek bir yamaca geliyor Oradan inmeye çalışırken düşüyor Sonunda sahile inmeyi başarıyor Sahil yolunu takip ederek annemleri buluyor Annemin ve Eren'ın yüzüne gülerek bakıyor, "Kızacaksınız ama çok güzel bir maceraydı" diyor

Babamın *Kur'an Anstklopedısı'nı* yazması ve yazdıklarının halka ulaştırılması da bir macera değil mıydı[7]

Kur'an Ansiklopedisini bitiriyor iş, kitabın halka ulaştırılmasına geliyor Gazeteleri dolaşıyor *Güneş* gazetesi dışında hepsi "hayır" diyor Babam, *Güneş* gazetesinden Mete Akyol ile prensipte anlaşıyor *Kur'an Ansiklopedisi* fasıkul fasıkul çıkarılacak Babam sevincinden uçuyor Talihsizlik Gazeteyi Asıl Nadir satın alıyor Yem yönetim projeyi reddediyor.

Babam umudunu yitirmiyor Amerika'da yaşayan Prof ilhan Arsel babamın yakın arkadaşlarından *Güneş* gazetesinin anlaşmayı feshettiğini öğrenince babama mektup yazıyor. Zarfın içinde bir başka mektup daha var Prof Arsel o mektubu kardeşinin eşi, Vehbi Koç'un kızı Sabahat Arsel'e yazmış Babama diyor ki, 'îkinci mektubu da senin okuman için açık yazdım Bu mektubu Sabahat Hanımefendiye götürürsen kitabınızın basımı için yardımcı olabilir '

Babam mektubu götürüyor Ancak Sabahat Hanım'la görüşemiyor Telefonunu bırakıyor Birkaç gün sonra Sabahat Hanım'dan telefon gehyor Ancak Sabahat Hanım'ın üslubu babamı kırıyor Sabahat Hanım *Kur'an Ansiklopedisinin* önemini kavrayamıyor Sadece Prof Arsel'm

ricası nedeniyle birtakım yardımlarda bulunmak istiyor. Babam yardımı reddediyor. Sabahat Hanım hatasını anlıyor, "Gelin yüz yüze görüşelim" diyor, ama babam gitmiyor.

Dergi kalabalıklaşıyor. Hava kararmış. Amcamı aramayı unuttum. Nereden telefon edeceğimi soruyorum. Gösteriyorlar. Telefon ediyorum, amcam karşımda. Sesi çok heyecanlı:

-Abit neredesin?

-Dergideyim.

-Bekle, hemen geliyorum.

Telefonu kapattıktan kısa bir süre sonra amcam dergiye geldi. Çok telaşlı, sanki dergiye de gelip bizi öldürecekler gibi bir havası var. İçimden kızıyorum. Heyecanla anlatıyor. Olayı öğrenir öğrenmez, babamın da yakın arkadaşı avukat Hürrem Fila ile birlikte olay yerine koşmuşlar. Babam yok, eve gitmişler, polisler kapıyı mühürlediklerini içeriye kimseyi alamayacaklarını söylemiş. İşte o an hepimizin aklına sanıyorum aynı soru geldi: Babamın yazdıklarının başına bir şey geldi mi?

Saat geç oldu. Babamın evinin kapısı mühürlü, bir şey yapamayız. En iyisi yarını beklemek. Yine de önlem olarak bazı arkadaşlar gidip babamın evinin kapısında nöbet tutacaklar.

Akşam amcamlarda kalacağım. Eve geldik. Herkes ağlıyor. Odada kimler var anımsamıyorum Ancak biri bana "Allah rahmet eylesin" dediğinde çok sinirleniyorum. Sanıyorum birkaç kişinin kalbini kırıyorum. Babamın vurulduğunu TRTnin haber olarak verdiğini söylüyorlar. Çok kişinin artık haberi olmuştur. Annemin...

' Hemen telefona sarılıyorum. Kardeşim Bahtiyar çıkıyor. Anneme vurulduğunu ancak ölmediğini söylemişler. Annem alıyor telefonu, babamın sağlığını soruyor. Ne diyeceğim? Ağlamamaya çalışıyorum, "iyi anne, doktorlar baş ucunda" diyebiliyorum.

. Artık her on dakikada bir annem beni arıyor: Aman oğlum doktorlara söyle, şu ilaçları vermesinler, şu iğneyi yapmasınlar alerjisi var... Aman oğlum söyle doktorlara, daha önce şu hastalığı geçirmişti... Nasıl söyleyebilirim anneme, babamın Öldüğünü. Oyun oynuyorum. Son yıllarda babamla annem birbirlerine sanki daha da bağlanmışlardı. Günde üç-dört kez telefonla konuşuyorlardı. Annemin sağlığı iyi değildi. Babam hastalığıyla ilgili kitaplar okuyup anneme ne yapması konusunda bilgi

-.eriyordu. Zaten son yıllarda annem dedeme, "Eğer Tanrı varsa o senin oğlundur, ben ona tapıyorum" diyordu, ilk dönemlerde babamın yaptıklarına karşı çıkan annem artık ona destek veriyordu. Öyle ki, babamı en mutlu eden olay, 1985 yılında, türban tartışmaları sırasında annemin başörtüsünü çıkarıp atmasıdır!

Annemin telefonları sabaha kadar kesilmedi. Bir ya da iki saat uyudum. Amcam yanımdan ayrılmıyordu. Birlikte sabah erkenden dergiye gittik.

Kalabalıktı. Ankara Büyükşehir Belediye Başkanı Murat Karayalçın telefon etmişti. Mezar yeri olarak istediğimiz özel bir yer var mıydı? Babam doğayı çok severdi. "Bir ağaç altı olursa iyi olur" dedim.

Babamı camiye götürmeyecektik. Yıllarca dine karşı mücadele veren bir araştırmacıyı camiye götürmek, dualarla toprağa vermek saygısızlık olurdu. O'na ihanet etmekti bu.

Ankara^dan Hasan Yalçın gelmişti. Doğu (Perinçek) Ağabey konuşmalarından ve yazılarından dolayı Diyarbakır Cezaevi'ndeydi. Babam üzerine sohbet ederken kapı çalındı. Gelen, Gürbüz Amca'ydı...

Aristo'yu 12 Yaşında Ezberleşmiş

Yıl 1979. Gürbüz Tüfekçi ODTÜde öğretim üyesi. *Atatürk'ün Okuduğu Kitaplar* adlı bir çalışma yapıyor. îbni Haldun'un *Mukaddime* kitabını okurken, gözüne babamın adı takılıyor.

Babam *Mukaddime'yi* günümüz Türkçesine uygun hale getirmiş ve önsözünü yazmıştı. Gürbüz Hoca kitabın dilini ve önsözünü çok beğeniyor. Babamla tanışmak istiyor. Bir akşam Sincan'daki evimize eşi ile birlikte geliyor. Dostlukları o dönemde başlıyor. Artık bazı çalışmalarını ortak sürdürmeye karar veriyorlar. Babam din konusunda çok bilgili. 14. yüzyıl Arapça'sını da biliyor. Peygamber döneminin 7. yüzyıl Arapça'sını da. Yunan dünyasından, felsefesinden bilmediği yok. Aristo'nun kitaplarından çoğunu daha 12 yaşında ezberliyor. Kürtçe'yi, Çerkesçeyi de konuşuyor. İstediği düzeyde olmamasına rağmen Fransızca biliyordu. Babam bana hep "dil öğrenmenin tekniğini kaptan. Daha birçok dil öğrenebilirim" diyordu.

Babam ve Gürbüz Hoca iyi bir ikili oluşturmuşlardı. Cumhurbaşkanlığı Arşivindeki bazı belgeler üzerinde çalışıyorlardı. Hiç unutmam, babam Prof. Afet înan'a çok sitem etmişti. Prof. tnan'ın *Medeni Bilgiler* kitabında kimi çarpıtmalar olduğunu söylüyordu. Atatürk'ün el yazısıyla "Arabın dini" olarak not ettiği bölümleri Prof. İnan "İslam dini" olarak kitaba almıştı. Haklı olarak, bunun ikisi arasında anlam açısından büyük farklar olduğunu belirtiyordu. Babama göre, Atatürk'ün dini inancı yoktu!

Babam bazen Gürbüz Hoca' nın ODTÜ deki Devrim Tarihi derslerine girerdi. Bir gün dersin ortasında Gürbüz Hoca, "Atatürk'ün gerçekleştirdiği devrimlerin beyni laikliktir" deyince dayanamıyor, alkışlıyor. Amfide önce herkes şaşırıyor. Sonra birkaç Öğrenci babama eşlik ediyor. Üç-dört saniye sonra amfide herkes Gürbüz Hoca'yı alkışlamaya başlıyor.

Babam ve Gürbüz Hoca yapacakları çalışmaları birbirlerine anlatırlardı.

"Gelin, Turan Dursun'la Tartışın..."

Gürbüz Amca ile kucaklaştık. Bana tebessüm ederek bakıyordu. Ancak gözlerinin kızarmasından anlamıştım, gece boyu ağlamıştı. *2000'e Doğru'nun* yabancısı değildi. Derginin önemli kaynaklarından biriydi. Babam gibi onun da bazı çalışmaları dergide yayımlanmıştı.

Gürbüz Amca Doğu (Perinçek).Ağabey'Ie teyze çocuklarıydı. Babamı Doğu Ağabey ile tanıştıran, Gürbüz Amca'ydı. Doğu Ağabey babamdan çok etkileniyor, babam da ondan. "Doğu Perinçek'in beni anladığını, yapmak istediğim şeyi ancak onunla yapabileceğimi, sonuna kadar birlikte olacağımızı İlk görüşmemizde anladım" diyordu babam.

Doğu Ağabey dergiye yazmasını istiyor. Babam derin bir soluk alıyor. Yıllardır beklediği an gelmiştir. Yazılarını kaleme alacağı bir yayın organı bulmuştur artık. Önce *Saçak* dergisine, sonra *2000'e Doğru'ya* yazmaya başlıyor...

Babamın Gürbüz Amca vasıtasıyla Doğu Ağabeyle tanıştığını biliyordum. O yıllarda yazdıklarına imza atmıyor. (Babam genelde Turan Dünyalıgil, Eren Kutsuz, Serhat Eren imzalarını kullanıyordu.)

Haberlere imza atılmıyor, ancak ben *2000'e Doğruyu* okudukça, babamın hangi haberleri yaptığını anlıyorum. 1987 yılından itibaren babamın, "Peygamberin Cinsel Hayatı", "islam ve Şiddet", "Seni Çamurdan Yarattık", "Asıl Kuran Yakıldı" gibi kapak haberlerini yazdığını biliyorum. *2000'e Doğrunun* her kapak haberi Türkiye gündemine bomba gibi düşüyor. Şimdiye kadar Türkiye basınında kimsenin cesaret edemediği tabuların üzerine cesaretle gidiliyor. Çok sert tartışmalar yapılıyor. Doğu Ağabey hakkında "katli vaciptir" fetvaları çıkarılıyor. Yazıların uydurma olduğu söyleniyor, ama babam hepsinin kaynaklarını bir bir gösteriyor. Tartışmalar uzayınca dergi İslam bilginlerine çağrı yapıyor. "Gelin, Turan Dursun'la tanışın." Türkiye'de ne kadar İslam bilgini varsa hepsine teklif götürülüyor. Kimse babamla tartışmaya yanaşamıyor. Çünkü biliyorlar ki, babam bu konuda, bırakın Türkiye'yi, dünyanın sayılı din bilginleri arasında...

Kısa dönem asker olarak Çanakkale'deyim. Hafta sonu izinlerinde ilk yaptığım iş, gidip bir bayiden *2000'e Doğru* almaktı. Bir hafta sonu yine gidip bayiden bir dergi aldım. Babamın adını ve fotoğrafım görünce yanımdaki arkadaşa gayri ihtiyarı, "Şimdi yandık" dedim.

Aradan birkaç gün geçti. Babam ve annem askerde ziyaretime geldiler. Babamın gözlerinde mutluluk vardı. Biliyordum, yazdığı İçin mutluydu. "Baba kendini koruyor musun, başına bir şey gelmesin" dedim. Sağ eliyle daireler çizerek, "Boş ver, hiçbir şey olmaz" dedi.

Babam korkusuzdu.

"Bu Okulda Ya Ölünür, Ya da Öldürülür"

Yıl 1977. Ulus Endüstri Meslek Lisesi Elektrik Bölümü'nde öğrenciyim. Okulda 15 sol görüşlü, 100-150 kadar sağcı var. Ben tarafsızım. Ancak sağcılar beni kendi yanlarına çekmek istiyorlar. Broşür, dergi veriyorlar. Derneklerine çağırıyorlar, gitmiyorum. Öbür 15 öğrenciye kendimi daha yakın hissediyorum. Çünkü sayılan az olmasına rağmen yiğitçe direniyorlar. Birbirleriyle arkadaşlıkları çok iyi ve düzeyli. Diğerleri çok İtici geliyor. Sonunda 16. kişi oldum! Tabii bir şey eklemem gerekir; çocukluğumda Abidinpaşa'da amcam

ve halalarımın konuşmaları beni çok etkilemişti. Örneğin hiç unutamam, Deniz Gezmiş arandığında bizimkiler "Gelse de bizim evde saklansa" derdi. Babam ise yakalandığında çok üzülmüştü. "Bu adamlar gencecik çocukları asacak" demişti.

Boylu poslu biriyim. Küçük grubun içinde ilk göze çarpan benim. Üstelik diğerleri yanlarına almak istemiş, gitmemişim.

Bir gün okuldan eve dönerken elektrik direğine yapıştırılmış sağ Örgüte ait bir afişi yırttım. Hemen çevremi sardılar, dövecekler. Ancak karşıda polisler var çekiniyorlar. Kimliğimi aldılar, "Devlet Demiryolu Erkek Öğrenci Yurdu'na gel, al" dediler. Ben hemen TRT'ye babamın yanına koştum, durumu anlattım. "Sen eve git, ben alırım" dedi.

Babam yurda gidiyor. O günlerde yurt sağcıların kontrolünde. Kendilerinden olmayanları kapının önünden bile geçirmiyorlar. Babamın yurda girmesiyle bağırması bir oluyor: "Hangi eşek sıpası aldı, benim oğlumun kimliğini?" Herkes şaşırıyor. Kim bu deli adam? Hangi cesaretle yurda girip bağırıyor böyle? Babamın kararlı tavrından çekiniyorlar, kimliği veriyorlar. Babama bir şey yapamıyorlar ama bana "ders" verecekler. Ertesi gün okul çıkışı Sıhhiye'deki tren garında 9 kişinin hücumuna uğruyorum. Yumruk, tekme, tokat, zincir, odun ne gelse vuruyorlar. Bayılmışım, tren raylarının üzerine bırakıp gitmişler. Şans eseri ölümden kurtuluyorum. 17.15 Sincan treni rötarlı gelmese bugün hayatta olmayacaktım. İki askeri öğrenci beni rayların üzerinden kaldırıyor. "Kim yaptı" diye soruyorlar. Dayağın şokundayım: "Faşistler" dememle beni oraya tekrar bırakıyorlar. Kendime geliyorum. "Bizimkilerin" elindeki Hacettepe Hastanesine gidiyorum. Hemen tedavi ediyorlar. Ancak elim, kolum, başım sargı içinde. Eve gidiyorum, hepsi balkonda benî bekliyor. Şok geçiriyorlar. Babam artık beni okula göndermemekte kararlı, îkna ediyorum. Bir şartı var: "Yarın birlikte gideceğiz. Okulu bir de kendi gözlerimle göreceğim."

Sabah okul yolundayız. Bahçeye girmemizle saldırıya uğramamız bir oluyor. Hem kavga ediyoruz hem de gözlerimle arkadaşlarımı arıyorum. Her birinin başında 5-6 kişi. O sıra bir öğrenci cebinden silah Çıkardı, bir arkadaşa doğrulttu. Ben silahı almak için müdahale ederken babam kolumdan çekti. Aldı beni koşar adım müdürün odasına götürdü. Hışımla odaya girdi. Müdür ve birkaç öğretmen sigara içiyor.

Babam bağırıyor: 'Terbiyesiz adamlar! Ne oturuyorsunuz burada, çocuklar birbirlerini öldürüyor." Öğretmenler şok oldular. Hepsi ayağa kalkıp ceketlerini düğmelediler. Babam susmuyor, devamlı bağırıyor. Öğretmenler öğrencileri ayırmaya koştular. Babam hırsını alamadı, aynı sözleri kapıda polis minibüsü içinde bekleyen güvenlik görevlilerine söyledi. Babamın sert tavrı her zaman etkili olmuştur. Öğretmenler gibi polisler de babamın "kodaman" biri olduğunu düşünmüşlerdi. Ancak bu olay benim okulda son günüm oldu. Babam, "Abit oğlum, bu okulda ya ölünür, ya da öldüıülür" diyerek okula gitmemi yasakladı...

Ankara Belediyesi'nde ise başladım. Liseyi dışarıdan bitirdim.

Biz sıkı solcuyuz. Sincan'daki evimizde arkadaşlarımla babamın tartışmaları olurdu. Biz sıkı solcuyuz ama babam gibi ideolojimizle ilgili bir şey okuduğumuz yoktu. Babam sakin, yumuşak sesiyle, "Bakın çocuklar o öyle değil" vb. söylüyor ama bizim dinlediğimiz yok. Babam yıllar önce başlamış Marx'i, Lenin'İ, *Felsefenin Temel tikelerim* okumaya.

Babam iki kez oy kullanıyor. Biri gençliğinde, 5C1İ yılların ortasında. Oyunu Adnan Menderes'in partisi Demokrat Partite veriyor. Sonra Menderes'e çok kızıyor. İkinci oy, 20 yıl sonra kullanılıyor. Bu kez oyu Bülent Ecevit'in Cumhuriyet Halk Partisİ'ne. O'na da kızıyor ve bir daha hiç kullanmıyor...

Amcam, Gürbüz Hoca, Babür (Çubukçu) Bey ve *2000'e Doğru'nun* İmtiyaz Sahibi Mehmet Sabuncu, babamın üzerinden çıkan özel eşyalarını almak için Altunizade Karakolu'na gittik. Karakol Amiri Erdal Ertekin yeni görevine on beş gün önce atanmıştı. Narkotikçİ. Söylediğine göre yeni görevine apar topar atanmıştı! Ne demek istiyordu? Anlamamıştım. 14.30'da olayı haber aldıklarını, olay mahalline gittiklerini, araştırma yapmak için babamın evine girdiklerinde siyasi şubeden birkaç sivil polisin evden siyah naylon torbalar içinde "bir şeyler" taşıdıklarını bir çırpıda anlatı vermişti. Söylediklerinin ne anlama geldiğini bilmiyorum. Kafam karışık. Bir an önce babamın evini görmek istiyorum.

Eşyalar bir tutanakla bana teslim ediliyor: Yanından hiç ayırmadığı koyu san renkli askılı deri çantası, sayfalan koparılmış telefon rehberi, 33 bin Ura ve san basın kartı...

"Ya Çocukları Aç Kalırsa?"

1976 yılı Babam radyoda prodüktör olarak görev yapıyor Nice mücadelelerden sonra, basın kartını yeni almıştı Bir akşam banliyö treni ile Sıncandaki evimize geliyor Kondüktör babamdan bilet istiyor Babam kartını gösteriyor, "Basın" diyor Kondüktör basın kartını alır, inceler "Bu geçmez" der Babam tane tane kartın renginin san olduğunu. Başbakanlık tarafından verildiğim, kart sahibinin kamunun şehir içi toplutaşım araçlarına bedava bindiğini söyler Kondüktör terbiyesizlik yapar, bağırmaya başlar Cezalı bilet keser Babam yaptığının yanlış olduğunu, suç işlediğini söyler Dinletemez Cezalı biletin parasını öder Bir gun sonra cezalı bileti de ekleyerek TCDD ye dilekçe verir Aradan on gun geçer, yanıt gelir Kondüktör disiplin kuruluna sevk edilmiş ve ıkı maaş ceza kesilmiştir Yanıtı alan babam çok uzulur "Ya adamın çocukları aç kalırsa, ya evinde hasta bin varsa[7]"

Babam bir olaya karşı ise, sonuç alana kadar elinden geleni yapardı TRTde *Yasak Oyunlar* adlı film gösterilirken yansında kesilip yayına başka bir program konulmuştu TRT niye böyle yapmıştı[9] Yanıt ilginçti "Film Hıristiyanlık propagandası yaptığı için vatandaşlardan buyuk tepki gelmişti[1]" Babam filmin yayından apar topar kaldınlmasına ve TRTnın verdiği yanıta sinirlenmişti Cumhuriyet Başsavcılığı'na suçduyurusunda bulunmuştu Özellikle laiklik ilkesini güvenceye alan Anayasanın ilgili maddeleri çiğnenmişti Müslümanlık propagandasına evet, Hıristiyanlık propagandasına hayır' İşte TRT'nın anladığı laiklik' Suçduyurusu kabul edilmişti TRT yoneticileri görevlerini kotuye kullanmışlardı

Polıslerin de görevlerini kotuye kullandıklarını kısa bir zaman sonra anlayacaktım Karakoldan aynldık, elimde babamın çantası, evine gidiyoruz Koşuyolu Tophanelioğlu Cad, Bıntan Siteleri, B-2 Blok, No 66, Daire 12

Kapının onunde gazeteciler var Herkesin gozunun onunde kapıdaki muhuru sokuyoruz Kapıdan içen girmemle sarsılmam bir oluyor Olamaz' Evin altı ustune gelmiş!Babamın çalışmaları yırtılmış yerlere atılmış, kitaplar evin her tarafına savrulmuş Eğilip kitapları topluyorum Hasan İzzettin Dinamonun, Ulusal Kurtuluş Savaşı'nı anlattığı *Kutsal isyanı* uzerinde ayak ızı var!Ibm Haldun'un *Mukaddıme'sı* uzerinde de ayak izi var Birkaç kışı bana yardım ediyor, toplananlan kitaplığa koyuyoruz.

Balkon ve salondaki çiçek saksıları bile devrilmiş...

Yatak odasına giriyorum. Babamın döşeği ikiye katlanmış üzerinde ise bir kitap: Amir Taheri'nin yazdığı *Hizbullah*...

"Mesaj mı verilmek isteniyor" diye düşünüyorum. Küçük gardırobuna göz atıyorum, iki gömleği var, ütülü. Bir de kumaş pantolonu...

Takılırdım babama. "Oğlunu elinden tut da çarşıya götür. Bak nişanlandık hâlâ nasıl giyineceğimizi bilmiyoruz. Nereden buluyorsun bu güzel kıyafetleri?" Kulağıma işaret parmağı ile vurur, "Hadi eşek sıpası, dalga geçme" derdi. Aslında ben dalga geçmiyordum. Bana göre babam çok zevkli giyinirdi. Az giysisi vardı, ama çok şık giyinirdi. Kıyafetlerini kendine uygun olanlardan seçerdi. Zaten babamın yaşamındaki değişimler kıyafetlerine de yansımıştır, imam kıyafetinden, kravatlı takım elbiseden spor kıyafetine uzanan bir süreç...

Şaşkınım, ev talan edilmişti. Vurulan Turan Dursun değil, vuran Turan Dursun'du galiba!

Daktilosu masanın üzerinde duruyor. Dokunmamışlar. Gözlerim doluyor. Doğduğumdan beri daktilolar benim ninnim olmuştu. Babam tan ağarıncaya kadar çatışırdı. Annem bazen sitem ederdi, "Yeter artık çocuk uyuyor!"

Mutfağa göz atıyorum. Buzdolabını açıyorum. Gözüme küçük rakı şişesi takılıyor. "Babam rakı içmez. Konuklan için herhalde." Karmakarışık duygular içindeyim. Küçük yemek masasının üzerinde bulaşıklar var. Babam bulaşık bırakmazdı. Evden acele mi çıkmıştı?

Babamın yemeklerine gülerdik. O ise yaptıklarının çok lezzetli olduğunu söylerdi. Çocukluğunu yazdığı *Kulleteyn* kitabında nasıl yemek yediklerini ayrıntılarıyla anlatmıştı. Sebze, meyve, tatlı, acı, tuzlu, ne varsa bir kabın içine koyup karıştırıyordu. Al sana bir yemek! O'nu, çocukluğunda bu tür yemeğe alıştırmıştı molla hocaları.

Tekrar salona dönüyorum. Gazeteciler fotoğraf çekiyor.

Polisler TESLiM tutanağını getiriyorlar. Tutanağa bir ekleme yaptı-,nyoruz: "Evde bulunan eşyalar ile diğer kitap ve belgelerin sayımı yapılmadan itiraz hakkının saklı kalması suretiyle teslim alacağını beyan eden oğlu Abit Dursun'a anahtar teslim edilmiştir."

Evden neler götürülmüştü? Ufak bir araştırma yaptık:

• *Kur'an ansiklopedisinin* "M" maddesinden "Z" maddesine kadar basıma hazır, yazılı dosyalar halinde 2 bine yakın metin. "Z" maddesinden sadece bir sayfayı almayı unutmuşlardı!

• *Kulleteyn* adlı kitabın basıma hazır 5 ciltlik metni.

• *Kutsal Kitapların Kaynakları* adlı eserin 5 cildi.

• *ŞeriatBöyle* isimli bitmiş bir senaryo.

• Elde mevcut sayfalan olan farklı konulan içeren senaryo, inceleme ve köşe yazılarının metinleri.

• Mektuplar, banka cüzdanı, sağlık karnesi, nüfus cüzdanı...

Kayıp eşyalar ve kitaplar var mıydı, bilemiyorum. Üzerinde durduğumuz, babamın eserleri. Üsküdar Cumhuriyet Savcılığı'na suçduyurusunda bulundum. Babamın eserlerinin, 'İnceleme İçin alındığını" düşündüğümüzü ve hemen geri verilmesini istediğimizi bildirdik. Yanıt 13 Kasım'da geldi: "Emniyet görevlilerinin görevlerini kötüye kullandıklarına dair haklarında kamu davası açılmasını gerektirecek yeterlilikte delil bulunmadığı anlaşılmakla, haklarında kovuşturmaya yer olmadığına karar verildi."

Yine de seviniyorum, babamın yazdıklarının hepsini götürememişler. Belli kî, taşıyamamışlar! Hemen metinleri ayrı kolilere, kitapları ayrı kutulara yerleştirdik. Paketlerin hepsine numara verdik. Ne olur ne olmaz diye, paketleri dergiden arkadaşlarla bölüştük. Kime kaç numaralı kutuyu verdik, kutunun içinde neler var, kaydettik. Babamın metinlerinin bulunduğu paketleri ben aldım. Sanki macera filmi çeviriyoruz, gözlerimiz sağda solda. Ya birileri gelip elimizden zorla kutuları alırsa? Kurtarabildiklerimizin başına bir şey gelsin İstemiyoruz. Paketleri amcamın evine götürdük. Bunlann daha güvenilir yerlere taşınması gerekiyor. Kimler bize yardım edebilir? En iyisi metinlerin çoğaltılması. Fotokopi makinesi gerekiyor. Amcam "Ben hallederim" diyor. Hallediyor. Şimdi daha rahatladık. Kurulan güvenilir yerlere dağıttık.

Hayıflanıyorum. Kendime kızıyorum. Babam son aylarda bize sanki bir şeyler anlatmak istiyordu. Dinlemiyorduk: "Aman baba.

başka zaman konuşuruz." Oturup konuşsak, dertleşsek belki bugün kaybolan eserlerinden çoğu da halka ulaşırdı. "Turan Dursun Üniversitesi" daha zengin olurdu.

İlk Sayfa

Yer Küçükyalı'daki babamın evi. *Kur'an Ansiklopedisinin* uzun süren hazırlık ve taslak çalışmaları sonuçlanmış, artık sıra işin daktilo edilmesine gelmişti. Ev kalabalık. Hepsi babamın yakın dostları. Hürrem Amca ve eşi Seher Abla, Gürbüz Hoca, amcam, annem, Eren...

tik beyaz kâğıt daktiloya takılıyor. Metni Seher Abla daktilo edecek. Silinti, kazıntı, düzeltme olmayacak. Noktalama işaretleri, harfler eksiksiz bulunacak. Birinci sayfa ilk paragrafta çöpe atılıyor. İkinci sayfa yine çöpe, üçüncüsü de... Aradan bir hayli zaman geçiyor. Henüz ortada birinci sayfa yok. Bu arada laf atmalar, kahkahalar sürüp gidiyor. Seher Abla inatçı, birinci sayfayı bitirmek istiyor. Tüm ısrarlara rağmen yerini kimseye bırakmıyor. Sonunda ilk sayfayı eksiksiz yazıyor ve evde bulunanlardan alkış alıyor...

Herkes alkışlıyor, kır çiçekleri atıyor. Babamı son kez dergisinin Önüne getiriyoruz. Babamın güleç yüzlü fotoğrafını çerçeve yapmışlar. "Keşke morgda babamın yüzüne bakmasaydım" diye geçiriyorum İçimden. Amcam bakıp çok ağlayınca dayanamayıp ben de baktım. Kaşları çatık, dudakları mordu. Eğer biri o dakikada bana bir silah verseydi, şeriatçıların toplu bulunduğu yere gidip hepsini kurşuna dizerdim. Duygularıma göre değil düşüncelerime göre hareket etmeyi bana öğreten babam değil miydi? Kuşkusuz böyle bir olayı yapamazdım.

Babamı soğuk odadan aldık. Dergiye götürdük.

iki kişi Türk bayrağına sarılı tabutun başında, saygı duruşunda. Birini tanıyorum, ama nereden. Anımsadım; Musa Anter, 70'lik delikanlı, babam için saygı duruşunda bulunuyor. İçim bir tuhaf oldu, gururlandım.

Babıâli Yokuşu'nda İki bin kişi var. Çeşitli konuşmalar yapılıyor. Kendimden geçmiş gibiyim, kim ne konuştu bilmiyorum. Kısa bir yürüyüş ardından, babamı Ankara'ya götürmek için polis nezaretinde ha-

vaalanına hareket ettik. İlgimi çeken polislerin tavırları; son derece nazikler. Havaalanında Özel bir odaya alındık. Hasan Yalçın, ben ve amcam. Uçağın kalkmasını bekliyoruz. Hasan Yalçın'la sohbet ediyoruz. Babamla derginin Ankara bürosunda yaptığı bir konuşmayı aktarıyor. "Söylediği şu sözleri hiç unutmuyorum: "Din konusunda gerçeğe ulaştığımda kendime sordum. Rahat yaşamak uğruna gerçeği mezara mı götüreyim; halka gerçeği anlatmak uğruna ölümü mü göze alayım?' Turan Dursun bir aydınlanma savaşçısı gibi yazdıklarıyla yanıtladı sorusunu." Biliyordum, babam ölümü yenmişti, Ölümün ötesine çoktan geçmişti. Bu nedenle "Ben, yüzyılların doğurduğu ölümüm" diye yazmıştı...

Uçağın harekete hazır olduğunu söylediler. Odadan çıktık, uçağa bindik. Hareket ettik. Gökyüzündeki bulutlara bakıyorum. İçimde garip bir duygu var. Babamla aynı uçaktayız. Birlikte bulutların üzerinden uçuyoruz. Ama o kargo bölümünde, tabut içinde...

Turan Dursun Kız İstiyor!

Kız arkadaşım Nilgün'le15. evlenmeye karar veriyoruz. Gelenek olmuş; bizimkilerin gidip kızı istemesi gerekiyor, işin en zor yanı. Hayır benim için işin güçlüğü yok. Sorun babam! Babam kızı isterken ne diyecek? "Allah'ın emri Peygamber'in kavli ile..." Babam bunu der mi?

Babama gidip şu sözleri söyleyeceksin denir mi? Denmez tabu.

Kararlaştırılan gün geldi. Ben takım elbisemi giydim. Annem güzelce giyindi. Babam tıpkı dergiye gider gibi spor Kıyâfetiyle önümüze düştü. Atladık bir taksiye, gittik. Kapıda karşıladılar. Biraz hal hatır sormadan sonra babanı konuya girdi: "Bakın ben buraya kız istemeye gelmedim. Çocuklar tanışmışlar, yüzüklerini, bile. almışlar,' evlenmeye • karar vermişler. Ben buraya sizlerle tanışmaya geldim." Nilgün'ün ağabeyi, "Efendim bize on-on beş gün süre verin, düşünelim" demez mi. Babam hemen,"Yahu bize, size ne oluyor? Ne düşüneceksiniz? Çocukların cebinde yüzükler bile var. Yani şimdi bu iki genç bizim aklımıza mı muhtaç?" Eyvah, ortalıkta sert rüzgârlar esiyor. Büyük ağabey mutfağa çağrılıyor. Sanıyorum, uyarılıyor.

Evin havası düzeldi. Sıra yüzük takmaya geldi. O saate kadar hiç konuşmayan Nılgün'un babası, yüzük takıldıktan sonra, sanıyorum babamın eski müftü olduğunu da bilerek, "Allah kabul etsin, bir Yasin okuyalım" demesin mi[9] Babam ayağa kalktı, "Abu seni severim bilirsin. Ama ben gidiyorum. Yasin okunan bir yerde kalamam. Şimdi sizin için yıllardan ben mücadelesini verdiğim ilkellerimden taviz mi vereyim[7]" Aman baba, dur' Gonlunu aldık, oturmasını sağladık. Tabii Yasin okumaktan da vazgeçildi.

Uçak Esenboğa Havaalanı'na indi. Babamın tabutunu alıp doğruca Cebeci Asri Mezarlığı'na götüreceğiz. Cenaze arabasıyla taşımamak için ambulans istemiştik. Bekliyoruz babamı. Ancak ortada bu[1] terslik var. Polisler 'cenazeyi tek kışı alacak, bizim nezaretimizde götürülecek' gibi anlamsız sözler sarf ediyorlar. Çok sinirleniyorum. Babam oldurulmuş, evi talan edilmiş ve emniyet gorevlilen ise hâlâ zorluk çıkarıyor. Anladık. Polisler cenazeyi kaçırıp, sanki babamın kimsesi yokmuş gibi defnedecekler[1]. Cenazeyi aldık, ambulansa koyduk. Ben ve amcam ambulansın arkasına. Hasan Yalçın one oturdu. Bu arada polislerin cenazeyi kaçıracağı, babamı karşılamak için Esenboğa'ya kadar gelen 3-4 bin insanı da kızdırıyor. Yanı ortada olay çıkması için hiçbir durum yokken, hangi görevlinin "dehası' ise, cenazeyi kaçırmak gibi ancak bizim gibi ülkelerde olacak bir uygulama, ortamı sertleştırıyor. Sonunda anlaşma yapılıyor, ambulans önde, 20'yi aşkın otobüs arkada, havaalanından Ankara'ya gidiyoruz.

Amcam ambulansın arkasında hıçkıra hiç kıra ağlıyor Polislerin tavrı beni zaten çileden çıkarmıştı. Ambulansın arka kapısını açmak için hareket ediyorum ve amcama sertçe, "Eğer düşmanlarımıza ağladığını göstereceksen, kapıyı açıp seni aşağıya atarım" diyorum. İstanbul'dan özellikle bu durumu yakınlarıma iletmek için telefon etmiştim: "Cenaze sırasında kimse ağlamayacak. Ağlayan olursa kesinlikle gelmesin."

Amcam ağlamayı kesiyor. Kortej eşliğinde gidildiği için araçlar yavaş hareket ediyor. Artık babamla ayrılma vaktinin giderek yakınlaştığını hissediyorum. Önümde, tabutun içinde uyuyor. Tabutun üzerinde kır çiçekleri var...

"Maya Tuttu Abit..."

Kır çiçekleri... Babam ne çok severdi kır çiçeklerini.

Bir tatil günü. Babam İstanbul'dan yeni gelmişti. Nişanlımın ailesi ve bizimkilerle birlikte tuttuğumuz bîr minibüse doluştuk, pikniğe gittik. Güzel bir yer bulduk, oturduk. Babam hemen yanımızdaki küçük bir tepeye çıkarak, kır çiçekleri toplamaya başladı. Babamın çocuk gibi tepeye çıkıp kır çiçekleri toplaması nişanlımı çok şaşırtmıştı. Saatlerce o tepe senin bu tepe benim dolaşıp durdu. Sonunda kucağına topladığı çiçekleri getirip nişanlım Nilgün'e verdi. Yüzünde tatlı, insanı rahatlatan bir gülümseme vardı. "Biliyor musun Nilgün, ben senin kocan olacak bu adamdan tam 25 yaş daha gencim" dedi. Sonra bana dönüp, "Abit sen tam bir devlet memuru olmuşsun. Hiç yerinden kalkmıyorsun" deyivermişti.

Oturduğumuz Sincan Fatih mahallesinde Çoban Çeşmesi denen bir yer vardı. Babam bazen bizimle, bazen de komşumuz Kemal Beyle oraya pikniğe giderdi. Çoban Çeşmesi denilen yerde öyle çok harika bir doğa güzelliği filan yok. Kıraç bir toprak, bir veya iki tane ağaç var. Babama sorardık, "Piknik yapılmak için bile müsait olmayan bu yerde saatlerce ne yapıyorsun?" Gülerdi: "Karıncalarla sohbet ediyorum, toprakta yuvarlanıyorum, doğayı kokluyorum."

Babamın gözlerine bakıp ilk kez korkmuştum...

2 Eylül Pazar günü, annem telefonda: "Abit baban yarın istanbul'a gidecek, sizi görmek istiyor." 13 Ağustos'ta evlenmiş, halayından yeni dönmüştük. Babam, annem düğünden sonra ilk kez evimize konuk olacaklar. Telaşlanmıştık. Ne yapalım, ne ikram edelim. Eşim Nilgün babamın en sevdiği yemeği yapmak istiyor: "Abit babanın en sevdiği yemek nedir?" Bamya...

Nilgün bamya yapmak için mutfağa girdi. Ben de çarşıya çıktım. Babam içki içmezdi ama dost ortamlarında bir kadehe hayır demezdi. Sevdiği İçki, Buzbağ marka kırmızı şarap! Niye Buzbağ şarabını çok severdi bilmiyorum. Bildiğim, en ucuz şaraplardan biri olduğu.

Çarşı çarşı dolaşıyorum Buzbağ şarabı yok. Ümidimi kaybederken Ulus'ta köhnemiş bir büfede buluyorum Buzbağ şarabını. Eve girmemle kapı zilinin çalması bir oldu. Babamın iki eli de yiye-

çeklerle dolu. Babamın hiçbir zaman çok parası olmadı. Ama hep cömertti. Yeni evliyiz, para sıkıntımız vardır diye bir haftalık yiyeceğimizi almış!

Getirdikleri arasında beni etkileyen hediyesi ise *Kulleteyn* kitabıydı. "Nilgün ve Abit'e" diye imzalamıştı. Çok duygulandım. Kitabı verirken söylediğini hiç unutmuyorum: "Maya tuttu Abit."

Oturduk sohbet ettik. Babam durgun ve dalgındı. Dikkatimi çekmişti: Eşimden kahve istedi. İçti. Bir daha istedi. Babamın yaşamında iki fincan kahveyi üst üste içtiğine ilk kez tanık oluyordum.

Fazla kalmadılar. Uğurlamak İçin sokağın basma kadar gittim. Taksiye binerken hayatımda ilk kez babamı iki yanağından öptüm. Araç hareket ederken, babamın el sallarken bana bakışından korkmuştum. Gözlerinde sonsuz bir yolculuğa çıkacağının ışıklan vardı...

Hasköy girişinde polis araçları ambulansı ablukaya aldı. Yıldırım Beyazıt kavşağına birkaç kilometre kala ambulans, polis araçlarının sıkıştırması ile konvoydan ayrıldı. Polisler ambulans sürücüsünü tehdit ediyorlar, hızlı gitmesi için. Ambulans hızlandı. Arkadan konvoydaki araçların önü polislerce kesildi. Polisin tavrını anlamak zor. Ne yapmak istiyorlar? Karmakarışık duygular içindeyim. Ambulans son sürat mezarlığa girdi. Mezarlığın içinde ilerliyoruz. Babamın yeri neresi? Durduk. Ambulansın yanına polisler geliyor. Hiçbir şey düşünemiyorum. Ne oluyor? Gayri ihtiyarı ambulansın arka kapısını kilitliyorum. Polisler zorluyor, açamıyorlar. Bağırıyorum: "Konvoy gelene kadar açmayacağım." Zorlamıyor!ar. Sakinleşiyorum. Kitleyi bekliyoruz... İnanmak zor, ama burası Türkiye. Ülkeye mal olmuş, öldürülmüş bir yazarın cenazesi kaçırılmak isteniyor...

İstanbul'da Öğreniyorum: Babam öldürülmeden bir hafta önce kimliği bilinmeyen kişiler tarafından kaçırılıyor. Babam yolda giderken, üç kişi kollarından tutup arabaya bindiriyorlar. Araba ile İstanbul içinde dolaştırıyorlar. İstedikleri, babamın artık yazılarına son vermesi. Babam bu olayı yakın bir arkadaşına anlatırken ekliyor: "Beni kaçıranları ikna ettim." Babam adamları ikna edemediğini herhalde artık öğrenemeyecek...

Babamın dostları geliyor. Seslerini duyuyorum: "Bilime Uzanan Eller Kırılacak..." "Turan Dursun Ölümsüzdür..."

Sesler yakınlaştı, onları görebiliyorum. Ambulansın kapısını açtım, araçtan indim. Çok kalabalık, seviniyorum, yalnız değilim. Polisin tüm engellerine rağmen yine de bu kadar insan babamı sonsuz yolculuğuna uğurlamaya gelmişti. Babamı ambulanstan indiriyoruz. Babamı bırakmıyorum, ben de taşıyorum. Yatacağı yer güzel, büyük bir ağacın altı.

Gürbüz Amca, Hasan Yalçın, Rıfat Araş birer konuşma yapıyorlar. Bedenim orada ama kafam çok uzaklarda...

1974 yılı. Sincan'daki evimize taşınalı bir yi! olmuştu. Aynı apartmanda Münevver halamla. Gani eniştemin de daireleri vardı. Ancak onlar Almanya'da çalışıyorlardı. Oturup rahat etmeleri için evlerini dedemle, babaanneme bırakmışlardı.

Hatın'dı, babaannemin adı. Kürt'tü. Yaşamı boyu dedemden çok çekmişti. Dedem sürekli babaannemi aşağılardı: "Kürtler hep eşkıya olur değil mi?" Babaannem, "He vallah, doğru" derdi.

Nefes almakta zorluk çekiyordu. Zaman zaman hiç nefes alamıyormuş gibi olurdu. Hepimiz panikler, hastaneye koşuşurduk.

Babam, annesini çok severdi. Onu ilerici bulurdu. Her gün yanına uğrardı. Fıkralar anlatır, güldürürdü. Bazen sırtına alır, kırlara götürürdü. Başını göğsüne koyar, dakikalarca kıpırdamadan dururdu.

Bir akşam babaannem yine rahatsızlandı. Etimesgut Hastanesi'ne götürdüler. Oksijen çadırına almışlar. Durumun düzeldiğini söylediler. Sabah balkonda kahvaltı yapıyoruz. Haberi aldık, Hatın ölmüştü. O'nu bir minibüsün üzerine koyup getirdiler. Hemen minibüsün üzerine çıktım, tabuta sarıldım. Ağlıyordum... Bazı geceler bana türkü söylerdi: "Gün gördüm, günler gördüm seni gördüm..."

Beni tabutun üzerinden alamadılar. Babaannemle birlikte minibüsün üzerinde Sincan mezarlığına gittik. Dedem devamlı dua okuyordu. Babam, annesinin üzerine atacağı toprağı ufalıyordu. Hatın'ı beyaz kefeniyle toprağa verdik. Mezarlıktan ayrıldık, eve döndük. Çok üzgündük. Akşam oldu, uyuyacağız, ancak babam hâlâ ortada gözükmüyordu. Bekledik. Yok. Sabaha karşı geldi. Annem merakla nerede olduğunu sordu. Babam, "Anamın mezarında yattım" dedi. Babam sabaha kadar Hatın'ın mezarının üzerine sarılmış yatmış! Sonra birkaç gece daha gitti babam annesinin mezarında uyumaya...

Adımı söylediklerinde kendime geldim, Babamın mezarı başında bir konuşma yapmamı istiyorlardı: "Turan Dursun'un bir sözü vardı: 'Ben korkmuyorum karanlıktan, ben korkmaktan korkuyorum.' Çünkü korkan insan ya yılgınlaşır ya da saldırganlaşır. Babamı Öldürenler yüzüne bile bakmaya cesaret edemeden, kurşunlan kahpece arkadan sıktılar."

Polisin tutumunu da kınadım. Cenazeyi kaçırdıkları sırada kardeşim Eren sinirinden bayılmış ve hastaneye kaldırılmıştı.

Babamı alkışlarla toprağa verdik. Üzerine toprak atarken O'nunla gurur duyuyordum. Çünkü benim babam, Giordano Bruno'ların, Hallacı Mansur'ların, Sokrates'lerin, Galile'lerin, Voltaire'lerin yanına gidiyordu. O, insan ve aydın olma sorumluluğunu yerine getirmişti...

YAŞAMÖYKÜSÜ, ŞİİRLERİ,
MEKTUPLARI, YAZILARI

YAŞAM ÖYKÜM

1934 yılında Sivas'ın Şarkışla ilçesinin Yapaltın köyünde doğdum. Babam: Abdullah. Anam: Hatun.

Ben beş yaşındayken babam, ailemizi alıp Ağrı'nın Tutak ilçesine götürdü. Babasının ve dedesinin yeriymiş oralar. Kendisi oralarda imamlık yaparken beni de "büyük din adamı" olayım diye Arapça okutacak hocaların yanına verdi. Tutak Müftüsünde okudum bir süre. Sonra 8-9 yaşındayken "Kürt Mollalan"nın ve önemli bir "Kürt Şeyhi"nin bulunduğu Kargalık köyüne götürülüp bırakıldım. Arapça okurken "Kürtçe"yi de öğrendim. Yememi-içmemi "Şeyh" (Şeyh Ramazan) sağlıyordu. Köyün camiinde yatıp kalkıyordum. Arapça dilbilgisinden "zarf'ı bitirdim. "Nahiv"den de epeyce okuduktan sonra başka köylere ve başka "'Molla'ların yanına gittim. Ve köy köy, o "Molla" senin, bu "Molla" benim; dolaştım yıllarca. Yalnızca Ağn'nın değil; başka illerin de, örneğin Erzurum'un, Muş'un il ve ilçelerine bağlı köylerde de okudum. Genellikle "Kürt" hocalarında, biraz da "Çerkeş" hocalarında okudum. Kürtçeyi çok iyi, Çerkesçeyi de oldukça öğrendim. Ama Türkceyi çok az biliyordum artık. Bildiğim Türkçeye de "Türkçe" demek için "bin tanık" gerekliydi.

15 yaşıma değin böyle dolaşıp okudum. "Çok zeki" olduğum ileri sürülürdü. Çünkü o yaşa değin, o yörelerde okutulan "islami îlim Şubelerinin hemen tüm "metin"lerini ezberlemiş, "Şerirlerini de anlayarak, ama "hızla" okuyup geçmiştim.

Askerliğime değin başka İ! ve ilçelerde de okuyup hocalardan "İcazet" aldım.

1955-1957 arası askerliğimi yaptım. "okuma-yazma"yı askerlikte öğrendim, "ilkokul diploması"nı da "terhis"ten sonra "Mahmut Paşa îlkokulu"ndan (İstanbul'da) -dışarıdan sınava girerek- aldım.

Bir süre, İstanbul'da "yüksek dereceli talebeler"e ve hocalara Arapça, Islami bilim dallarında "ders"ler verdim. Kimi kursların organizasyonunda çok sayıda "vaiz", "müftü" yetiştirdik (Bugün de bu kursların çoğu sürüyor.)

Ve sonra, sınavlarına girip kazanarak, kendim de "Vaiz", "Müftü" oldum, tik görevim Tekirdağ'da oldu Once Merkez Vaizliği, sonra Müftülük. Yıl: 1958-1959. Sivas'ın Gemerek Müftülüğü. Yıl: 1961. Sivas (Bölge) Muftusu oldum ardından 1962 başından 1964 sonuna değin. Bu arada ortaokul bitirme sınavlarına girip diploma aldım. Daha sonraları lise bitirmelere de girdim ama yazık ki, "bitiremedim".

Sivas Müftülüğünde Nurcu ve Süleymancılarla savaşımlarda bulundum. Onlarla birlikte "Deveci" de karşıma çıktı. "Deveci" çok "zengin" birine deniyordu. Bu zengin, öteki zenginlen de sürükledi. Hepsi birlikte karşıma çıktılar Valı'yı de yanlarına aldılar. Ve telgrafla sürüldüm Manisa'ya, ardından Tokat'a. Ama Paşalar nakillerimi durdurup beni yeniden Sivas'taki görevime döndürdüler (Sivas Turnen Komutanı Cemal Paşa ve Doğu Menzil Komutanı Fahri Paşa.) Çunku 620 Imam-Harip'in (Vaizlerle birlikte) Cumhuriyet Bayramı'na katılmalarını sağlamıştım Ayrıca Atatürk'ün heykeli onunde saygı duruşunda bulunmalarını gerçekleştirmiştim "Atatürkçü Muftu" deniyordu istanbul'da Atlas Sineması'nda "Atatürk'ü olum yıldönümünde anma törenine" Başbakan Yardımcıları ve oteki konuşmacılarla birlikte (konuşmacı olarak) katılmıştım (Türkiye Milli Gençlik Teşkilatı'nın çağnlısı olarak.) Bu ve benzeri olaylar basında (gazetelerin birinci sayfalarında) yer almış, yankılar uyandırmıştı Sonra "Atatürk Plaketi" verilmişti. Basında çok geniş yer alan bir olay da, "cinayetler koyu" diye bilinen bir koyun (Kalın koyunun) barışa kavuşturulmasıydı (Muftu olarak ve halkı inandırarak başarmıştım.)

Ne var ki, butun bunlar, "Nurcu", "Süleymancı", "Deveci" ile "harekef'e geçen çevrelerin beni "Sıvas"tan "attınnalan"nı önlemeye yetmedi. Bir ara önlenir gibi oldu. Ve ben Sivas'ta kalarak 40 gun sureyle "Güney il ve ilçelerini (Diyanet yönünden) teftış"le görevlendirildim. Ama oraya gönderildiğim zaman Sivas Valisi Sivas'taki görevime "son vermişti" Bu yüzden iki ay kadar maaş alamamıştım. Ve Bakan ibrahim Safvet Omay eliyle, "kardeşim sen ne biçim Müftüsün, butun Sivas halkını ayağa kaldırdın, üzerimize yürüttün Senin alınmanı istiyorlar" biçimindeki sözlerle

alındım Sivas'tan. Böyle dendiği zaman "Sivas'ın 30 mahalle muhtarı binlerce imzayla biz Müftümüzü istiyoruz!" diyorlardı. (Tüm Partilerden vardı). Vali'yse muhtarları "dize getirmek" için "Nezarete" aldırtmışa. Tümen'e çağrılan Vali'den hesap da sorulmuştu, ama, bir yarar sağlamamıştı. Vali falanca Parti'den Senatör Adaylığına ilişkin söz almıştı, bunu bana açıkça da söylemiş, beni sevdiği halde beni attırmak isteyenlerle birlik olmak zorunda bulunduğunu "ifade" etmişti.

Paşalar, Vali'nin Sivas'tan başka yere (Maraş'a) naklen atanmasını sağladılar. Ama benim artık Sivas'ta kalmamı sağlayamadılar. Daha nice olaylar oldu ve ben Sivas'tan Altındağ Müftülüğü'ne, oradan da Sinop'un Türkeli Müftülüğü'ne sürüldüm.

Maaşım çok azdı, sürülmeler beni altüst etmişti. Durumumun TRTde "düzelebileceği"ni söylediler. Bir "mektup" yardımıyla bu kuruma geçtim. Yıl: 1966.

TRTde bir süre Genel Evrak Kayıt Memurluğu yaptım. Sonra yayın kesimine alındım. "Dinsel Programlar" verildi. 1968'den 1976 yılına değin bu programlan yaptım ve yönettim. Bu arada "Dış Yayınlar"da da "Posta Kutusu, Dinleyicilerle Baş Başa, Din ve Ahlak" gibi programlar yaptım. (Ücretle.) Sonra sınavına girerek Prodüktör oldum. 1976 yılında Şaban Karataş'm "taş"ıyla Erzurum Radyosu'na sürüldüm. Bu arada dinsel programlar da alınmıştı benden. Artık her "sürgünler listesi'nde düzenli olarak yer alıyordum. Liste olmadığı zamanlarda da. Ve sürüldüm, sürüldüm.

"Dinsel Programlar" alınınca, "dinsel olmayanlar" yaptırıldı bana. Ne var ki, o da doğru dürüst yaptırılmadı. Yaptığım programlar nedense kolay kolay "denetim"den geçmiyordu. Yine de denetimden "kurtardıklarım" oluyordu. Programlarım dinleyenlerce büyük ilgi görüyordu. "Düşünce Tarihimiz'den Sayfalar" (kendi önerim), "Başlangıcından Bu Yana İnsanlık" (kendi önerim), "Vergi Programı", "Akşama Doğru" gibi programların yapımcısı olarak çalıştım.

"Dinsel Programlan" benden aldırtmayı başaran "çevre'ler, yine peşimi bırakmamıştı: "Din" ve "Diyanet" çevreleri: "Bu adam dinsizdir, atın bu adamı TRTden!" diyorlardı. "Buyruk" veriyorlardı. Hem de "Resmi Buyruk"! Örnek: Diyanet işleri Başkanlığı Din İşleri Yüksek Kurulu, 15 sayfalık bir "Karar" kaleme almıştı. Bu karan, Diyanet işleri Başkanı Tayyar Altıkulaç, boyunun ve kollarının "uzun" olduğunu göstererek, TRT Genel Müdürü Dr. Cengiz Taşer'e -bîr "şedid" yazıyla- gönderdi. Karar

il'

gerçekten çok şiddetliydi: "TRTden atılmam" isteniyordu. "Başlangıcından Bu Yana İnsanlık" adlı dizi programım üstüne "ateş püskürülüyor"du. "Sapık Darwin Teorisi"ne yer verildiği açıklanıyor, "dinsizlik" yapıldığı gerekçesiyle "Programın hemen yayından kaldırılması" ve "yapımcısının da atılması ya da en ağır biçimde cezalandırılması" Duyuruluyordu. Dizi Önce engellendi, sonra da yayından kaldırıldı. "Cezalandırılmam" da olmadı değil. Sürüldüm. Ne var ki, TRTden "atılmamıştım" daha. Program dizisine ilişkin yönüyle "buyruk"lan gerçekleştirilen Diyanet, "temsilcisi" aracılığıyla bir Danışma Kurulu Toplantısında TRTye "resmen" "teşekkür" etmiştir!

Diyanet buyruğunun ve tüm benzer çevrelerin bana ilişkin isteklerini daha büyük çapta yerine getiren, Doğan Kasaroğlu ve yönetimi olmuştur.

Kasaroğlu gelir gelmez hemen Doğu Karadeniz Bölgesine gönderilmiştim. Sözüm ona "inceleme ve araştırma yapmak" üzere... (Oysa Prodüktördüm ve böyle bir görevim olamazdı.) Oradaki görevim sırasında, Karataş dönemindeki bir olay "bahane" edilerek 1980 yılının ilk en ağır "disiplin" cezası verildi. (Uydurma olay: 1976 yılına ait). Oradan gelip Ankara'daki görevime başladım. Ve 1 gün sonra, üstelik 2-2,5 saat gibi bürokrasi tarihinde belki de eşine az rastlanır bir çabuklukla İstanbul'a sürüldüm. Meğer "kafayı üşütmüşüm". Yani "resmi" gerekçe, içine düştüğüm ileri sürülen "bunalım". Öylesine derin bir "bunalım İçine düşmüşüm" ki, "son aylarda İş ve çevremle hiç uyum sağlayamıyor"muşum ve "programlarımı aksatıyormuşum". Oysa "son aylarda" ben "Program yapımıyla yükümlü değildim. "Araştırma ve inceleme"yle yükümlüydüm. İnsan yükümlü olmadığı şeyi nasıl "aksatır"?

İstanbul'da bir süre Prodüktör olarak kaldıktan sonra, yıllarca emek verdiğim, sınavla kazandığım bu görev de elimden alındı. "Uzman" oldum.

Prodüktörün Sarı Basın Kartı var, "Uzman"ın yok.

Peki "Uzman" ne yapar?

Ben de şimdi onu soruyorum. Dilekçe verip "iş" istedim. Masamın başında "boş" bekliyorum.

"Yaşam Öyküm" çok uzun oldu. Elbette benden istenen bu denlisi değildi. Hoş göriilürsem sevinirim.

Turan Dursun
(Turan Dünyalıgil)

YAŞAMADIM

Yaşamadım,
Yaşamadım dünyamı.
Yaşam merdivenlerini:
Çocukluğumu,
Gençliğimi,
Hiçbirini...
Acıların, açlıkların dışında...
Olgunluk çağı mı?
O da bitmede, batışında...
Yaşamadım yaşımı,
Görünemedim hiç;
Yaşıtlarımın yaşında.
Daha işin başında;
Gelip çattı kocamışlık,
"Kırklıkken" oldum "altmışlık".
Yaşamadım,
Çiviler, çengeller vardı yaşam yolunda,
Sağımda, solumda.
Hem de tomar tomardı.
Engeller, engeller vardı,
Duvar duvardı.
Zâlimler, haramiler vardı,
Katar katardı.
Tutup yutardı bunlar insanları,
"GÜNEŞ"ler bunlar için doğar, bunlar için batardı.
Yaşamadım,
Çünkü aşamadım bun lan.
Çünkü *sınıfsaldı* y a ş a m a k .

Zâlimler, haramiler aldı tüm gücümü.
Gücüm yetersiz kaldı savaşamadım.
Sıyrılıp aradan sıvışamadım da..
Sözün özü: yaşamadım dünyamda,
Şu kalleş yaşamda,
Gerçek anlamda.
Yaşamadım,
Evet, yaşamadım.

26.6.1980
Turan Dursun

O ZÂLİMEDİR SAVAŞIM

Zaman zaman demişimdir kendime:
-Nedir bunca savaş, kime karşı, kime?
Buldum sonunda:
Savaşım, eli kanlı zâlime.
Eli kanlı,
Dili kanlı,
Yüreği kanlı,
Duygusu-düşüncesi kanlı,
Sesi-nefesi kanlı.
Ah o bir düşse elime!
Kustururum içtiği kanları.
Nüfusun yüzde doksanı kadar pay alarak,
Vurgunlar vurarak,
Vurarak, kırarak, öldürerek İçtiklerini..
Dilerek, bölerek, parçalayarak yediklerini..
Lime lime ederek...
Lime lime...
Ah bir düşse elime!
Soracağım var o zâlime.
İnsanlar üzerinde gezer hep,
Haklar ve halklar üzerinde gezer,
Neyi nasıl emeceğini sezer.
Kan emer daha çok.
Emer de emer, emer de emer!
Zaman olur bakarsın "sevgi" dolu,
İnsancıl olur, acımalı bakar.
Sever, okşar...
Ama aldanma.

Mutlaka vardır bir çıkar,
Yürekten sever, acır sanma.
Aldanma sakın aldanma,
Duygusu-düşüncesi karadır onun.
Dini-imanı, derdi-dâvası paradır onun.
Solcu mu olmak gerekiyor?
Solcu olur.
Sağcı mı olmak gerekiyor?
Sağcı olur.
O yolunu bulur,
Bulur o bulur!
Emmek İçin hep.
Büyük sancı,
Haberci büyük sancı,
Acı acı kapıyı vuruyor:
-Tak, tak, tak...
Diye
Kulak tıkamak, dinlememek niye?
Kapıda duruyor.
Sabırsız,
Tüm gücüyle vuruyor:
-Tak, tak, tak...
Diye.
Anlamamak niye?
Haber veriyor:
-Çocuk doğacak
Diye
Doğacak mutlaka.
Korkulsa da doğacak,
Ürkülse de doğacak.
Bu çocuktan kaçılsa da bucak bucak,
Doğacak mutlaka.
Kurtuluş topu gibi bir çocuk...
Ana karnında olaylarla beslenmiş,
Acılar, uçurumlarla güçlenmiş,

Evreler, süreçler geçirmiş.
Doğacak duruma gelmiş artık.
Haberci sancı acı vuruyor:
-Tak, tak, tak.
Haber veriyor:
Kurtuluş topu gibi bir çocuk doğacak.
Acılar dinecek, kurtuluş olacak.
Haklar alınacak, haklar yerini bulacak...
Diye.
Kulak vermemek niye?
Tarihçe bilir misin?
Dilini anlamak için bu yeter.
Bu haberci sağlam konuşur,
Dayanakları kesinliklerden oluşur hep.
Niceler dinlemediler.
Dinlemek istemediler onu.
Ama n'oîdu?
Hak yerini buldu. Vakit-zaman doldu artık.
Aman vermiyor sancı.
Tüm gövdeyi sarsarak vuruyor.
-Tak, tak, tak.
Hakkını almak için
Halk geliyor halk.
-Tak, tak, tak-

Turan Dursun

CUMHURİYET GAZETESİNE

Yunus Nadi Armağanı
Cağaloğlu
İstanbul

Gazetenizce açılan 1980-1981 Yunus Nadi Armağanı yarışmasına, 2 yazıyla katılıyorum. 1- "Ne Ölçüde Yazabilirim" ve 2- "Düzenleyici" başlıklı yazılarımla birlikte "Yaşam Öyküm" ve fotoğrafım ilişiktir.

Yarışmaya konulması için gerekenin yapılmasını saygılarımla dilerim. 29.12.1980

Turan Dursun

Not: "Turan Dünyalıgil" takma adını kullandım.
Her bir yazı, üçer nüsha olarak sunulmuştur.

YAŞAM ÖYKÜM

1934 yılında Şarkışla'nın Yapaltın köyünde doğdum.

Ortaokul mezunuyum. 1958 yılında Diyanet İşleri Başkanlığında görev aldım. 1966 yılına değin çeşitli ilçe ve illerde Müftü olarak Çalıştım. 1966 yılında TRTye geçtim. Bir süre Evrak Kayıt Memurluğu yapaktan sonra yayın kesimine alındım. 1968 yılından başlayarak "Dinsel Yayınlar"ın tüm programlarını yaptım ve yürüttüm. Sonra, 1970'te sınavına girip kazanarak Prodüktör oldum. "Dinsel" programların yapımını sürdürdüm. 1976'da Şaban Karataş eliyle dinsel yayınlardan uzaklaştınldım. 1980 yılma değin, önerdiğim ve önermediğim birçok programlar yaptım. Başlıcaları şöyle sıralanabilir:

"Düşünce Tarihimizden Sayfalar" (kendi önerim), "Başlangıcından Bu Yana İnsanlık" (kendi önerim), "Vergi Programı", "Akşama Doğru".

Bu arada Özel günlere ilişkin özel programlar yaptım.

1980 yılında (Doğu Karadeniz'de) "İnceleme ve araştırmada bulunma" göreviyle görevlendirildim.

1976 yılından 1980 yılına değin geçici ya da sürekli atanmalarla Türkiye Radyo!anmn hemen hepsinde bulundum.

10.10.1980 tarihinde de Uzmanlık görevine atandım.

Evli ve 3 çocuk babasıyım.

23.12.1980
Turan Dursun
(Yarışma yazısında: Turan Dünyalıgil)

YAZABİLİR MİYİM?

Turan Dûnyalıgil

Çok şey var yazılacak.
Yazmak istiyorum.
Ama hangisini, hangi konuyu?
Daha önemlisi: Yazabilir miyim?

"Dunumuz" ustune yazsam[1] "Unumuz-şânımız" ustune. "Kahramanlıklarımız" üstüne "Uç kıtada nasıl egemen olduğumuz" üstüne. Ele alınmalı bu konu, "geçmişteki gucumuz" dile getirilmeli. "Dünyayı nasıl titrettiğimiz" işlenmeli. "Gâvur"a nasıl "el-aman!" dedirttiğimiz anlatılmalı. Ama toplum ve ekonomik yapımız üzerinde de durulmalı bu arada. "Fetih'ler, "ganimetler" peşinde koşturulan İnsanlarımızın nasıl tüketildikleri de belirtilmeli. "Ganımet"e giderlerken kendi yurtlarında nasıl yoksun ve yoksul bırakıldıkları ve bu yurtta başkalarının nasıl başka tur "ganimetler topladıkları da dile getirilmeli. Sonra o "hâkim" görüntüsünde olduğumuz zamanlar, gerçekte nasıl "mahkûm" bulunduğumuz da yansıtılmalı. Yazılmalı. O donemler, adlarını övünerek andığımız ulularımızın "şanlı donemleri"ni içine alsa bile yazılmalı. Özet de olsa. Ve "bugun"kü çıkmazlarımızda "dunumüz"ün ne denli payı olduğu vurgulanmalı.

Ama hayır, yazılamaz. Yazılır, ama yazılamaz. Neden "yazılır", neden "yazılamaz[1]"' Başlı başına bir konu.

"Bugünümüz" ustune yazsam!

"Bugünkü" yonumuz Üstüne, yolumuz ustune.

Yazılmalı. Nereye gidiyoruz, nasıl gidiyoruz? Gözden geçirilmeli. Yolun, yokuşun neresindeyiz? Ciddilikle ele alınmalı. Çıkmaya yöneldiğimiz "duzluk" nedir, "düzlüğe çıkabilir miyiz"; bu yolla çıkabilir miyiz[9] Titizce İncelenmeli. "Gerçek duzluk"le aramızda kimler var, hangi duvarlar var? Açık ve somut yazılmalı.

Ama hayır, yazılamaz. Yazılır, ama yazılamaz. Neden "yazılır", neden "yazılamaz"? Ayrı bir konu.

"Günümüzün din ve mukaddesat ticareti" üstüne yazsam. Ve bir çelişkiyi işlesem: "Şeriat'ın karşısında görünenler de "İslam"! övüyor. Oysa başka şeyler değil bunlar. "tslam"ın övgüsü, *"şeriat"vc* övgüsüdür. Öyleyken en yetkili ve resmi ağızlar bile "Islam"ı övmekte sakınca görmüyor, övüyor. Bunu yazıp anlatsam. "Dîn-iman fabrikaları'na değinsem. Diyanet işleri Başkanlığına, bu kurumun nelere karıştığına değinsem. Yan kuruluşlarına, el ele olduğu çevrelere değinsem. Okullarda iki ayrı kafa (laik kafa, laik olmayan kafa) yetiştirmenin sakatlığına, zararlarına değinsem. Din öğrenimi veren okullara, bu yerlerin ürettiklerine değinsem. Ve tüm "mukaddesatçılar"a değinsem; "mukaddeslerin", bunlar elinde nasıl kullanıldığına değinsem. Yazsam özet olarak...

Ama hayır, yazılamaz. Yazılır, ama yazılamaz. Neden "yazılır", neden "yazılamaz"? Ayrı bir konu.

Bugünkü "adalet", "demokrasi" Üstüne yazsam. Engelleri, çengelleri üstüne... Her zaman "yanan", hangi kesim oluyor; yazsam!

Ama hayır, yazılamaz. Yazılır, ama yazılamaz. Neden "yazılır", neden "yazılamaz"? Ayrı bir konu.

Ya da hepsini bırakıp, bugünkü "Atatürkçülük" üstüne, Atatürkçüler üstüne yazsam. Türleri üzerinde dursam bunların.

Ama hayır, yazılamaz. Şimdilik. Bir gün yazılacak elbet. Ne zaman yazılacak, "nasıl" yazılacak? Herkes görecek zamanı gelince.

Tüm bu konular ve daha niceleri yazılacak bir gün.

Ama şimdi? Yazabilir miyim?

Ya da ne ölçüde..?

"DÜZENLEYİCİ"

Turan Dunyalıgil

"...Sonra bu toplumsal yaşam, insanoğluna gerekli olunca ve dünyanın, ancak insanlar aracılığıyla yaşanır duruma geldiği, bir gerçek olarak belirince; İnsanları birbirlerine karşı koruyacak bir 'düzenleyici' gereklidir. Çünkü, insanların hayvanlık eğilimlerinde, doğuştan düşmanlık ve zulüm (eğilimleri) vardır..."

ibni Haldun böyle diyor. (1332-1406.) Ünlü yapıtı *Mukaddime'sinde...* (Turan Dursun çevirisi, s.142.)

Demek ister ki, bir yarış var toplumsal yaşamda. İnsanlar birbirleriyle kıyasıya savaşmada... Güçlüsüyle, güçsüzüyle. Karışılmasa; güçlü, güçsüzü ezer, yer. "Yarış" olabilir, ama, "ezme", "yeme" olmamalı. Bir düzene konmalı yarış. Kurallara bağlanmalı, herkesin uyması sağlanmalı. Korunmalı insanoğlu, insanoğluna karşı... Bir "düzenleyici" gerek. "Hakemlik" de yapabilecek bir düzenleyici.

Ünlü düşünür, "hâkim" sözcüğünü kullanıyor burada. Bu sözcük, "hakem" ve "egemen" anlamlarını da içerir.

Bir "düzenleyici" olmalı ki; onun "düzen"inde "ezen-ezilen" olmamalı. Yaşam da, yarış da "insanca" olmalı. "Ezen ezene.." olmamalı. "Bırakın yapsın, bırakın geçsin, nasıl geçerse geçsin'" denmemeli. "Yapma"nın ve "geçme"nin "insanca" kuralları olmalı. Bunu sağlayabilen bir düzenleyici oluşturulmalı. Demek istenen bu.

Bu "düzenleyiciye "devlet" de denir.

İnsanlığa yaraşan biçimi: Bu güç, toplumsal yaşam savaşımında yarışanlardan birine, bir kesime dayanmamak. Bir kesim zenginliğin füzesine binerken; bir başka kesim yoksulluğun zincirine takılı bulunmamalı. Durum buysa, "hakem" yok, ya da "yan tutuyor" demektir. "Du-

zenleyici"yi yalnızca bir kesim oluşturmuşsa, ister istemez yan tutar o. "Hakem'in yan tuttuğu yarış, "insanca" olamaz. Kısacası: Koşullar eşit olmalı. Değilse eşit duruma getirilmeli. Ve "egemen" gücün yan tutmadığı kesinlikle belli olmalı.

"Demokrasi"li olmak mı?

Bu yetmez. İlkçağın Yunan Site'lerinde de vardı "demokrasi". Ama insana "tam yaraşır" değildi. Evet; "yurttaş"lar yasalarını kendileri yapar, yargıçlarını ve yöneticilerini kendileri atarlardı. Savaşa, barışa karar verme yetkileri de vardı onların.

Ama kimdi "yurttaş"? Ve "yurttaş" olabilenler genel nüfus içinde ne kadardı?

Örnek: "Attik Bölgesi". Nüfusu yarım milyona varıyordu. "Yurttaş" sınıfından olanların sayısıysa: 20-30 bin!

Çağlar geçti, Rousseau'nun "mutlak (otoriter) demokrasi "sinden, bilmem kimlerin "klasik demokrasi"lerine dek, aşama aşama yaşandı. Ve gelindi; "insan Haklan Bildirimi" gibi belgelerin yer aldığı çağımızdaki biçimlerine. Anayasalara ve Anayasamıza "insanca" yansımalar oldu. Devletler ve devletimiz görev aldı:

> "Herkes kişiliğine bağlı, dokunulmaz, devredilmez, vazgeçilmez, temel hak ve hürriyetlere sahiptir.
>
> "Devlet kişinin temel hak ve hürriyetlerini, fert huzuru, sosyal adalet ve hukuk ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasi, iktisadi ve sosyal bütün engelleri kaldırır; insanın maddi ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlar."

Anayasamızın 10. maddesi böyle görev yüklüyor "düzenleyici"miz devletimize. Çok "insanca". Ama..?!

ELLERİ NASIL KIRACAK, DiLLERi NASIL KOPARACAKSINIZ?*

Sayın İbrahim Elmalı
Diyanet İşleri Başkanı, Ankara

19.9.1966, Türkeli

Sayın Başkanım,

18.9 1966 tarihli *Yeni İstanbul* gazetesini, elime alıp da, resminizle beraber yer alan ve birinci sayfanın başında kocaman puntolarla, derhal dikkati çeken haberi okuduğum zaman, -inanın[1]- hayretimden donakaldım

Çunku; bu haberde *Diyanet Teblıği'nde* bulunduğu ilen sürülen, öyle ifadeler göze çarpmakta idi ki; gerek üslûp, gerekse; muhteviyat yönünden bu ifadelerin, öfkeden galeyana gelmiş, gözü dönmüş, kısacası, her an atılıp saldırması beklenen *taşkın kişi'ye* has bir nitelik [.ışıdığı, rahatlıkla söylenebilirdi.

Gerçekten, Gazete'ye göre, Başkanlık bir tebliğ yayınlamış ve iftiralar yapıldığını ileri sürerek"

-*Mütecaviz eller kırılacak!*

-*Salyalı her dil koparılacak'*

Gibi; tehdit dolu cümleler de, bu tebliğde yer almış!

Nasıl inanılır buna[9]

Gerçi iftiralara cevap verilmesi, normaldir Ama, -sebep ne olursa olsun- *el kırmak, dil koparmak* gibi; ancak, eli silahlı şakîlere yakışan davranışlara özenildiğini ifade edecek tarzda, karşılık verilemez.

* T Dursun'un 1966'da Türkelı Müftüsü iken Diyanet İşlen Başkanı İbrahim Elmalı'ya mektubu (Y N)

Hele, bu tarz karşılık; her şeyden önce *ağırbaşlılık, olgunluk* ve *hoşgörü* isteyen bir makamın tebliğinde, asla, yer alamaz. Ve hiçbir *Başkan* da buna meydan verme hakkını, kendinde göremez. Esasen, söz konusu akıl almaz ifadeleri içine alacak şekilde tebliğ yayınlattıracak derecede, çılgınlık emareleri gösteren bir kimseyi -sanırım- bulunduğu makamdan alır, bir tedavi kliniğine gönderirler. Belki, yanılıyorum; ama, bence bu; böyledir.

Onun için; ben, "Mukaddes" bir Makam'da oturduğunu ve bu Makam'ın kişisel hislerin gereği olan *hiddet* ve *şiddet'e* alet edilemeyeceğini bilen Sayın Başkanım gibi. Muhterem bir zatın böylesine acayip bir tebliğ yayınlattıracağına -inanmak şöyle dursun- ihtimal vermek, hatta; düşünmek bile istemiyorum. Bu sebeple de, temsil ettiğiniz Makam'in onurunu kurtarmak için, -mukaddesatçı geçinen bir gazete de olsa- haberi, tekzip edeceğinizi umuyorum.

Evet, bence; mümkün olan en kısa zamanda, -Başkanlığımızı, **halk** oyuna *saldırgan* olarak tanıtan- bu haberi tekzip etmelisiniz.

Hiç tereddüt etmeden söylenebilir ki: *Bu haber, Diyanet'imize şimdiye kadar indirilmiş ve indirilebilecek darbelerin en büyüğünü ve zararlısını teşkil etmektedir.*

Sonra; efendim iftira denilen itham ne? *"Halifelik özentisi"* İsnadı değil mi? O halde bunun aksini ispat etmek veya iftira edenleri mahkemeye vermekle yetinmek dururken, adeta bu Özenti, itiraf edilircesine:

-Eller kırılacak,

-Salyalı her dil koparılacak

Şeklinde tehditler savurmağa ne hacet?

Şayet bu gibi tehditler ortaya atılırsa, o zaman demezler mi ki:

Mademki, halifelik hayalini veya herhangi bir *teokratik düzen özentisini* taşımıyorsunuz; Öyle ise; sözünü ettiğiniz *elleri nasıl kıracak* ve *dilleri nasıl koparacaksınız?* Bu *imkânı nerede, nasıl bulacaksınız?* (Yahut da) *Kırma ve koparma işini kim yapacak?*

Peki, ama; bu ve daha birçok sorulan, ister İstemez akla getiren haberi, sayfalarının en göze çarpan yerine, -hem de; Başkan'ın *fotoğrafı* ile birlikte- koyan gazete, nasıl olur da, mukaddesatçı geçinir? Diye, durup düşünmeye de lüzum yok.

Çünkü; bu tip gazetelerin Diyanet Teşkilatına verdikleri zararları, daha önce de çok gördük ve alıştık. İşte; bu alanda pek eski olmayan acı örneklerden biri:

Efendim, hatırlarsınız: Bir zamanlar Diyanetteki nakil ve işten çıkarma işlemleri üzerine, Başkanlığın avukatlığını yapar görünen bu malum gazeteler, en ufak vicdan muhasebesi yapmadan, şu utanç verici haberi, büyük bir iftiharla takdim ediyordu:

-*Diyanet'teki solcular temizleniyor!*

Neye dayanarak veriyorlardı bu haberi? Yoksa; kaynak. Diyanet yetkilileri miydi? Bu nitelikteki habere kaynaklık etmeye, Başkanlık sorumlularının, haklan ve yetkileri var mıydı?

Evet o zaman da, bu manadaki soruların, kafalara takılmasına yol açıyordu; *mukaddesatçı (!) basın hazretleri!* Sayın Başkanım!

O zamanki durumu, bir düşünelim; Sayın Başkanım! Ne tüyler ürpertici bir durumdu; o?

Yıllarca; yılmadan Teşkilatta hizmet gören, ömrünü-emeğinİ mesleğine veren, masum ve namuslu kişiler; bir yandan yerlerinden alınıp atılıyor, öbür yandan da, aşağılık damgalarla damgalanıyorlardı.

Mukaddesatçılık İddiasında olan gazeteler, tekzip edilmemenin rahatlığı ve şımarıklığı ile, yalan ve iftiralarına hız verirlerken; fesadı, çıkar sermayesi yapan ithama çevre de, tabii; boş durmuyordu. Bu çevrelerin *cihat icabı* saydıkları *kutsal* görevleri de şuydu: Yalan haberlerle yüklü gazete veya dergileri alıp, birer *gerçeklik belgesi* imiş gibi; *Müslüman halka* göstermek ve;

İşte efendim, bakın; biz falan kimselere, *solcu, komünist* diyorduk da, sözümüz pek ciddiye alınmıyordu. Şimdi; şu haberleri gözlerinizle okuyun da, sözlerimize, bir daha inanmamazlık etmeyin! Gibi yaygaralarla ortalığı bulandırmak...

Şimdi; iyice düşünelim, Muhterem Başkanım: Bu iftira kampanyasından zarar gören, sadece; tasfiye ve tecziye listesindeki mağdur birkaç kişiden mi ibaretti? *Aşağılık itham selinden, tüm teşkilat, hatta; bütün bir millet zararlandırılmış olmuyor muydu? Kimdi buna sebebiyet veren? Solcu denilen yayın organları mı, yoksa, böbürlene böbürlene Komünizm'in düşmanı olduklarım ileri süren mukaddesatçıların bizzat kendileri mi?*

Ben o kanaatteyim ki, *Komünizm'e de, öteki zararlı ideolojilere de en çok faydalı olanlar, bu akımlarla mücadele etmesini bilemeyen ve beceremeyen, sözde kahramanlardır.* Bunlar hiçbir düşmanın çalışıp da, sağlamayı başaramayacağı *ortamı,* -farkında olmasalar bile- kendi elleriyle hazırlamaktadırlar. Nasıl mı?

Bir milletin yaşamasını temin eden fertler arasındaki karşılıktı güven duygusunu, zihinlere soktukları şüphe kurtlarına yedirmekle!..

Sayın Başkanım, işte; bu hususları dikkate alarak mensuplarınızı haksız bir şekilde suçlayan haberleri yalanlayacağınızı, -buseniz- o zaman da, ne kadar beklemiştik. Hatta; biz, o sırada belki biraz da ileri giderek şöyle düşünmüştük:

Hak-şinâs ve iftiralara karşı da, pek hassas olduğu söylenen Sayın Başkanımız:

1- Mensuplarının haklarını korumak;

2- Yapılan işlemlerin, solculuk falan gibi, herhangi bir ideolojik sebebe dayanmadığım göstermek;

3- Makamı ve yöneticileri, "yalan habercilerle işbirliği eden kaynaklar" durumundan veya böyle bir zandan *kurtarmak.*

Hulâsa; Başkanlığın başta gelen bir görevini yerine getirmek için:

Diyanet'tekİ solcular temizleniyor... şeklindeki haberlere, en uyarıcı tekzipleri göndermekte gecikmeyecektir.

Fakat, yazık ki; Başkanlığımız, bazı *önemli* meselelerden vakit bulup da, tekzip falan gönderemedi. Tekrar sadede gelelim ve soralım:

O zaman daha yaygın ve daha haksızca olan, üstelik; sadece. Sayın Başkanımızı değil, *birçok Diyanet mensubunu* lekeleyen iftiralar karşısında; *sert* bir tebliğ şöyle dursun, *yumuşak* bir tekzibe bile vakit bulamadığı anlaşılan Sayın Başkanımız, nasıl olur da, *sertin* de üstünde şiddeti görülen tebliğler yayınlamış olabilir?

Buna kim inanır, değil mi, Sayın Başkanım? Böyle çok şiddetli bir tebliği *zat-ı âlinize* mal etmeye kalkanlara, çok kızdım doğrusu.

Hem Sayın Başkanım bilmez mi ki, gerçekleri göstermek için, o kadar şiddetli tebliğleri yayınlamaya *dinen* lüzum da, imkân da yoktur. Ve gene Sayın Başkanım görmez mi ki, *vurmak, kırmak* ve *koparmak* usulleri İslam'ın mücadele usulüne ve *ruhuna* uymaz. Başkanım izin verirseniz, birkaç *ayet* hatırlamaya çalışalım ve pek uzun kaçan bu mektuba, *ilahi kelâmlarla son* verelim:

"Rabbının yoluna hikmet ve güzel öğütte davet et; onlarla en güzel usulle tartış. Şüphesiz; Rabbın, yolundan sapanları, daha iyi bilir. O, yolunda olanları da, en iyi bilendir." (Sure: Nahl. Ayet: 125.)

"Allah'tan gelen bir rahmet sayesinde onlara (karşı) yumuşak (ve tatlı) olabildin. Eğer katı yürekli (ve kaba tavırlı) olsaydın; onlar, etrafından, elbetteki, hep dağılırlardı..." (Sure: Âli tmran. Ayet: 158.)

"(Musa ve Harun (A.S.lara hitaben:) *Gidin fir'av'na. O ki, azmıştır. O'na yumuşak sözler söyleyin. Belki, ilahi kudreti hatırlar veya Allah'a karşı saygı duyar."* (Sure: TâhS. Ayet: 43-44.)

"iyilikle, kötülük bir değildir. Sen fenalığı, en güzel şekilde sav! O zaman, seninle arasında düşmanlık bulunan kişinin; yakın bir dost gibi olduğunu görürsün. Bu davranış, ancak, sabredenlere vergidir. Bu davranış, ancak; büyük hazzı tadanlara vergidir." (Sure: Fussilet. Ayet: 34-35.)

Bu gibi ilahi telkinleri işitmemiş veya anlamamış olanlar, ancak; benim *Yüksek Diyanet İşleri Başkanlığı'mdan,* hışım ve tehdit yüklü bir tebliğin çıkacağına inanır. Sizce de, öyle değil mi, saygıdeğer Başkanım?

Başınızı ağrıttığım için affinızı diler, saygılarımı sunarım efendim!

Turan Dursun
Türkeli Müftüsü

DİYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI "ŞEYHÜLİSLAMLIK'[1] ROLÜ OYNAMA ÇABASINDA*

Sayın Başbakanım,

Türkiye Radyoları için Ankara Radyosunda dini yayınlarla ilgili görev yapan prodüktörüm.

TRT'nin dini yayınlarında şimdiye dek laik düşünce egemendi. Bu düşünce doğrultusunda yayın yapılıyordu. Dini duyguları gen düşünceleri için sömürmek isteyenlere fırsat verilmiyordu. Bugün bu olanağı yitirmek üzere bulunduğumuzu, üzülerek duyurmak i s ten m.

Diyanet İşlen Başkanlığı'nın bugün başında bulunanlar "Şeyhülislamlık" rolunu oynama çabasındalar. O ağırlığı vermeye çalışıyorlar. Osmanlı döneminin Şeyhulıslamlığındaki zihniyeti, her fırsattan yararlanarak yerleştirme peşindeler. Yazık ki, aydın görünen Başkan in kendisi de bu çabanın içindedir. Yine üzülerek, Sayın Başbakan Yardımcısının da aynı yönde çabalan olduğuna, kendileriyle yaptığım görüşmede tanık olduğumu söyleyebilirim.

Sayın Başbakanım,

Bu akşam (25.7.1974'te) yayınlanacak olan mevlidin İstanbul'da camiden "naklen yayını" için hazırlık var. Sayın Başbakan Yardımcısının bu yolda buyruğu olduğu ilen sürülüyor. Denetimi mumkun olmayan bir mevlit yayını yapılacak. Bu mevlitte duygular, heyecanlar istenen yöne kolaylıkla yöneltilebilecek. Hem de Kıbns olayları gibi önemli olayların heyecanı yaşanan bir günde!

Oysa konuşmasından duasına kadar laik düşünceyle hazırlanıp banda alınmış bir mevlit var. Bu mevlitte Diyanet İşlen Başkanı'na

* Turan Dursun un TRTde prodüktör iken dönemin Başbakanı Bülent Ecevıte gönderdiği mektup. (Y.N)

da konuşmacı olarak yer verilmiş bulunuyor. Mevlit bandı yayına hazır durumda bekliyor. Ama son andaki bir buyrukla bu mevlidin yerine "macera mevlidi" yayınlattırılacak.

Mevlidin naklen yayını için "Kıbrıs olayları" gerekçe olarak ileri sürülüyor. Oysa Kıbrıs olayları, böyle bir mevlidi daha da sakıncalı kılar. Çünkü meczuplara neler söylettirilerek bağırttırılacağı önceden bilinemez. Söylenen sözler, bağırmalar, çağırmalar olduğu gibi yayınlanacaktır.

Bilgilerinize sunarım.

En derin saygılarımla.

25 Temmuz 1974
Turan Dursun

LAİKLİĞİN VE BARIŞIN "OLMAZSA OLMAZ"LARI*

Turan Dursun

Belirlemelere göre Atatürk şunları söylemiştir:

> "Tanrı'ya şükürler olsun hepimiz Müslümanız; hepimiz inanmış kimseleriz. (...) Bizim dinimizin elinde bir ölçü vardır. Bu ölçüyle, neyin dine uygun, neyin dine aykın olduğunu kolayca kestirebilirsiniz: Hangi şey ki, akla, mantığa, ulusun yüksek çıkarlarına uygundur; biliniz ki, o, bizim dinimize de uygundur. Bir şey, akla, mantığa, ulusun çıkarlarına uygun düşüyorsa, kimseye sormadan bilin ki, o şey, dinin de istediği, hoş gördüğü şeydir. Eğer bizim dinimiz bu kadar akla, mantığa uygun olmasaydı, dinlerin en sonuncusu ve en eksiksizi olmazdı."**

Bu sözler, Atatürk'ün 16 Mart 1923te Adana esnafıyla yaptığı konuşmasında yer almaktadır.

Atatürk bu sözleri söylerken, "laiklik yapısı", daha bitirilmemişti. Cumhuriyet bile ilan edilmemişti. Ekimin 29'u gelecek, Cumhuriyet ilan edilecekti. 3 Mart 1924 gelecek. Halifelik kaldırılacaktı. Ayrıca "eğitim ve öğretimin birleştirilmesi" (tevhid-i tedrisât) gerçekleştirilecekti. 8 Nisan 1924 gelecek, Şeriye Mahkemeleri kaldırılacaktı. 30 Kasım 1924 gelecek; Tekke ve zaviyelerle türbeler kapatılacaktı. 4 Ekim 1926 gelecek; Türk Medeni Yasası yürürlüğe girecekti. 9 Nisan 1928 gelecek; 20 Nisan 1924 tarihli Anayasa'dakı "Türkiye devletinin dini. Dini İslam'dır'

* Turan Dursun'un bu yazısı, *Atatürk'ü Anma ve ODTÜ Atatürk Haftası Sempozyumu Bildirileri 10-11-12 Kasım 1985* (Derleyen Gurbüz D. Tüfekçi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi Yayınları, Ankara, 1987. s 81-99) adlı kitaptan alınmıştır. (Y.N.)

** *Atatürk Söylevleri,* Ankara, 1968. Ankara Üniversitesi Basımevi. TDK Yayınları, s 110.

atılacak, yerine hiçbir din de konmayacaktı. Ayrıca, "dinsel ant içme" biçimine de son verilecekti. Böylece "laiklik yapısı" bitmeye yakın bir duruma getirilecekti. Böylece de son aşamaya gelinmiş olacaktı.

Atatürk yukardaki sözleri söylediğinde bunlardan hiçbiri daha gerçekleşmemişti. Bir İslam inanın ("Mû'min") niteliğiyle konuşmuştu. Atatürk'ün bu tür konuşmaları vardır. Bunlar, belirli bir aşamaya özgüdür. Laiklik yolundaki durakların çok başlarında söylediği sözlerdir. Atatürk de, laiklik de, çıktığı yolda hızla ilerlerken bunları aşmıştır. Ne var kî, Atatürk'ü sürekli bir "islam inanın" gösterme çabasında olanlar, bu konuşmalann tarihine aldırmazlar, devrim yolculuğundaki aşamaları görmezlikten gelirler. Ve bu tür sözleri alıp alıp kullanırlar. Bir "dinci", *"İslamcı",* bir başka anlamıyla da *"Şeriatçı* Atatürk" uydurup sergilerler. Radyo ve televizyonda bile bu sergilemeyi yapmaktan çekinmezler. Atatürk buysa, İslam'ın aynlmaz bir parçası, hatta kendisi olan *Şeriat'ı* neden bıraktı, neden *din* kuralları yerine çağdaş yaşam kurallarını koydu?" sorusunun karşılığını ne düşünmek, ne de düşündürmek isterler. "Din ve Şeriat Atatürkçüleri" diyebileceğimiz bu çevrelere göre Atatürk, "dinli", "dinci" gösterilirse "yüceltilmiş" olduğu gibi, "din" yerine "insan aklını, saldırıya uğramamış bir aklı", bilimi, uygarlığı koyan laik kişiliğiyle gösterilirse "küçültülmüş" olur. Bu çevrelere Atatürk'ün kim olduğu, nasıl bir kişilikte olduğu değil, kendi ölçüleri içinde nasıl bir kimlikte olması gerektiği önemlidir.

Oysa Atatürk şunları da söylemiştir:

> "Ulusun, varlığını sürdürebilmek için bireyleri arasında düşündüğü ortak bağ, yüzyıllardan beri sürüp gelen biçimini, niteliğini değiştirmiş; ulus bireylerini, din bağı, mezhep bağı yerine, Türk ulusçuluğu bağıyla toplamış, bir araya getirmiştir... Cumhuriyet Türkiye'sinde, eski yaşama kurallarının, eski hukuk ilkelerinin yerini, bugün, yeni hukuk ilkelerinin almış olduğu", bilinen bir gerçektir.'"

Atatürk bu sözleri, 5 Kasım 1925'te, Ankara Hukuk Fakültesi'nin açılışı sırasında, dinsel kurallara dayalı hukuk yerine, çağdaş hukuku yerleştirme çabalarını belirtirken söylemiştir.

I *Atatürk'ün Söylev* ve *Demeçleri,* c.2, Ankara, 1981, T.İ.T.E.M. Yay., c.2, s,237, 238.
*** Bildirimizdeki alıntılar bugünkü dille Türkçeleştınlmiştir. (T D.)**

Burada çok açık seçik belirtiliyor ki, *"ulusun bireyleri arasında olması istenen ortak bağ, din bağı, mezhep bağı değildir"* artık. "Yüzyıllardan beri sürüp gelen bağ, biçimini de, niteliğini de değiştirmiş"tir. Bundan böyle bireyleri bir araya toplayıp birbirine bağlayacak olan bağ, "Atatürk milİiyetçiliği'dir. Osmanlının "dinciliği-mezhepçiliği" de, sırılsıklam "dincilik" demek olan "milletçiliği" de atılmış, yerine "Türk ulusçuluğu" konmuştur. Artık eskiden olduğu gibi "Hangi millettensin?" sorulduğunda: "îbrâhim Halilullah milletindenim!" denmeyecek. Çünkü böylesi bir yanıt, "millet"in "din" anlamında kullanıldığı *Kur'an'ın* ve hadislerin, yani islam'ın gereğidir. Bu gereğe uyulmayacak; "Türk milletindenim!" karşılığı verilecektir. Bireyler, "İslam" çatısında yer almanın değil, "Türk" olmanın, daha doğrusu "Türkiye halkından" olmanın ve en doğrusu "insan" olmanın onuruyla ortaya çıkacaktır. "Gök ölçüsü" yerine, "İnsanın kendi yaşamı içinde kendi koyduğu Ölçü" konup geçerli kılınmıştır. Yüzyıllardan beri İnsanlara giydirilegelen, yamana yamana aslı belli olmayan ve gelişen yaşam gerekleri karşısında tümüyle yetersiz kalan ilkel giysi, bu giysinin "göksel terzi"si, terzileri bırakılmış; insanın kendisi için ve kendi adına diktiği giysiler ve terzileri seçilmiştir. Cumhuriyetin ve Cumhuriyet Türkiye'sine *temel* yaptığı laikliği kuran Atatürk işte bunu dile getirmektedir. Bunu dile getiren daha birçok sözleri vardır. Bu niteliği ortadayken, Atatürk, "dinci" ve "İslamcı" olarak sunulabilir mi? Ama yazık ki, sunulduğunu görmekteyiz.

Aynı yıl, yani 1925'te, "devrimlerin amacı"nı açıklarken şöyle demektedir:

> "Yaptığımız ve yapmakta olduğumuz devrimlerin amacı; Türkiye Cumhuriyeti halkını, tamamen çağcıl ve bütün anlam ve biçimiyle olgun bir toplum durumuna getirmektir. Devrimlerimizin temel amacı budur. Bu gerçeği kabul etmeyenleri perişan etmek, zorunludur. Şimdiye dek milletin beynini paslandıran, uyuşturan ve bunu ister durumda olanlar olmuştur. Her durumda, zihinlerdeki boş inançlar, tümüyle atılacaktır. Onlar çıkarılmadıkça, gerçeğin, ışıklarını aşılama olanağı yoktur"[2]

"Dinci ve İslam'a" bir Atatürk'ün bu sözleri söylemiş olabileceği düşünülebilir mi?

2 (*ikdam* gazetesi, 1 Eylül 1925.

Bu sözleri söyleyen ve daha nice benzer sözlerle yeni Türkiye'nin insanlara biçtiği insanca ölçüleri dile getiren Atatürk, bunları söylediği zaman, laikliğin önüne çıkan engellerden birçoğunu temizlemiştir artık. Ve daha başka türden engellemeleri temizlemeye de kararlıdır, yüreklidir, bilinçlidir.

Aynı yıl, "iki bin yıllık düsturlardın, yani bu denli eski ölçülerin, kuralların, yasaların neden bırakılması gerektiğini ve bunların yerine hangi ölçünün ve yol göstericinin konulması gerektiğini belirtirken şunları söylediğini görmekteyiz:

> "Dünyada her şey için, maddiyat için, maneviyat için, yaşam için, basan için en gerçek yol gösterici (mürşid), bilimdir, fendir. Bilim ve fennin dışında yol gösterici aramak, aymazlıktır, bilgisizliktir, sapıklıktır. Yalnız bilim ve fennin yaşadığımız her dakikadaki aşamalarının gelişmelerini algılamak ve ilerlemelerini zaman içinde izlemek şarttır. Bin, iki bin yıl önceki düsturları bugün olduğu gibi uygulamaya kalkışmak; elbette ki, bilim ve fennin içinde bulunmak değildir."[3]

"Bin, iki bin yıl önceki düsturlar", "dinsel kurallar, yasalar ve ölçüler"dir.

Anayasa'daki "Türkiye devletinin dini, Dini islam'dır" çıkarıldıktan, yani 9 Nisan 1928'deki değişiklikten sonra da, artık "Türkiye'nin resmi dini olmadığını" duyurmaktadır herkese:

> "Türkiye Cumhuriyet'inde, herkes, Allah'a, istediği gibi ibadet eder. Türkiye Cumhuriyeti'nin resmi dini yoktur."[4]

Atatürk bunu söylemiş midir, söylememiş midir?

Söylemiştir. Hiçbir kuşku yok.

Kimdir Atatürk?

Türkiye Cumhuriyeti'nin de, laikliğin de kurucusu.

Öyleyse başka türlüsü ileri sürülemez: "Türkiye Cumhuriyeti'nin resmi dini yoktur".

3 Mustafa Baydar. *Atatürk Diyor ki,* İstanbul. 1981, Varlık Yay., s.73.

4 Afel inan, *M. Kemal Atatürk 'ten Yazdıklarım,* Ankara, 1969. s.4 [; Baydar, *aynı eser.* **s.69.**

Oysa kimi ağızlara ve yasa değişikliklerine bakılacak olursa, "Türkiye Cumhuriyeti'nin resmi dini vardır ve İslam'dır". Açıkça söylenmese de, çok açık olarak bu sergilenmektedir. "Atatürkçülük" de ileri sürülerek, Atatürk'e meydan okurcasına.

Laiklik yolunda İleriye doğru adımlar atıla atıla ve engeller temizlene temizlene gelindi 1937 yılına. Ne oldu bu yılda? Laiklik ilkesi resmen Anayasa'ya kondu. "Laiklik yapısı", bütünüyle bitirilip sonuçlandırılmış oldu. Kurucusu, içtenlikle savunucusu, göğsünü gererek koruyucusu olan Atatürk, işte bu yılda şunları söylemektedir:

> "Bİzİm devlet yönetiminde izlediğimiz ilkeleri, gökten indiği sanılan kitapların dogmalarıyla hiçbir zaman bir tutmamak gerekir. Biz, ilhamlarımızı, gökten ve gaipten değil; doğrudan doğruya hayattan almış bulunuyoruz."[5]

Kurucusu açık seçik ortaya koyduğu ve çerçevesini çizdiği halde, laiklik, zaman zaman karmaşaya getirilmektedir: Kimine göre bir "muz"dur, soyulup yenir. Ve yenmektedir. Kimine göre "fil"dir, her yanı bir yaratığa benzemektedir. O nedenle herkes bir yanından alıp benzettiği y;ye göre yorumlamakta. Kimine göre "anka kuşudur" ve "Kaf dağının ardında aranmalıdır. "Adı olmalı, ama kendi olmamalıdır. Bu duruma sokulmak istenmektedir.

Peki nedir belirginleşen? Laiklik gerçekte ve kurucusuna göre nedir? Neden vazgeçilemezliği vardır? Neden ve kimler eliyle hırpalanmıştır? Neden hırpalanmaması, yaşatılması, güçlendirilmesi gerekmektedir. Ve olmazsa olmazları nelerdir?

1. Laiklik ve Olmazsa Olmazları

A- Laiklik:

1- Sözcük Olarak:

Yunancada bir "laca" sözcüğü bulunuyor. "Halk, kalabalık" anlamında. Bundan "laicoz" türemiş "Halka, kalabalığa ilişkin" anlamında. Bundan

5 Baydar, *aynı eser.* s 67.

Fransızcaya "laique", dilimize de "laik" geçip yerleşmiş. Başlangıçtaki sözcükle belirtilmek istenilen "din adamları kesiminde olmayan" anlamındadır.

2- Tanımı:

Sayın Celin Özek;

"Laiklik, genellikle: 'Devlet ile din İşlerinin ayrılığı, dinsel ve siyasal iktidarların bağımsızlığı' olarak tanımlanır" der. Ancak bu tanımın yetersizliğini haklı olarak belirtir. Özellikle "dinin her alana karıştığı bir gerçek olan İslam'ın ağır bastığı ülkelerde".[6] Özek, şu tanımı uygun görür: "Laiklik, siyasal iktidarın, siyasal iktidar din ilişkileri açısından belirli bir biçimleniş sistemidir. Siyasal iktidarın, dinsel kurallara göre sistemlendirilmemesi ve dinsel emirlerle bağlı bulunmamasıdır".[7] Ne var ki, yine kendinin de üzerinde durduğu noktalar ele alındığında bu tanımın da eksikliği görülür. Bu tanım da laikliğin içermesi zorunlu olan anlamı ve koşullan içine almamaktadır. Çetin Özek bir de "devletin siyasal bir kuruluş olarak dinsel kurallara göre oluşturulmaması ve kişilere inanç özgürlüğünün tanınması" biçiminde de tanımlanabileceğini savunmaktadır.[8] Ne var ki, bu tanımda da laikliğin olmazsa olmazlarından kimi bulunmamaktadır. Dolayısıyla eksiklik vardır.

Hilmi Ziya Ülken'e göre:

"Laiklik, dini inançla devletin ayrılması yahut dinin devlet işlerine karışmaması, devletin de dini inançlara karşı saygı ve vicdan hürlüğünü göstermesi "dir.[9]

Böyle bir tanım, tümüyle yetersizdir-ve bu yetersizliği Özek de belirtmektedir.

Leon Duguit de şöyle tanımlar:

"Laik devlet, din konusunda tamamen tarafsız olup başkanı ve memurları istedikleri dini taşımakla beraber, kendisi devlet olmak haysiyetiyle bir din tutmayan ve hiçbir din töreni yapmayan ve kendi adına da yaptırmayan devlettir."[10]

6 Çetin **Özek,** ***Devlet*** *ve Din*. **İstanbul. Ada Yay.,** s. **15.**

7a.g.y. s.14.

8a.g.y. s.16.

9 Hilmi Ziya Ülken, **"Laiklik",** 50. Yıl. İlahiyat Yay., No: 117, Ankara, 1973, s.59.

10 Leon Duguit, ***Laiklik,*** s.44; Bkz. Mehmet Toplamacıoğlu, "Laiklik tikeleri ve **Türkiye'deki Dunun", *ilahiyat Fakültesi Dergisi,* 1963, s.36.**

Ernest Lavisse de şöyle der.

"Laiklik, geçici olan dinlere, devam edici olan insanlığı idare etme hakla vermemek, dinlerin İlham ettiği garaz ve ayrılık ruhunu ortadan kaldırmaktır. Laik olmak, insan düşüncesinin hareketsiz olan bir din kuralına katlanmaması ve anlaşılmaz bir şey önünde hakkından vazgeçmemesi ve hiçbir bilgisizliğe razı olmamasıdır. Hayatın yaşamaya değer olduğuna inanmak, bu yaşamı sevmek (..). gözyaşlarının iyilik getirici olduğunu kabul etmemek, azabın bir Allah emri olduğuna inanmamaktır. laiklik, hiçbir sefaletten, acıdan yana olmamaktır. ""

Bu anlatılanların hepsinde, laikliğin öğeleri bulunmaktadır. Ama tümüyle mi?

Laikliğin tanımının ne ölçüde eksiksiz yapılabildiğinin anlaşılabilmesi için, "olmazsa olmazlarına bakmak gerekir. Laikliğin turn öğeleri tanım içinde yer almalı, tersi ya da ilgili olmayanlar, dışında kalmalı ki, tanım eksiksiz olabilsin. Bilindiği gibi tanımda eksiksizliğin bilimsel koşulu budur. (Tanım, "efradını câmi, ağyarını mânı" olmalıdır.)

Aşağıda üzerinde durmaya çalışılacağı gibi, şu vazgeçilmezler söz konusudur burada: Devlet ve toplumsal kesim *dın-dışılık; yansızlık,* din kesiminde *kişisellik;* insan, akıl, bilim temellerinde gerekli *kurumlaşma;* bu alanda gerekli *güvence.*

Bunlardan biri bile eksik olsa laiklik olmaz. Bunlar olmadığı zaman laikliğin olmayacağı, olamayacağı konusunda hukukçular birleşmektedirler. Türkiye'de ve Atatürk'ün önderliğinde kurulan "laiklik yapısı", bu vazgeçilmezlerden oluşturulmuştur. Çok açık seçiktir bu. Öyleyse laiklik, Türkiye'de, kurucusunun da yapılaştırdığı biçim ve anlamıyla. "Devletin; yönetimde toplumsal yaşamın her kesiminde, insan aklı, bilim temelleri üzerinde gerekli kurumlan oluşturup geliştirerek ve sağlam güvenceler sağlayarak din dışı kalması, turn inançlara, inançsızlığa karşı yansız (aynı uzaklıkta) bulunması ve dini, kişisellik alanına itip orada tutmasıdır" diye tanımlanabilir. Atatürkçü laiklik vicdan özgürlüğüdür, hoşgörüdür, siyasal ve her türden düşünsel özgürlüktür.* Biz bu çalışmamızda daha çok laikliğin dinsel yonu üzerinde duracağız.

11 Toplamacıoğlu, a.g.y. s 36

* Afet İnan. *Medeni Bilgiler* ve *M. Kemal Atatürk'ün El Yazıları,* s 56-59.

B- Olmazsa Olmazları:

1-Din-Dışılık-

Laikliği benimseyen devlet, yönetimde ve toplumsal yaşamda "dindışı" kalmak zorundadır. Bunun gerekleri de şunlardır:

a) Din kuralları üstüne kumlu olmaması. Şu ya da bu biçimde dayalı da olmaması. Benimsediği ilkelerden, oluşturduğu kurallardan kimileri dinınkilerle çakışabilir. Devlet, dinin gereğidir, dinde vardır diye değil; benimsediği için kendi ilkelerine ve kurallarına dayanmalıdır, tikeler ve kurallar, "gökten indiği sanılan kitapların dogmaları"ndan değil; yaşamın gerçeklerinden alınıp oluşturulmalıdır. Atatürk, "Bizim devlet yönetiminde izlediğimiz ilkeleri, gökten indiği sanılan kitapların dogmalanyla bir tutmamak gerekir. Biz ilhamlarımız], gökten ve gaipten değil; doğrudan doğruya hayattan almış bulunuyoruz" derken bunu dile getirmektedir.

b) Devletin, "resmi din"inin olması, devletin bir dini, "resmi din" olarak benimsemesi durumunda, laikliğin zararına çok önemli sonuçlar doğurur. Böyle durumda, devlet, dinsel kurallara şöyle ya da böyle uymaktan kendini alamaz. Din, yönetimde ve toplumsal yaşamda etkinleşir. Eğitim o doğrultuda olur. Ayrıca, belirli bir din, başka dinlere, inançlara üstün tutulmuş, dın-inanç ayrımı yapılmış olur. Din dışı düşünce ve yaşama fırsat verilmemiş olur. Olması gereken özgürlük yok edilmiş olur. Atatürk'ün, "Türkiye Cumhuriyeti'nin resmi dini yoktur" demesi, bundandır; yani kurduğu Cumhuriyette hem "resmi dın"tn olmamasından, hem de olmaması gerektığindendir. Ne var ki, 1982 Anayasasının, 24. maddesiyle, "din eğitim ve öğretimi"nin ilk ve orta öğretim kurumlarında okutulan zorunlu dersler arasında yer verdiği ve böylece, bir çeşit "resmi din"in benimsenme yoluna gidildiği görülmektedir.

c) Dinin, toplumsal yaşamda etkin duruma getirilmemesi. Yönetimin ve toplumsal yaşamın her kesiminin din etkinliğinden arındırılması.

2- Yansızlık:

Devletin, turn inançlara ve inançsızlığa karşı yansız olması, aynı uzaklıkta bulunması da, "laikliği benimsedim'" diyebilmesinin vazgeçıle-mez koşullarındandır. "İnsan haklan "na sahip çıkmanın, ana haklardan olan özgürlüğün de gereğidir bu. İnsan Haklan Evrensel Bıldirisi'nin 2. maddesinde, "din, inanç ayrımı gozetilemeyeceği" hükme bağlanmıştır. Üstelik aynı hukum, 1982 Anayasasının 14. maddesinde de yer almaktadır.

3- Dinin Kişiselliği:

Dinde kişiselliği sağlamak ve sürdürmek de laikliği benimsemiş bir devletin görevlen arasındadır

Laik devlet, "dini, (o din "İslam" da olsa) "kişisellik" alanına *itmek* ve bu atanda *tutmak* zorundadır.

a) Laik devlet, "din"e, "toplumsal işlev" veremez, vermemek zorundadır. Dm, kişilerin kendi iç ve bireysel dünyaları çerçevesinde kalmalıdır.

Çetin Özek şöyle demektedir:

> "Laik devlet sistemlerinde, 'din'[1], kamu hizmeti olarak kabul edilemez Laik devlet, kişilerin dinsel inançlarına uygun davranabilmek haklarını güvence altına almakla yükümlüdür, fakat, devlet, doğrudan doğruya bir cemaatin dinsel gereksinmelerine yönelik hizmeti yüklenemez."[12]

Kuşkusuz doğrudur bu. Ne var ki, aynı yapıtında Sayın Özek, bu doğrunun hemen ardından, bununla bağdaşamayacak nitelikteki bir yargıyla şöyle de diyebilmektedir: "Bu kural, doğal olarak ülkenin kendi özelliklen ne göre değişir."

Oysa bu yaklaşım, demokrasinin dışında yer almış, ama içinde gibi görünme çabasında olan yönetimlerin başındakilerin; "Her ülkenin kendine göre bir demokrasisi vardır, bizim demokrasimiz de böyledir!" türünden ileri sürdüğü sava yakışır bir yaklaşımdır. Çok iyi bilinir ki, "laik devlet sistemlerinde 'din', kamu hizmeti olarak kabul edilemezse ve devlet doğrudan doğruya bir cemaatin dinsel gereksinimlerine yönelik hizmeti yüklenemezse", bu, laik devlet yönetiminin geçerli olduğu falan ülkede de böyledir, filan ülkede de böyledir. Laikliğe uygun ve "doğal" olanın, "bu kuralın ülkeden ülkeye değişmesi" değil, değişmemesıdır. Demokraside olduğu gibi Sayın Özek, İslam'ın özelliği ve ülkemizde ağırlıklı olmasından dolayı. Diyanet işleri Başkanhğı'na devlet bütçesinden ödenekler ayrılarak devlet çatısında yer verilmesine hoşgörüyle bakılmasından yana olabilir ve bu nedenle böyle bir savı ileri sürebilir. Ancak savın savunulamazlığı ortadadır. Yine bilinmektedir ki, ceza yasası uygulamalarında da. Diyanet İşlen Başkanlığındaki görevlilerin görevleri,

12 Özek, a.gy s 17

bir "kamu görevi" sayılmamaktadır Örnek imam Dursun Kahraman'ın görevi, bir kamu görevi sayılmadığı gerekçesiyle, Tekirdağ Ağır Ceza Mahkemesi'nin 9 9 1968 gun ve 86/96 sayılı karan bozulmuştur (YCGK 201 1969E 693 YYBK 69-17), "Vaız"e, 'muftu"ye ve otekı "Diyanet gorevlılen 'ne olan ya da olduğu ileri sürülen 'hakaret"ler de "görevli memur"a, ' kamu görevlisi' ne hakaret türünden sayılmamıştır Yargıtay'ın kararlan arasında bunun birçok örneklen vardır Faruk Erem'in, Abdullah Pulat Gozubuyukun Turk Ceza Yasasına ilişkin açıklamalarında da bu konu, ilgili maddelerinde görülmektedir Örneğin T C Y ı le denmektedir

"Ceza kanunu bakımından *memur, kamu görevim yerine getiren kimsedir* Halbuki imam, hatip, vaiz gibi *dm hizmetlilerinin yaptıkları vazifeler kamu görevi mahiyetinde olmadığından,* bunları ceza kanunu uygulamasında memur kabulüne imkân yoktur "[13]

Şaşılası bir şeydir ki, Türkiye Cumhunyeti'nin yargıçlarının "kamu görevi" yapıyor saymadığı bir Diyanete aynı ülkenin yasa ve yürütme kesiminde, "kamu görevi" yapıyor gibi yer verilmekte ve dolu dolu ödenekler ayrılmaktadır

Diyanet işlen Başkanlığı'na devlet örgütünde yer venlmeli midır[7]
Tartışmalıdır Alı Fuat Başgıl gibi düşünenler de, buna karşı çıkmaktadırlar Ama ayrı açılardan Yam laikliğin vazgeçilmez koşullan açısından değil Dinsel kaygılarla Çunkü bu çevreyi ilgilendiren yalnızca "din"dir. Laikliğe de "dın"e yararlı olduğu surece sahip çıkarlar Ve yorumlarını bu doğrultuda yaparlar Örneğin Alı Fuat Başgıl, Diyanet İşlen Başkanlığı na devlet örgülünde yer verilmemesini isterken, söz konusu başkanlığın devlet denetiminden uzak bağımsız bir cemaat olarak örgütlenmesini istemiştir "Laik devlet dm işlerini denetleyemez!' demiştir Laikliği gerçekten savunanlarca da Diyanet İşlen Başkanlığının devlet örgütünde yer alması ve bütçeden destek görüp beslenmesi, yani devlet gücüyle ayakta tutulması, kolay savunulamayacak bir durumdur Ancak ne

13 Abdullah Gözübüyük, *Mukayeseli Türk Ceza Kanunu Açıklaması*. Ankara, 1976, c III, 279 Madde, s 236 , Carraud, Traite, c IV, No 1487, s 313

yapılabilirdi? Konunun tartışması uzun yer tutacağı için üzerinde daha fazla durulmayacaktır. Ancak şu söylenebilir. Laikliği bütün biçim ve anlamıyla benimsemiş bir devlette, buna da bir çözüm bulunabilir. Konu, yazık ki, laikliğin zararına çözülmüştür. Yani bugün tanık olunan çözüm, laik doğrultuda bir çözüm sayılamaz kolayca.

b) Laik devlet, dini, kişisel alana itmekle kalmaz, bu alanda tutmak zorundadır da. "Düşünce" ve "vicdan" özgürlüklerinin gereği de budur. Çünkü "din", kendi başına bırakıldığı, "deneo'm"den uzak tutulduğu zaman, bundan yararlanmak isteyenlerce saldırgan hale getirilir. Özellikle, yaşamın tüm alanlarına el atmış olan; devlete, "Sen elini çek ben yöneteceğim!" diyen ve her alanda savı olan islam gibi bir din, denetimden uzak kaldığı zaman, kesinlikle "özgürlük" tanımaz. Tanıdığı özgürlük, yalnızca kendi ölçüleri içindeki özgürlüktür. Bu ölçüler içindeyse, saldırıya uğramamış insan aklının ve yansız düşünce ve bilimin ölçülerine yer yoktur. İnanç ve düşünce özgürlüğü isteniyorsa ve korunacaksa, din, laik ölçüler içinde, yani inanana inancında ve ibadetinde baskı yoluna gitmeden denetlenmeli, kişisel ölçülere bırakılacak biçimde sınırlandırılmalıdır.

Sayın Mümtaz Soysal, "laik olmayan", "laiklik karşıtı" olan düşüncelere de serbestlik vermenin "laikliğin gereği" olduğu görüşünü savunur.[14]

Böyle bir savı ileri sürmek, Türkiye'deki durumu, İslam'ı, Atatürk devrimlerinin oluşturulması sırasında meydana gelen olayları ve daha bir nice olguyu bilmemektir üstelik.

4- Laik Oluşumu Kurumlaştırma:

Devletin her kesiminde, yasamada, yürütmede, yargıda; toplumsal yaşamın her kesiminde, başta *eğitimde, siyasal kesimde* "gÖksel"Iiği ("semaviliği") değil; insan yaratmasını, insan aklını, bilimi, bilimselliği temel alan köklü düzenlemelerle laikliği kurumlaştırmak, kökleştirmek ve dilden düşünceye, giyim kuşamdan ekonominin, üretimin her boyutuna değin yaygınlaştırmak, korumak; laik devletin savsaklayamayacağı temel görevidir. Atatürk Devrimlerinin ve ilkelerinin doğrultusu da budur. Gürbüz Tüfekçi, "Laiklik, Atatürk ilkelerinin

14 Mümtaz Soysal, *Yüz Soruda Anayasa'nın Anlamı,* Gerçek Yay., s.176.

beynidir" der.[15] Bu beyin, sağlam bir korunakla, sağlıklı kurumlarla sarsılmaz ancak. Turk toplumunu çağdaşlaştırmak için kurulmuş olan ve söz konusu beyni de korumak-korunacak durumunda bulunan devrimlerden eksik yanlar varsa tamamlanmalı, boşluklar doldurulmalıdır. Oysa kurucusundan sonra, devrimlerden, laikliğin kurumlarından, sürekli taşlar sokulup atıldığına tanık olmaktayız.

Laikliğin altyapısı öylesine sağlam yapılmalı ve kurumlan oturtulmalıdır ki, kimse sarsamasın. Öyle olmalı ki, ne din •'cıhad"cılan, ne saldırıya geçtiği bilimi, din ve politika yaran na kullanmakta usta olan "ılım adamları", ne Atatürk'ün ve ilkelerinin aslında düşmanı Atatürkçüler, ne hukuksuz hukukçular, ne karanlıkça aydınlar, ne "ltüfak"çı solcu ve sağcılar, ne de "eli sılahh"lar sarsabilsin. Böyle bir durumu sağlayabilecek altyapı ve kurumlar, gerçek anlamındaki *"laik hukuk devlea"nde* gerçekleşebilir ancak.

5-Guvence ve Odunsuzluk:

Laik devlet, laiklik ilkelerine, yani "olmazsa olmaz"lanna bağlılık konusunda güvence vermek zorundadır. Bu da ayrı bir "olmazsa olmaz"dır. Bu güvence, başlıca ıkı yolla verilebilir:

a) Gerekli düzenlemeler ve uygulamalarla oluşturulan koklu kurumlar. Başta eğitim kurumları.

b) Laikliğe aykırı tutum ve davranışlara göz açtırılmaması ve ödünsuzlük. Odun verme bir kez başladı mı sonu gelmez. Ne odunu alan doyar, ne de odunu veren o noktada durur. Nice örneklerine tanık olmuyor muyuz? Odun koparanların başvurdukları çok çeşitli yollar vardır. Bunlar, iyi niyetli kesimden bile odun koparmayı başarabilmişlerdir. Örneğin, dinsel düşünce ve inançlara saygıyı ilen sürerler. Sonra da alacaklarını alırlar. Laikliğin kurucusu bu konuda da gerekli uyanda bulunmuştur:

> "Fırka efkâr ve ıtikadatı diniyeye hürmetkardır düsturunu bayrak olarak eline alan zevattan, hüsnüniyete intizar olunabilir mıydı? Bu bayrak, asırlardan ben, cahil ve mutaasıplan, hurafeperestlerı iğfal ederek hususi maksatlar teminine kalkmış olanların taşıdıktan bayrak değil mıydı? Turk milleti, asırlardan

15 Gürbüz D Tüfekçi, *Atatürk ün Düşünce Yapısı*. Atatürk 'ün 100 Doğum Yılı Armağanı, Tes-lş Fed. Yay , Ankara, 1981. s 168

ben, nihayetsiz felaketlere, içinden çıkabilmek için büyük fedakârlıklar istilzam eden, mülevves bataklıklara, hep bu bayrak gösterilerek sevk olunmamış mıydı[17]"[16]*

Laiklik yapısının kurucusu böyle uyarmaktadır işte.

Laik devlet, inançlara ve inançsızlığa karşı yansız kalırken, laikliğin yanında yer alır, almalıdır. Dinin ve öteki yiyicilerin laikliği ve olmazsa olmazlarını yemelerine seyirci kalamaz, kalmamalıdır. Yoksa laiklik, "anka kuşu' na döner, döndürülür.

C- Laiklik ve Güncel Durumu:

1-Yasama Kesiminde:

Çok çarpıcı örneği, 1982 Anayasasına, 24. maddesine konulan laiklik dışı hükümdür. Bu hüküm, yasa maddesinin kendisiyle, hem de 14. maddede yer alan hükümle çelişmektedir.

24. maddenin başında şöyle denmektedir:

> "Herkes, vicdan, dini inanç ve kanaat *hürriyetine* sahiptir.
> "14. madde hükümlerine *aykırı olmamak şartıyla,* ibadet, dini ayin ve törenler serbesttir."

14. maddede, birçok hüküm yanında, "Anayasada yer alan hak ve hürriyetlerin hiçbirinin", 'temel hak ve hürriyetleri yok etmek için kullanamayacağı', aynca "din ve mezhep ayrımı"nın da yapılamayacağı "amir hüküm" olarak belirtilmektedir. Sonra 24. madede: *'Din kulturu* ve ahlak öğretimi, ilk ve orta öğretim kurumlarında okutulan *zorunlu dersler* arasında yer alır" denmektedir.

Maddenin gerekçesine bakıyoruz, "Uçüncü fikra hükmüne göre, istismar ve suüstimali önlemek amacıyla, din ve ahlak eğitim ve öğretimi devletin denetimi ve gözetimi altına alınmıştır. Keza *bu eğitim, ilk ve orta öğretimde zorunludur Gayrı Müslimler, tek tabın olarak, bu zorunlu eğitimin dışında bırakılmışlardır"* dendiğim görüyoruz.

16 Kemal Atatürk, *Nutuk,* c II, s 889 890

* "Tartı dinsel düşünce ve inançlara saygılıdır' sözlerini ilke edinip bayrak gibi kullanan kişilerden iyi niyet beklenebilir mıydı' Bu bayrak, yüzyıllardan ben bitimsizleri, bağnazları ve boş inançlara saplanmış olanları aldatarak, özel çıkarlar sağlamaya yönelmiş kimselerin taşıdıkları bayrak değil mıydı[1]* Türk ulusu yüzyıllardan ben, sonu gelmeyen yıkımlara, içinden çıkabilmek için büyük özveriler isteyen pis bataklıklara, hep bu bayrak gösterilerek sürüklenmemiş iniydi[7]"

Şimdi düşünelim:

Devlet, yurttaşına diyor ki: "Din, mezhep ayrımı yapmayacaksın!" Anayasada yer alan hiçbir hürriyetin, bu ayrımı yapmak için de kullanılamayacağını hükme bağlıyor. Sonra kendisi "din eğitimi "ni **"zorunlu" yapıyor.**

"Eğitimi yapılan din" belli değil midir? Kuşkusuz bellidir: İslam. Maddenin gerekçesinde, "gayri müstimler"in ayrı tutulduğu anlatılıyor olması da buna ayrıca açıklık kazandırmaktadır. Demek "eğitimi zorunlu kılınan din", yalnızca İslam'dır. Dahası: Devletin resmi kuruluşları arasında yer alan Diyanet işleri Başkanlığı'nda olduğu gibi, din eğitimini verecek olanların ve verenlerin bağlı bulundukları belirli bir mezhep de vardır. Yüzde yüz demeyelim, ama bu belirli mezhep yanlılarının yüzde doksan dokuzu "Sünni" ve "Hanefi"dir. Peki şimdi devletin kendisi "din ve mezhep ayrımı" yapmış olmuyor mu? Bu laikliğe aykırıysa, kötüyse, zararlıysa, yurttaştan yapılmamasını isterken kendisi nasıl yapıyor?

Türkiye Cumhuriyeti laik olduğu, laik bir devlette "resmî din" olamayacağı, devletin hiçbir dine, İnanca arka çıkamayacağı konusunda hukukçular birleştiği ve laikliğin kurucusu Atatürk de; "Türkiye Cumhuriyeti'nin resmi dini yoktur" dediği halde, Türkiye Cumhuriyeti'nin Anayasasının 24. maddesinde yer verilen bir hükümle, belirli bir dine sahip çıkılmış ve eğitimi "zorunlu" yapılmıştır.

Konunun bir başka yönü: Maddenin gerekçesinde, "gayri müslimlerin tek tabiri olarak" (ne demekse?) "bu zorunlu eğitim dışında bırakıldıkları" ileri sürülmektedir.[17] Ne var ki, maddenin kendisinde, "gayri müslimler'İn, sözkonusu "zorunlu dinsel eğitim"in dışında bırakıldıklarına ilişkin bir hüküm bulunmamaktadır. Yani Türkiye'de falanca kentte, kasabada ya da köyde oturan ve filanca okula giden "gayri müslim" (yani müslüman olmayan) bir yurttaşın çocuğuna da rahatlıkla bu "zorunlu din eğitimi" uygulanır. Buna engel hiçbir şey yoktur. Üstelik üzerinde durulan maddedeki hükmün gereğidir bu uygulama.

Bir başka yönü: Aynı maddenin başında, "herkes, vicdan, dini inanç ve kanaat hürriyetine sahiptir" deniyor. 25. maddenin başında da; "Herkes, düşünce ve kanaat hürriyetine sahiptir" denmektedir. 26. maddede de "düşünce ve kanaati açıklama hürriyetine" yer verilir.

17 Kani Ekşİoğlu *Gerekçeli Anayasa,* 1982, Yasa Yay., s.41.

"Din eğitimi", hem de belirli bir dinin eğitimi"zorunlu"yken, "vicdan, dini inanç ve kanaat hürriyeti"nden, "düşünce humyeü"nden nasıl söz edilebilir? Müslüman olmayanın "dini inanç ve kanaati" yok mudur[7] Varsa "hurriyet"i nerede kalmaktadır? Hiçbir dini inancı olmayanın "düşünce va kanaati yok mudur[9] Varsa "hürriyet"! nerede kalmaktadır? Demek ki, 24 maddeye konulan söz konusu hukum, yani "din eğitiminin zorunlu kılınması", hem maddenin kendi içindeki bir başka hükme, hem başka maddelerdeki hükümlere aykırıdır. Bu maddenin söz konusu hükmüyle, laiklik alanında, daha once Atatürk'ün önderliğinde atılan adımdan "geriye dönülmüştür" Bunun tersi ilen sürülemez Cumhuriyet Anayasasında böyle bir hükme yer verilmesine, "din istismarını önleme amacı güdüldüğü" yolundaki sav da "gerekçe" olamaz Kaldı ki, "din istismarının önlenmediğini, tersine "güçlendiği"m, bu güçlenmekte soz konusu hukmun de payının az olmadığını olaylar ortaya koymuştur. "Denetim altına" alınacağı ileri sürülen yasadışı "Kur'an kursları" azalacağı yerde çoğalmıştır. Birçoğu da kendisine "yasal kılıf uydurmayı, "Atatürk köşelen" bile yaparak "istısmar"mı sürdürmeyi bilmiştir Bu durum, resmi devlet örgütlerinin, Milli Güvenlik Örgutleri'nın "raporlarına geçmiştir [18]

Aynca son zamanlarda ceza yasasında yapılan, laik düşünceyi kıskaca alan, "dın"e ("îslam"dan başkası değildir) ve dince kutsal sayılanlara laf söylettirmeyen, "hürriyet"ler olarak Anayasaya koyulduğu halde, kendisine soluk bile aldırılmak istenmediğini gördüğümüz laik düşünceyi boğmaya yönelik olduğu izlenimim veren değişiklikler de görülmektedir Oysa bugün. Cumhurbaşkanlığı Köşkünde Atatürk Muze'sinde bir kitap vardır "Din Yok Milliyet Var" Yazan: "Ruşenî". Bu kitabı Atatürk okumuş, incelemiş, sayfalarının kıyılarına notlar koymuş, kendi düşüncelerini de işaretlerle de göstermiş bulunmaktadır Bunlar arasında "aferin", "alkışlar" sözcükleri de var Atatürk'ün beğendiği, "aferin" dediği "alkışladığı" şeyler arasında öyleleri var ki, TCK'nda görülen özellikle son değişikliklerden sonra, bunları söylemek, açıklamak, kimsenin yeltenebileceği bir iş değildir artık.[19]

18 Bkz *Güneş* gazetesi, 9 Ekim 1985
19 Din *Kaimi için bkz. 'Tüfetçi Atatürk'ün Okuduğu Kitaplar.* Ankara, 1983, \<*j* Bankası Yay . s 170-171

Unutulduğunu düşünebileceğimiz bir şey var: Hukukun genel ilkelerinin ve Atatürk Türkiye'sinde, kurucusunun eliyle kurulmuş ı7-*kelenn üstünlüğü,* geçerlik sıralamasında, *yasalar, anayasa* bile bunların üstünde değildir.

2- Yürütme Kesiminde:

Siyasal iktidarlar eliyle laiklikten ne ödünler verildiği ve verilmekte olduğu, örnekleriyle buraya sığdırılamaz "Milli Eğitim" örneğini almak bile, dununu ortaya koymaya yeter. Bir yanda, "din öğrenimi veren" ve birer fabrika gibi çalışan "alçaklı-yukseklı' 'okullar, kurslar. İmam-Hatip okulları, Yüksek islam Enstitüleri (şimdi hepsi ilahiyat Fak), ilahiyat Fakülteleri, "resmi"li resmısiz Kur"an kursları, ile çeşitli adlar altında din öğretimi yaptıran kurumlar (bütün bunların dışında görevli bulundukları yerleri, camileri de taşarak, her yerde ve her zaman 'dınsızler"le savaşan bu arada beyinleri din aşılarıyla istedikleri yöne yöneltme "gayret"İnde olan kesimler). Obur yandaysa sözüm ona "laik okullar". Yani aynı ülkede, ıkı ayrı kafayı yetiştirmeye yönelik ıkı ayrı kesim. Dinci kafada, laik kafa da Atatürkçülük adına yetiştirilegelmiştir. iki ayrı kafanın çatışması olmayacak mıydı, olması doğal değil miydı[9] Oldu da. Elbette ki, tüm çatışmalar, kavgalar bu nedene bağlanamaz. Ama bunun payı hiç yok mudur? Bu kurumlarla "din tutkunu', "din cıhadcısı" yetiştirmiş olmanın, çatışmalardakı payı yok sayılabilir mi?

3- "İlim Adamları" Kesiminde:

"ilim adamlarıyla "bilim adamları' nı karıştırmamak gerekir. Bunlar Türkiye'de hep ayrı ayrı niteliklerde ve konumlarda olagelmişlerdir. "Ilım adamlan"nda geçerli olan "ılım", ya *Kur'an* ve hadislerde de kullanılan ve tümüyle "din bilgisi" anlamına gelen "ılım"dır; ya da 'bilimsel ahlaktan" uzaklaştırılıp "dın"ın buyruğuna sokulmuş olan "bjlim"dır. Bir kesimi tümüyle "dindar" olarak görünürler, bir kesımıyse öyle görünmekten çok, kendilerine çağdaş bir görünüm verirler, çağdaş bilim adamı kılığına bürünürler. îkısi de boldur ülkemizde.

iki turun de laiklik konusunda birleştikleri tutum şudur* Laiklik, ilkeye sahip çıkı İsa bile, dinin yararına kullanılmalıdır. "Her şey din ve mukaddesat için". Kendilerine gore taktıkleri vardır.

"ilim adamları", laikliği kendi anlayışlarına gore tanımlarlar. "Dİn"ı akıl ve bilimle bağdaştırma çabasında olanlar, laikliğin, "dın"de de,

islamda da bulunduğunu ileri sürerler. Laiklik, dinde var görülünce, en teokratik yönetimlerde, örneğin Osmanlı yönetiminde bile niçin olmasın sonucuna varırlar.

Haftanın günlerinin çoğunda, radyoda ve televizyonda islamiyet üzerine programlar düzenleyen, yaptıran TRT de laikliği, bu tür "ilim adamlarına yorum tatmaktadır. Fetvayı vermektedirler:

-"Din"de laiklik var mıdır?

-"Elcevap": İslam'da vardır.

-Osmanlı yönetiminde laiklik var mıydı?

-"Elcevap": Vardı.

Peki İslam'da laiklik vardı da, Atatürk'ün yaptığı neydi? Atatürk şeriatı neden kaldırdı?

İslam'da laiklik nasıl var?

Hilmi Ziya Ülken'e göre: İslam'da laiklik vardır. Çünkü: "Muamelât" bölümü, öteki bölümlerden ayrılmıştır. Muamelât bölümüyse "farz"lardan değildir.[20]

Bir kez "muamelât"ın, İslam'da "farz"lardan olmadığı doğru değildir. Her alandaki hükümleriyle islam bir bütündür. Hepsi islam'daki temel kaynaklara, *Kur'ana* ve hadislere dayandırılır. Kimileri zorlanarak bile olsa. Yani kapalı İslamcı "ilim adamlarının İleri sürdüğünün tersine, "muamelât", İslam'daki kaynağı ve geçerliliği yönünden ötekilerden ayrı değildir. Başka kesimdeki "farz"lar nasılsa, "muamelât" kesimindeki "farz"lar da öyledir. Hiçbir fark yoktur. "Açıktan IslanVcı"lar da bunu böyle kabul ederler. Örneğin *Üç Din ve Üç Şeriat Karşısında Laiklik* adlı kitabın yazan Ahmet Selâmi, bu kesimden bir yazar olarak kitabında şöyle demektedir:

> "Din; sadece iman, ibadet, ahlak ve vicdana tealluku olan, yeri İse mabet ve insanların gönlü bulunan bir şey değildir. Peygamberler eliyle beşeriyete tebliği yapılan ilahi dinin tamamı, aynı zamanda topyekûn dünya ve dolayısıyla devlet işlerini nizamlıyan bir bünyenin sahibi olarak varlık belirtir..."[21]

20 Ülken, *aynı eser,* s.64,65.
21 Ahmet Selami, *Üç Din ve Üç Şeriat Karsısında Laiklik,* istanbul, 1976, s.59-60.

Alı Fuat Başgıl de "dın'le "devlet"ın "birleşik" olduğu zaman çatışmanın olmayacağını, 'din' le 'devlet"ın ayrı olması durumunda "çatışacak" larını, "bırbırlerini kovma" yoluna gideceklerini yazar[22]

Kısacası "din 'in, özellikle de "Yahudilik" ve "Islam"m "laiklikle bağdaşmayacağı, son derece açıktır. Başka turlu yorumlar, zorlamalı ve amaçlı yorumlardır. Yahudilik ve daha once de belirtildiği gibi İslam, yaşamın her kesimine el atmıştır ve aynı ağırlıkta "Tanrın'dandır" diye hükümlerini ortaya koymuştur. "Ceza" hukukuyla, "miras" hukukuyla ve öteki hükümleriyle. "Ben varım! Dünyadaki yaşamı da ben düzenlerim, ben yönetirim"' demektedir. Bu nedenle insanlar ve toplumlar seçimlerini yapmak zorundadırlar. Ya, "laik devlet" ya da "islam". Bir başka deyişle, devlet ya butun biçim ve anlamıyla 'laik' olacak, ya da "teokratik' olacak. Karması, -hele çatışmasız- düşünülemez.

Hilmi Zıya Ulken'e gore Osmanlı yönetiminin de laiklik dışında gösterilmesi ve "teokratik bir devletti[1] diye nitelenmesi yanlıştır. Çunku: "Fatih'ten Selım'e değin Halifelik yoktur, Selım'den sonra birdenbire teokratik olmamıştır", "Fatih'in dinlere ve mezheplere karşı hoşgörüsü vardır". ^

Demek ki, Ulken'ın mantığına göre, yeryüzünde "laik olmayan hiçbir devlet olmamıştır", olmayacaktır da. Öyle ya, islam ve Osmanlı yönetimi "laik" diye nitelendiğine gore, laik olmayan hangi yönetim düşünülebilir[7]'.

Oysa "din kurallarına dayalı olan bir yönetime "laik' demek, ya hukuku bilmemek, ya da bilmezlikten gelmek, belirli bir amaç için laikliği saptırmak ve "bilim namusu"ndan çok uzaklaşmakla olabilir. Din kurallarına bağlı bir yönetime "laik" diyebilecek bir hukukçuya dünyada rastlanamaz. Bir bilim adamı ve aydın kişiye de... Ama ülkemizde rastlanmakta. Hem de TRT yayınlarında, televizyonda. Dizi dizi. Ve her zaman olduğu gibi Atatürkçülük adına.

D- Laikliğin Gerekçesi:

1- Din-îslam Kurallarının, insanlığın Gereksinimlerine Yetmezliği:

Medeni Yasanın gerekçesinde, zamanın Adliye Vekili Mahmut Esat şöyle der:

22 Ali Fuat Başgıl. *Din ve Laiklik,* s 86-87
23 Ülken,aynı *eser,* s 66

"Mecelle'nin temeli ve ana çizgileri dindir. Oysa İnsan yaşamı her gün, dahası her an, köklü değişmelere uğrar. Onun değişmelerini, yürüyüşünü hiçbir zaman bir nokta çevresinde çivilemek ve durdurmak mümkün değildir. Yasaları dine dayalı devletler, kısa bir zaman sonra, ülkenin ve ulusun gereksinimlerini doyuramaz duruma gelirler. Çünkü dinler, değişmez hükümleri ileri sürerler. Yaşamsa yürür, gereksinimler hızla değişir. Din kuralları, yasaları, kesinlikle, ilerleyen yaşamın karşısında biçimsel ve Ölü sözlerden öte bir değer, bir anlam taşımazlar. Değişmemek, dinler için bir zorunluluktur..."*

Özeti şu:

Din kurallarında "değişmezlik" temeldir. Kurallar durağandır, insanlar ve toplumlarsa, yaşamlarıyla birlikte sürekli bir değişme içindedirler. Değişmeyen kurallar, her an değişen ve gelişen yaşamın gereksinimlerine karşılık veremezler. Karşılık veriyormuş gibi gösterilseler de.

Ünlü Müslüman yazar Şehrestâni (1076-1153) bile, daha 12. yüzyılda, yaşam karşısında dinsel kuralların yetersizliğini ortaya koyan görüşe yer verir. Bu görüşü; "Dinsel kuralların sonlu olduğunu", buna karşılık, "yaşam ve gereksinimlerin sonsuz bulunduğunu", "sonlu olan bir şeyin ise, sonsuz olanı kavrayıp İçine alamayacağını" savunur.

Ta 12. yüzyılda bu böyle, hem de Müslüman yazarlarca belirlenedursun; çağımızın islamcı "ilim adamlan"na ve bunları kaynak göstererek yorumlar yapan kimi "çağdaş bilim adamlarına göre "İslam, devrimci gelişmelere de açıktır"', "kimi yorumlarla, islam, çağın gereklerine karşılık verir duruma getirilebilir", çünkü islam'da "zamanın değişmesiyle hükümler de değişir" ilkesi kabul edilmiştir.

Çağdaş kılıklı aydınlar eliyle bile sergilenen bir aldatmacadır bu!

Önemli Bir Başka Aldatmaca:

Sayın Çetin Özek, yukarıda sözünü ettiğim kitabında "İslam'ın Gelişimci ve Devrimci Gücü" diye bir başlık koymuş. "Devrimci" sözcüğünü tırnak İçine almış.

Yazar şöyle diyor:

"Kitap *(Kur'an),* kişisel davranış ve toplumun yönetimiyle ilgili ilkeleri kesin ve değişmez olarak belirlememiş, temel kurallar

*** 743 Sayılı T.M.K. gerekçesinden, bugünkü dille Türkçeleştırilmişlir. (T.D.)**

ışığında, bunların yorumla çağa ve koşutlara gore değişebılırliğini benimsemiştir 'Zamanın değişmesiyle ahkâm da değişir' ilkesi, hadiste kabul edilmiş ve 'fıkıh'ın genel kurallarından olmuştur Nitekim belirtilen nitelikleri nedeniyle, İslam'ın devrimci rol oynayabileceğini one suren düşünceler ortaya atılmış ve çağımızın değişen koşullan içinde bu güce dayanmanın gerekliliği savunulmuştur "[24]

"Kitap (Kur'an), kişisel davranış ve toplumun yönetimiyle ilgılı ilkeleri kesin ve değişmez olarak belırlememiş"miş' İslam'ın bu 'kutsal kitabında, 'kişisel davranış larla ilgili hükümler de, "toplumun yoneümı"yle ilgili hükümler de kendi boyutları içinde ayrıntıyla "kesin ve değişmez olarak" belirlenmiştir oysa. "Kitabın", yanı *Kur'an'ın* "hukumlen"ni kim, kimler "değiştirecek" islam'a gore[9] Kime, kimlere verilmiş bu yetki[9] Kuşkusuz ve kesin olarak hiç kimseye[1] "Muhkem " ayetlerin "hukum lerini değiştirebilecek yetkide, İslam da hiçbir kimse ve makam yoktur Bu tartışılamaz bile "Zamanın değişmesiyle ahkâm da değişir" kuralına gelince Bu kural Mecelle'de ve İslam usul-ü fıkhında yer almıştır Doğru Once, bu hadis değildir Sonra, bu kurala yer verenlerin kendileri de belirtmişlerdir ki, "değişeceği' söylenen "hükümler", temelde olanlar değildir "Farz"lara, "haram"lara, dahası ' vacıb"lere, bile ilişkin olmayan hu-kumlerdir Bu kuralın alındığı kaynak olan "El Eşbah Ve'n-Nezâir de olsun, ötekilerde olsun, "zamanın değişmesiyle hükümlerin de nasıl değişeceği"ne, bununla ne amaçlandığına örnek de verilmektedir Şu örnek Eskiden camilerin kapılarını kapamak doğru bulunmazdı Bununla ilgili ayet ve hadis yoktur Ama camının kapısının açık tutulması daha uygun görülürdü Sonra "zaman değişti" Hırsızlıklar çoğaldı Şimdi artık camının kapısı kapatılabilir, kilitlenebilir de İşte "Usul-u fıkıh ta, yanı İslam hukukunda verilen örnek bu ve benzen bır-ıkı kuçuk ayrıntı islam'ın "değişmelere açık olduğu" aldatmacasını pazarlayanlara katılmak imkansızdır "İslam'da her turlu hukmun, zamanın değişmesiyle değişebileceği" düşunülebilirmiş gibi, hatta böyle bir olgu varmış düşüncesini savunanlara sormak gerekir İslam'ın temel hükümlerinden hangisi zamanın değişmesiyle değişebilir kendi kuralları içinde[9] "Namaz"a, "onıc"a, "hacc"a, "zekât' a

24 Özek, *aynı eser, s* 243-244

ilişkin olanları mı[1]* "Nıkâh"a (evlenmeye), "talak"a (boşanmaya), 'mıras"a, "had"lere (çeşitli cezalara) ilişkin olanları mı[9] Hangisinin, İslama gore, zamanın değişmesiyle değişebileceği ilen sürülebilir[9] ileri sürülemez Bu aldatmacalar nicelerim yanıltmıştır İslam hukuku bir uzmanlık işidir Özek daha sonra "kelam okullarına, "ılm-ı kelam"a giriyor Buradan da sonuçlar çıkarmakta, ayrıca, kimilerince ' ilerici' gösterilen Cemaleddin Afganiyı birtakım nitelemelerle sunmaktadır Cemaleddın Afgani, Muhammed Abduh, Seyyid Raşıd Rıza, Musa Carullah, ülkemizde de Hayreddın Karaman, "islam yemhkçılen"nden sayılırlar Bunlar İslam'ı, 'akıl ve bilim' le bağdaştırma çabasında olan kimselerdir ve 'iskolastik' yöntemin temsilcileridir Batı'da bu yöntem çoktan bırakılmışken, doğuda yeni diye piyasaya sürülmektedir Bu olay İslam'da bile yem değildir Afganı'de ve ötekilerin dilinde yer alan "emperyalızm"se özel, dinsel anlam taşımaktadır Bunların yapıtları doğrudan okunabilir ve "hareket"len ızlenebilirse ancak anlaşılabilirler

2 Dinin Savaş ve Saldırganlık Kaynağı Oluşu:

Atatürk laiklik yapısını yapıp bitirirken, gerek bizim geçmişimizdeki gerek başka ulusların tarihlerindeki "facia lardan, ıstırap lardan sonuçlar çıkarıp değerlendirdiğini belirtmektedir[25]

'Tarihteki bınbır facia ve ıstırap'in kaynağında "din", ağırlıklı olarak bulunmaktadır Geçmişteki kanlı olayların, savaşların ya doğrudan nedeni, kaynağı olmuştur, ya da nedenlere araç yapılmıştır Yok sayılamaz, yadsınamaz bir gerçektir bu

Yahudiler ilk Hıristıyanlara göz açtırmak istememişler, tüyler ürpertici zulüm ve işkenceler uygulamışlardır Ateş havuzlan açıp yakmışlardır birçok Hıristiyan inanın Bugün devletleri de bir terör orgutu gibi "dehşet" salmakta, gozunu kırpmadan soykırımlar yapıp sergilemekte Bunda, Yahudiliğin birinci derecede payı vardır Kutsal kitabı olsun, onun açıklamaları olsun, sürekli, "Vurun, kırın, yakın, yıkın, oldurun[1]" diyor inanırlarına. Tanrısı Yehova, ulusal Tanrısı'dır ve eli silahlı, ağzı kanlıdır

Hıristiyanlar, ellerine guç geçirince, başka din inanırlarına yapmadıktan kötülük bırakmamışlar, kötülük ve işkence uygulamalarında Yahudilerden gen kalmamışlardır Kilise babalan, "imanı bozan"lann, "kalpazanlar" gibi suçlu olduklarını ve en ağır cezayla, ölümle cezalan-

25 Bkz Baydar, agy, s 67

dınlmalan gerektiğini söylemişlerdir. Nicelerini diri diri yakmışlardır. "ateşte yananın, suçlu olduğu kanıtı"na dayanan "engizisyon" yargılamalanndaki insanlık dışı örnekler,[26] ciltleri doldurmaktadır. İncil'de "Kim senin sağ yanağına vuruşa, ona ötekini de çevir"* denmiyor mu? Deniyor. Ama bunun işlerliğini sıfıra indiren yorumlar da yapılıyor. Ayrıca îsa, açık açık şöyle diyor:

> "Yeryüzüne barış getirmeye geldim sanmayın! Ben barış değil; kılıç getirmeye geldim. Çünkü ben, kişiyle babasının, kızla ana-sının, gelinle kaynanasının arasına ayrılık koymaya geldim."**

Müslümanlar da güçlenince Öteki din inanırlarına kötülük yapmışlardır. Ebubekir döneminde, "peygamberin fetvası var" denerek, insanlar ateşe atılıp yakılmışlardır. Benzer olaylar, Ali döneminde de olmuştur. "Peygamberin" döneminde bile insanlar, hayvan boğazlanır gibi boğazlanmışlardır. Bir olayda, damadı Ali'nin de cellatlar arasında bulunduğu bir adam kesme gösterisinde bir sürü eli kılıçlı cellat, bir gün boyunca tutsakların kafalarını kesmişler ve yorulmuş, dinlendikten sonra yeniden kesmişlerdi. "Peygamber"in buyruğuyla!!!

Kur'an'da "Nerede bulursanız orada öldürün!" deniyor.*** İnançlarından dolayı insanların öldürülmeleri isteniyor. "Kâfir", "Putatapar" oldukları için. Oysa, yine *Kur'an'ın* tanıklığıyla Putataparlar, "asıl tek Allah'a inandıklarını, putlara da, asıl Allah'a yaklaştırsın diye kulluk ettiklerini" söylemektedirler. * * * *

Müslümanlar, yalnızca "kâfir'leri değil, birbirlerini bile keserek öldürmüşlerdir. Sayısız örneklerinden biri. Cemal Olayı'nda meydana gelmiştir (9 Aralık 656'da): iki kesim savaşıyor, iki kesimde de bulunanlar, yalnızca Müslümanlar, iki kesimde de Peygamberin yakınları ve arkadaşları var. Dahası, "sağlıklarında cennetle müjdelenmiş on kişi "den kişiler de var bunlar arasında. Ve dahası: Savaşan iki kesimden birinin başında Mu-

26 *Atatürkçülük. I. Kitap. Atatürk'ün Görüş ve Direktifleri,* Gen. Kur. Bşk. Yay., Ankara, 1982. *Mustafa Kemal Atatürk'ün El Yazılan ve Yazdırdıkları,* Taassupsuzluk BöJümü.s.691-612.

• *Matta,* 5:39.

•* *Matta,* 10:34, 35; ayrıca bkz. Luka, 12:40, 51.

••* *Kur'an,* Bakara Suresi, ayet 191; Nisa Suresi, ayet 89; Tevbe Suresi, ayet 5.

**•* Zumer Suresi, ayet 3.

hammed'in karısı (daha doğrusu kanlarından biri olan) Aişe, öbür kesimin başındaysa sevgili damadı Alı bulunuyordu iki kesim kıyasıya savaştı Sonuç 15 bin olu Aişe kesiminden 13 bin kışı. Alı kesiminden de 2 bin kışı kesilip öldürülmüştür "Din" adına, Tanrı aşkına[27]

İslam'ın kendi inanırlarını bile Tanrı adına kesmekten çekinmeyen ve yalnızca bir savaşta 15 bin kışı öldürebılmış olan bir "İslam cemaatı", başkalarını öldürmekten çekinir mı[9] Suniler halinde -eh silahlı- ortaya döküldüğü zaman neler yapmaz[9] Ve neler yapmamıştır[7]

îşte laiklik bunun için son derece önemlidir ve bunun için gerçekleştirilmiştir

3 Uygarlığa, İnsana, Bilime Yöneliş

Laikliğin kumcusu bu yapıyı kurarken çağdaş uygarlığı, insan aklını ve bilimi temel aldığını birçok açıklamasıyla belirtmiştir

> "Tekkelerin amacı, halkı meczup ve aptal yapmaktır *Halbuki halk, meczup ve aptal olmaya karar vermemiştir* (...)
> "Biz dünya uygarlığı ailesi içinde bulunuyoruz Uygarlığın bütün gereklerini uygulayacağız "[28]

n. irtica

İrtica gerçek anlamıyla "geriye dönüş" demektir "Geriye dönüş" ileriye adım atmış olan için söz konusudur

Atatürk ve arkadaşları, Türkiye için laikliği seçtiler insanı daha çağdaş kılmak, akılcı, bilimsel temeller üzerinde yaşatıp geliştirmek için Eğer daha sonra bu ilkenin olmazsa olmazlarından "dönüşler yapılmışsa "irtica" eyleminde bulunulmuş demektir ... Bu tür irtica, genci çevrenin gericiliği değildir Çünkü bu çevre ileri adım atmış değildir ki, "gen dönüş" söz konusu olsun

Genci çevrelerin gericiliklerine mecaz olarak "irtica" denmektedir; ve şaşılasıdır, asıl yakınılan da "irtica "in bu turudur Demokrasinin vazgeçılemezlerinden çok partili donemde, laiklik aşındırılagelmıştır[29]

27 Neşet Çağatay-ibrahimm Agâh Çubukçu, is*lam Mezhepleri Tarihi* Ankara, 1965, s !0
28 Baydar aynı, *Çankırı A A 3181925* s 67
29 Atatürk'ün Aynı, c 3, s 75-76

Atatürkçülükten sapmalar nedeniyle de gençlik öteki ideolojilerin çarpık düşüncelerinde sığınak aramak zorunda kalmıştır. Sonunda daha birçok nedenle birlikte, ülke insanları aşın sağ ve aşın sol akımların oluşturduğu fraksiyonların açık duran kucağına itilmiştir. Burada birinci sırada yer alanlar arasında Tanrı adına din İman pazarlayan "dinci"nin "şeriatçı"run, tarikatçının tuzağına düşürülmüştür. Türkiye'yi parçalamaya yönelen güçler, böylece, kaderci kesimde yoğunlaşmıştır.

Örneğin küçük kasabalarda, köylerde bile "imam-hatip" okulu açma yoluna gidilmiştir. Daha yükseği olan okulların sayısı da artırılmıştır. Ayrıca başka adlar altında da "din eğitim ve öğretimi" yaptırılmıştır. Hele *"Kur'an* kursları", resmisi ve resmi olmayanı. Yurdumuz baştan ba-$a bunlarla doldurulmuştur.

Ayrıca yine Türkiye'mizi baştan başa saran "tarikat ağı" örümcek ağından beter durum almıştır.

Atatürk ise ne demişti:

> "Efendiler, ey millet! İyi biliniz ki, Türkiye Cumhuriyeti, şeyhler, dervişler, müritler, mensuplar memleketi olamaz. En doğru, en hakiki tarikat, uygarlık tarikatıdır..."[30]

Bu olgular sonunda aşın sağ ve sol doğrultuda, laiklik karşıtı ürünler elde edildikçe yeni ürünler için yeni üretimlere yönelinmiştir Sağlanan yeni ürünler yine ülkemiz geneline dağıtılmıştır. Bu ürünlerin hemen tümü, "dine sığınmaya" hazır, çaresiz kesimin payına düşmüştür.

m. **Barış** ve Sonuç

Barış gökten gelmez. Evrene ve İnsana doğru bakış sorunudur. Geniş anlamıyla uygarlaşmaya ve hoşgörüye dayalı olarak gerçekleşir.

Laikliğin olmazsa olmazları, barışın da vazgeçilmezleridir. Bir ülkede laiklik yoksa, o ülkede barış sağlanamaz. Yani bansın, bir nice koşuluyla birlikte hoşgörünün de eksiksiz olması gerekir. Olabildiğince mi? Hayır, Atatürk devrimlerinin kısıtlaması ve düşünsel bağı içinde.

30A.g.y.,c2.,s.215.

Olmazsa olmazların karşıtları sergilenirse, doğal olarak barış değil, savaş elde edilir ürün olarak. Barışı, böyle bir durumdan sonra, " ne yapılırsa yapılsın" geri getirmek de mümkün olamaz.

Gençlik, laikliğin, yani vicdan özgürlüğüne dayalı barışın -hoşgörülü barışın- koşullarının gerçekleştildiği sağlıklı bir ortamda, düşünce açısından da sağlıklı biçimde geliştirilebilir ancak. Başka ortamda bu mümkün değildir.

Atatürk'ün "Cumhuriyeti emanet ettiği" gençlik, ulusalcı (milli) egemenliği benimsemiş, Türk ulusunu yüceltecek çağdaş uygarlığa bağlayacak olan devrimlerin (inkılapların) erginliğine ulaştırmış gençliktir. Ne "din" uyuşturucu!arının etkisiyle Hasan Sabah'ın fedaileri durumuna getirilmiş, ne de sınıf ayrıcalıklarının tuzaklarına düşürülerek -her iki kesimde de- ellerine silah verilip vuruşturulmuş, sonra yine aynı tuzaklara düşme tehlikesiyle karşı karşıya bırakılmış olan gençliktir. Düşünce ve beden sağlığına özenle bakılmış, en değerli varlıklar olarak yetiştirilmesine, gereksinimleri yerine getirilerek çalışılmış olan gençliktir o gençlik.[31]

31 Kemal Atatürk *Nutuk,* s897-898.

TURAN DURSUN HAKKINDA
BİRKAÇ YAZI

TURAN DURSUN...

Uğur Mumcu

İslamcı terör bir can daha aldı. Önce Prof. Muammer Aksoy, sonra Gazeteci Çetin Emeç ve sürücüsü Sınan Ercan ve şimdi de eski müftü ve yazar Turan Dursun.

Bu üç cinayette de katiller susturucu kullandılar.

Namlularına susturucu takılmış silahlarla adam öldürme yöntemine son zamanlarda Türkiye'de sık sık rastlanıyor.

14 Mart 1990 günü istanbul'da Atatürk Havaalanı yakınlarında îranlı öğretim üyesi M. Rıza Akhvanjan da namlu ucuna susturucu takılmış bir silahla yaralanmıştı.

iran gizli haber alma örgütü "Savamak" ve "Hizbullah" 1980 yılından bu yana bütün dünyada terör estiriyorlar.

Savamak, Türkiye'ye sığınan Şah'ın adamlarını bulup teker teker öldürüyor.

Albay Ahmed Hamid, Albay Hasan Mansuri, Albay Hamdı Azız ve Binbaşı Şahverdulu, Albay Muradı, Muhammed Yaltani 1983-87 yıllan arasında Türkiye'de art arda öldürüldüler.

Şah yanlısı subayları kimlerin öldürdüğü belirlenemedi. Büyük olasılıkla Türkiye'de örgütlenen Şah ordusunun önde gelen liderleri "Savamak" tarafından öldürüldüler.

Ürdün'ün Ankara Büyükelçiliği 1. Kâtibi Sait J. Sait'in de iran yanlısı "islam'ı Cihad" örgütü tarafından öldürüldüğü ileri sürüldü.

Brüksel'de iki yıl önce silahlı saldırıya uğrayan "Rabıta" Örgütü Avrupa Temsilcisi Abdullah El Ehdel'ın de İranlı teröristlerce öldürüldüğü ileri sürülüyor.

Suudi Arabistan'ın Ankara Büyükelçiliği Askeri Ataşeliği'nde görevli Abdullah El Sirevi'nin de arabasına patlayıcı madde konuldu. Sirevi, patlama sonucu ağır yaralandı. Aynı büyükelçilikle çalışan Bidevi adındaki bir diplomat da Ankara'da öldürüldü.

Turan Dursun'u ucuna susturucu takılmış silahlarla öldürenler iranlı İslamcı teröristler midir?

Bu konuda bu aşamada kesin bir yargıya varmanın elbette olanağı yok. Ancak cinayetlerde kullanılan susturucular bu kuşkuyu doğuruyor. Türkiye'de Şah yanlısı subayların, uçlarına susturucu takılmış silahlarla öldürülmeleri bu kuşkulan arttırıyor.

İran Televizyonu, Turan Dursun'un öldürülmesini birinci haber olarak veriyor.

Bu ilgi de kuşkulan arttırıyor.

Tabii bunlar yalnızca "kuşku"dur; "kanıt" değil; kanıt olmadan da bu konularda kesin yargılara varmak olanaksız.

Bütün bunları araştırıp ortaya çıkartmak Emniyet Genel Müdürlüğü ile MİTin görevidir. "Faili meçhul kalan" her cinayet, terör örgütlerinin cesaretlerini artırır.

Artırdı ve artırıyor da!..

Türkiye, özellikle son altı-yedi yıldır çeşitli yabancı terör örgütlerinin kolayca at oynatabildikleri bir alan olmuştur.

Turan Dursun'u kimler öldürdü?

Kimlerin öldürdüğü ad ad bilinmiyor. Belki katillerin kimlikleri hiç bilinmeyecek de!.. Ama İslam dinini eleştiren bir eski din adamını kimlerin, niçin Öldürebilecekleri herhalde biliniyor.

Katiller, büyük olasılıkla İslamcı terör örgütlerinin militanlarıdır.

Bu örgüt "Hizbullah" örgütü müdür, "Islami Cihad" mı; "Türkiye İslam Kurtuluş Cephesi" mi, yoksa adı duyulmamış bir başka örgüt mü?.. Devletin duyarlı kesimlerinde militanları olan, sırtını güçlü yerlere dayadığını sanan bir yerli örgüt mü?

Yoksa, son zamanlarda eylemlerini arttıran Kürtçü İslamcılar mı...

Hangisi?

Cumhuriyet. 6 Eylül 1990.

"ŞERÎAT-LAİK DÜZEN" KAVGASINDA BİR ONURLU YAŞAM DAHA...

Yalçın Doğan

Aydınlığın ve erdemin simgesi... Bilge insan *Turan Dursun*... Hoşgörünün, nezaketin ustası, din biliminin derin hocası *Turan Dursun*...

12 Eylül dönemi... Cumhurbaşkanı *Kenan Evren'e* bir Nakşibendi şeyhinden Arapça yazılı bir mektup geliyor. Mektubun sadece Arapça olması değil, aynı zamanda içeriğinde kullanılan ifadeler, semboller, deyimler, mektubun çevrilmesinde rol oynayacağı için, mutlaka bir *"din bilginine"* başvurulmasını zorunlu kılıyor.

Evrenin yaverlerinden biri, önceki gün alçakça bir cinayet sonucu yitirdiğimiz *Turan Dursun"u* arıyor. Çünkü, *"din felsefesi açısından mektubu en iyi çevirecek ve yorumlayacak olan kişi"* Turan Dursun'dur devletin arşivine göre... Yaverle Ankara'da bir pastanede buluşan Turan Bey, Evren'e şeyhten gelen mektubu hemen orada çeviriyor ve yorumluyor. Turan Bey'den dinlediğim kadarıyla, mektupta şeyh, Evren'i eleştirerek *"konuşmalarında dana fazla din temasının işlenmesi gerektiğini"* belirtiyor.

Bu olayı geçenlerde görüştüğümüzde bana aktaran Turan Bey, şöyle sürdürüyor gözlemini; *"Gerçekten, o mektuptan sonra Evren'in konuşmalarında bir değişiklik oldu ve dinsel sorunları daha fazla dile getirmeye başladı."*

Gerektiğinde devletin *"bilgisi nedeniyle"* kendisine başvurduğu *Turan Dursun'^* devletin neleri reva gördüğü, Turan Bey'in yaşamıyla özdeş. Yoksul bir aileden gelen Turan Bey (biz eski arkadaşları ona hep Turan Bey der ve onun bizlere gösterdiği nezaketi ancak öyle karşılaya-

bildiğimizi sanırdık), Anadolu'da yoksul aile çocuklarının çoğunluğu gibi, kendini mahallenin imamında buluyor *"okumak"* adına. Her okuduğunu üstün başarıyla geride bırakırken, bir ara Anadolu'da çeşitli medreselere giderek *"çeşitti hocalardan ders alıyor".* Din bilgisi giderek derinleşiyor. Bilgi derinleştikçe, her bilimde olduğu gibi. Turan Bey de islamiyete yönelik sorular sormaya başlıyor. Metafizikten bilime uzanıyor. Özgür düşünceye ulaşıyor.

Felsefi açıdan, dünyanın her çağında ve her yerinde olduğu gibi, özgür düşünce, kutsal kitapların eleştirisiyle gelişiyor. Dinsel eğitim almasına karşın, Turan Bey yakaladığı özgür düşünce mantığıyla kutsal kitapların ve peygamberlerin eleştirisine giriyor. Onlara ilişkin sorularım korkusuzca yazmaya başlıyor.

Ve böylelikle, Türkiye'deki *"şeriat temsilcilerinin, onların karanlık örgütlerinin bir numaralı düşmanı"* haline geliyor. Yaşamında en küçük sorunlarla bile bıkmadan usanmadan mücadeleyi zevk edinmiş olan Turan Bey, Türkiye'yi tehdit eden akımlarla, üstelik o derin din bilgisiyle mücadele etmesin, mümkün mü bu?..

Belki kullandığı dile, verdiği örneklere itiraz edebilirsiniz. Görüşlerini paylaşmayabilirsiniz, ancak *"bir insan olarak söz konusu hakkım sonuna kadar kullanma azmi ve sabrı karşısında"* saygıyla eğilirsiniz. Türkiye'de *"en büyük tabulardan biri"* olan *Kur'an* ve Peygamber eleştirisine böylesine yalınkılıç girmesi, onun *"gerçek bir aydın. Özgür bir kafa taşıdığının "* en net göstergesi, laik düşüncenin önde gelen bir kalemi.,.

Tıpkı *Çetin Emeç* ve *Muammer Aksoy* gibi. Turan Bey de aynı karanlık kurşunların hedefi. Gerçekte, o kurşunlar Türkiye'deki laik düzeni hedefliyor. Arkalarındaki örgüt hep aynı. Dolayısıyla, bugünkü siyasal ortamda *"bire bir bağlantı"* artık gözle görünür biçimde toplumda pervasızca kol geziyor.

Saddam'ın Körfez'i işgali Türkiye'deki *"şeriat özlemcilerini"* belki bir süre İçin unutturuyor. Ama, onlar kendilerini böylesine hunhar cinayetlerle topluma yeniden anımsatıyor. Çünkü, onlar kavgalarında kararlı.

Onların diliyle konuşmakta yarar var: *"Allah'ın verdiği canı yine Allah alır".* O zaman Turan Bey'den ne istiyorlar?.. O zaman Allah'a olan inançlarını işledikleri cinayetlerle kendileri inkâr etmiş ol-

muyorlar mı?.. Hayır, onların istekleri *"Türkiye'ye çağdışı bir düzen getirmek"*. Başka bir şey değil. Buna karşı çıkan ve simgeleşmiş kişileri de tek tek öldürerek, toplumu sindirmeye çalışmak...

Ve *"devletin, düşüncesine karşı olduğu halde, bilgisi nedeniyle başvurmak zorunda kaldığı"* Turan Bey'in cesedini, bir ambulansla taşımak yerine, bir kamyonete koyan emniyete yazıklar olsun.

Turan Dursun'un bilgisi, hoşgörüsü, kültürü ve bir bütün olarak yaşamı önünde saygıyla eğilmek, her aydının, her laik vatandaşın görevidir.

Milliyet, 6 Eylül 1990.

ÖZGÜRLÜĞÜ YEDİ YERİNDEN VURDULAR...

Necati Doğru

Turan Dursun'u da susturucu takılmış silahlarla yedi yerinden vurup öldürdüler.

Özgür düşünceye yedi pis kurşun daha sıkıldı.

Emekli başkomiser ibrahim Çağlar'ı da kahvede beş yerinden vurup öldürdüler.

Terörsüz bir Türkiye hayaline beş pis kurşun daha sıkıldı.

Sinsi sinsi yükselen bir terör var. Herkes şimdi onu göremiyor.

Ama herkes onu gördüğü zaman belki de 12 Eylül öncesinde olduğu gibi iş işten geçmiş olacak.

Terör niçin sinsi sinsi yükseliyor ve hangi sinsi örgütlenişten hızını alarak yoğrulup şekilleniyor? *Nokta* dergisinin 23. sayışım herkesin bulup, kapak konusunu yeniden defalarca okumasını öneririm.

Okununca görülecektir ki, yeni Turan Dursun'ların kanlı kahpe kurşunlarla öldürülmesini önlemek, eğer istenirse, mümkün olabilir.

Turan Dursun'lar ancak yüz yılda bir geliyor. Çok zor yetişiyor.

Onun ölüsünü *"Tanrı'yla kavga eden bir adamdı"* düşüncesiyle olsa gerek kamyonetin arkasına kesilmiş koyun gibi atmışlar.

Çok başarılı bir müftü olduktan ve icazet alacak seviyeye geldikten sonra *"Kuran'daki, İncil'deki, Tevrat'taki ve ilk dinlerdeki akıl ve bilim dışılıkları"* bulup bunu ismini koyarak yazabilmek, çok kalem sahibine nasip olmayacak bir yazarlık yürekliliğidir.

Bu yüreklilik de yazarın yaman bir bilimsel vicdan ve özgür düşünce takipçisi olduğunu gösterir. Böyleleri de ancak 100 yılda bir, 200 yılda bir ya çıkar ya çıkmaz.

"Dinsizdir, Tanrı düşmanıdır" demek yerine toplumun, *"her hazır yargıyı yeniden didik didik inceleyen"* yazarlara da büyük ihtiyacı var diyebilmek bir laik devlet anlayışıdır.

Laik devlet, eğer varsa, kurşunlanmadan birkaç gün önce *"Küfür de, tehdit de yüreksizliğin, tükenmişliğin ürünüdür ve boşunadır. Tabular üzerine gidiş sürecek "* diyen Turan Dursun'un katillerini ve onun arkasındaki gücü mutlaka bulmalıdır.

Emekli Başkomiser'in de katillerini bulmalıdır. Çetin Emeç ve Prof. Muammer Aksoy ve diğerlerinin de. Ama Turan Dursun'unkini mutlaka bulmalıdır.

Yazar Turan Dursun'un öldürülmesi *"Körfez kizinın Türkiye'ye getireceği belalardan"çek* daha önemlidir.

Ve bütün toplum başta ilahiyat fakülteleri *"İslam dininin kanlı katillere teslim edilmiş gibi gösterilmek istenmesini önlemek için"* ayağa kalkmalıdır. Bütün toplum *"özgür düşünceyi katletmek isteyenlerin mutlaka bulunması"* için isyan etmelidir.

Turan Dursun'a sıkılan kurşunlar 1990 yılında özgür düşünceye sıkılmıştır. Özgür düşünce öldürülürse kimse özgür söz söylemeye cesaret edemez.

Milliyet, 6 Eylül 1990.

KARANLIKÇININ AYDINLIĞA SIKTIĞI KURŞUN...

İlhan Selçuk

Turan Dursun öldürüldü.

Her yaşamın bîr anlamı vardır; ölüm ilk bakışla anlamsız görünür, ama her ölümün de anlamı vardır.

Üsküdar Koşuyolu'ndaki evinden önceki gün saat 15.00 sularında çıktı Dursun; yürümeye başladı. Güzel bir eylül ikindisi yaşanıyordu. İstanbul'un sonbaharına doyum olmaz. Dursun'un niyeti alışveriş etmekti. Evden biraz uzaklaşmıştı ki, pusu kuran terörcülerin çapraz ateşine tutuldu. Siyah renkli bir arabayla uzaklaşan katiller silahlan na susturucu takmışlardı; çevreyi ayağa kaldıracak kadar gürültü olmadı.

Turan Dursun yere yığılmıştı; ceset önce gazetelerle örtüldü; sonra otopsi için morga yollandı.

Bu ölümün anlamı neydi?

*

Turan Dursun, Şarkışla'nın Altın köyünden. Doğumu 1934. Babası imam. Çocuğu *"gâvur okulu"na* göndermiyor. Dursun'un anadili Kürtçe. Türkçeyi askerde Öğreniyor. I955'te İstanbul'a geliyor. Dışardan sınava girerek ilkokul diploması alıyor. Din öğretiminden geçiyor. Vaizlik sınavına girip kazanıyor. 14 yıl vaizlik yapıyor. 1965'te TRTye giriyor. Önce evrak memurluğu. Arkasından dinsel yayınlar prodüktörlüğü. Sonra yazarlık yaşamı başlıyor. Nasıl bir yazarlık? Özgür düşünceyi savunmak, bağnazlığa karşı çıkmak, aklın ve bilimin yolunda yürümek...

Turan Dursun yazıyor:

"-Ben hiç zinayı tanımadım. İçkiyi tanımadım. Kumarı tanımadım. Zaten hiçbir oyunu bilmem. Benim baham da imamdı. Babam beni bir hedef için çalıştırmış. Ona göre, ben bir kahraman olmalıydım. İslam kahramanı, din kahramanı olmalıydım,"

Dursun kahraman oldu.

Ama din kahramanı değil, özgür düşünce, demokrasi ve laiklik kahramanı...

Dergilerde çıkan yazılan yüzünden tehdit mektupları alıyordu Turan Dursun, hiçbirine metelik vermedi, omuz silkti, yolunda yürüdü. Yolun başındaki levhada ne yazıyordu:

Aydınlanma yolu!..

Voltaire, Diderot, Rousseau ve daha niceleri daha 18. yüzyılda o yoldan geçmişlerdi. Fransa'da başlayan o yolun taşlarını döşemek için nice İnsan yaşamını hiçe saymıştı, bu uğurda ölmüş, öldürülmüştü. Yolun yapımı kolay değildi, yol zor döşeniyordu. Türkiye'ye ulaşıncaya kadar 200 yıl geçmişti. Yolun Anadolu'ya döşenmesi Atatürk devrimleriyle hızlandı; ama pusular, tuzaklar, kundaklar, saldırılar sürüyor; yolun yapımı güçleşiyor.

Turan Dursun, aydınlanma yolunun Türkiye'ye döşenmesi için çalışan fikir emekçilerinden biriydi. Bu yüzden öldürüldü. Eski din adamının aydınlanmasından ve çevresini aydınlatmasından korkan karanlıkçı güçler, çapraz ateşe tuttular eski vaizi...

*

Özgür düşünce, dinsel bağnazlıktan bağımsızlaşmış; gerçeğe, akıl ve bilim yolundan ulaşılacağını algılamış kafanın ürünüdür.

Batı'da yüzlerce yıl önce savaşımını verdi özgür düşünce, insanı aydınlattı, demokrasiyi türetti, hoşgörüyü pekiştirdi. Toplum yaşamında özgürlük ve demokrasi gerçekleşti mi, en sofu kişi bile her çeşit düşünceye hoşgörüyle bakar; zorbalıkla değil, tartışarak karşısındakini inandırmaya çalışır; cinayeti aklının ucuna bile getirmez. Cinayet, *"Şeytan Ayetleri"* romanının yazan *Salman Rüşttü* için Humeyni'nin çıkardığı fetvada karanlıklaşan ortaçağ kafasının ürünüdür.

İngiltere, Almanya, Fransa, Avrupa, Batı; Salman Rüşdi'ye sahip çıktılar.

Türkiye Turan, Dursun'a sahip çıkıyor mu?

Dursun'un katilleri belki bulunamayacak; ama bu cinayetin *"faili meçhul"* değildir. Aydınlığa sıkılan silahın tetiğini çeken elleri tanımayan kaldı mı?..

Cumhuriyet, 7 Eylül 1990.

TEHLiKELi GELİŞMELER

Ali Sirmen

ANAP grubu büyük bir çoğunlukla Meclis'in devredemeyeceği yetkisinin hükümete, daha doğru deyişle sorumsuz yetkili durumundaki TÖ'ye devredilmesi olayına onay verip kanımızca Anayasayı tağyir fiiline katılır, yargı üstündeki baskılar bağımsızlığı ve güvenceyi daha da ortadan kaldırıcı biçimde artarken İstanbul'un sokaklarında siyasal terör de tırmanmaya başladı.

Önce *2000'e Doğru* ve *Yüzyıl* dergilerinin yazan Turan Dursun öldürüldü, hemen ardından da emekli başkomiser İbrahim Çağlar vuruldu. İkinci cinayeti Dev-Sol örgütünün üstlendiği belirtiliyor.

Bir noktayı hemen vurgulamak gerek. Terörün hepsi aynıdır. Eğer demokrasi içinde yaşamak istiyorsak terör eylemleri arasında kaynaklarına ya da hedeflerine bakarak ayırım yapma yanlışına düşmemeye büyük Özen göstermek zorundayız.

Ancak Turan Dursun'un ölümü, Türkiye'de şimdiye dek işlenen cinayetlerin yanı sıra üzerinde durulması gereken başka özellikleri de beraberinde getirmiş, bazı olaylar konusunda da delil değilse bile bir kanı uyandıracak belirtileri ortaya çıkarmıştır.

Turan Dursun cinayeti artık Türkiye'deki laiklik karşıtı çevrelerin kanlı eylemlere giriştiklerini göstermektedir. Bu eylemlerin yurtdışında, büyük bir olasılıkla İran'da planlanmış olması da şeriat yandaşlarının arak laik güçler karşısında saldırıya geçmiş oldukları gerçeğini değiştirmiyor.

İran televizyonunun Turan Dursun'un ölümünü müjde verir gibi ilk haber olarak yayımlaması, olaydaki İran parmağı kuşkularını artırıyor. Ancak akla hemen şu soru geliyor: "Bir yabancı örgüt içeride destek bulmasa, kendi başına bu denli boyutlu olayları başarabilir mi?"

Öte yandan iran kökenli çeşitli örgütlerin Türkiye'de kimi Şah yandaşlarına yönelik olan bunca eylemi birbiri ardından gerçekleştirip, bir türlü yakalanmamaları da, bunları engellemekle görevli olanların işlerini savsaklayıp savsaklamadıkları sorusunu getiriyor gündeme.

Bu arada istanbul'un Hacı Emniyet Müdürü bilmelidir ki, vatandaşta, örgütünün laik olanlar ile olmayanlara ayrı muamele yaptığı izlenimi İyice kökleşmiş bulunmaktadır ve İstanbul Emniyet Örgütünün İslamcı kadroların elinde bulunduğu herkesçe bilinmektedir.

Turan Dursun'un ölümüyle ilgili bir noktayı daha vurgulamakta yarar var. Yaşamının ilk bölümünde bir din adamı olan Turan Dursun daha sonra koyu bir Tanrıtanımaz olmuştu ve yazılan da geçirdiği değişim doğrultusundaydı. Nitekim bu yüzdendir ki. Tahran, Turan Dursun'un kişiliğinde bir Salman Rüşdü görmekteydi.

Kimi çevreler Turan Dursun'un Tanrıtanımazlığını vurulmasının mazereti olarak göstermeye çalışacaklardır, her şeyden önce şu noktayı belirtmekte yarar var: Dursun'un müminleri tedirgin ettiğini sandığımız yazılan, hiçbir zaman hakaret sınırına varmamıştı. Böyle bir davranış olsaydı onun yasal yaptırımları vardı. Kaldı ki, belirttiğimiz gibi bu sınır aşılmış olsaydı bile onu kovuşturmak yasa sınırları içinde yetkili mercilerindi.

Öte yandan, laik bir toplumda yaşamanın kuralı, inanmışların, inanmamışların birbirlerine saygı göstermeleri, hiçbirinin görüsünü öbürüne zorla kabul ettirmeye çalışmamasıdır. Aynı gerekçe, inanmış ama inanmışlığı şeriat düzeninin egemenliğini İçermeyen laikler ile şeriat özleyicileri için de geçerlidir.

Laik toplumda devletin görevi ise yalnızca dini devlet işlerine karıştırmamak değil, ama aynı zamanda tüm inanışlar karşısında yansız ve eşit uzaklıkta kalmaktır. Ama bu tanım laikliğin edilgin (pasif) tanımıdır. Etkin (aktif) laiklik ise devletin İnanç sahiplerinden herhangi birinin ya da bir grubun, inançları öbürlerine zorla baskıyla kabul ettirmeye kalkması halinde bunu engellemektir.

Türkiye zorunlu din dersleri, üç bakanlığın bütçesini bir anda katlayan Diyanet İşleri ve tüm devlet kadrolarını doldurmuş olan şeriat yanlısı, köktenci görüş sahipleriyle dolu bir ülke olarak edilgin laiklikten bile uzaklaşmış durumda olduğuna göre artık yönetimden etkin laikliğin gereğini yerine getirmesini beklemenin bir anlamı kalmıyor.

Nitekim de öyle oluyor, devlet içindeki kimi güçler bırakın zorla görüş kabul ettirmek isteyenlere karşı çıkmayı, onlara yandaş oluyorlar ve bu ortamda köktenciler görüşleri hoşlarına gitmeyenleri herkesin gözleri önünde teker teker vuruyorlar ve ellerini kollarını sallayarak çekip gidiyorlar.

Şu anda açıkça söyleyebiliriz ki. Turan Dursun, Çetin Emeç ve Muamer Aksoy'un katilleri bulunmayacaklardır ve Türkiye, tarihinin en büyük tehlikesinin eşiğini aşmak üzeredir.

Cumhuriyet, 7 Eylül 1990.

BAĞIŞIKLIĞIMIZ YOK

Teoman Erel

Hiçbir zaman ülkemizde kökü kazınamayan ve her on yılda tehlikeli salgınlara yol açan gerginlik virüsü şimdi de hukukçuların zihinlerine musallat oldu.

Adli yılın açılışı için dün iki ayrı ve karşıt tören yapıldı.

Ana muhalefet lideri, Yargıtay'da yapılan töreni, kendisine ve temsil ettiği siyasete Yargıtay Başkanı tarafından nezaketsizlik yapıldığı kanisiyi a terk etti.

Bu olay siyasetteki yetki tartışmasıyla da üst üste geldi. Asker İthal ve ihracı için hükümete verilen yetkinin Anayasaya aykırı olduğu iddiası hararetle tartışılırken bazı sabit fikir sahipleri muhalefetin parlamentoyu terk etmesi önerisini tekrar canlandırmaya çalışıyorlardı.

Bazı esrarengiz katiller ise sosyalist bir dergide din aleyhinde sistemli yazılar yazan eski bir müftü ile emekli bir siyasi polisi kurşunluyorlardı. *"Bir o yandan bir bu yandan"* kurban seçenler, belki de aynı amacı güdüyorlardı: Toplumda gerilimi arttırıp, çatışma ve cepheleşme yaratmak...

Sonra da gelsin baskı rejimi!

Yoksa *"gerginlik virüsü"* toplumun çeşitli kesimlerine birileri tarafından kasten mi serpiştiriliyordu?

Eğer bir asker, seçmenlerin yaklaşık üçte ikisi savaşa karşı çıkarken *"milletin bütününün harbin zaruretine inancı ve azmi başta gelen $arttır"* diyorsa bunu doğru anlamak gerekiyor.

Bu mesajların altında *"Eğer savaş mecburiyeti varsa, milleti bir bütün olarak buna inandırın"* tavsiyesi işleniyor olabilir...

Acaba milletin bütünü bugünkü koşullarda savaş fikrinde nasıl birleştirilebilir? Oy tabanı yüzde 30'un altına inmiş olan iktidar birlik

sağlayamıyor. Hatta Anayasayı zorlayan hatalı yöntemler mümkün olan diyalogu da tıkamaktadır. Bu durumda iyi saatte olsunlar hangi çareyi düşünebilir?

Bîr milleti demokratik yöntemlerle savaş düşüncesinde birleştirmek mümkün olmuyorsa, her kafadan ayrı ses çıkmasını önleyip milli duygulan yükseltmeyi deneyenler olmuştur. Komünist diktatör *Stalin* bile, halkını Almanlara karşı savaşa hazırlarken, otoritesini pekiştiren tedbirlerin yanı sıra, gurur uyandıran dev bina ve anıtların yapımına ve milli şairlerin itibarlarını iade etmeye ağırlık vermişti.

Şu anda ülkemizde bu tür tedbirlerin kudret sahipleri tarafından bir kampanya gibi devreye sokulduğunu iddia etmiyoruz. Ama her yanda artan, ya da arttırılan gerginlik de doğrusu kuşku yaratıyor. Körfez'de savaş çıkmasından yaran olan bazı ülkelerin gizli örgütleri de içimizde cepheleşme yaratacak ve sonunda baskı ve macera getirecek tahriklere yönelebilirler.

Bizim rejimimiz, Vietnam'da, Falkland'da ya da Golan tepelerinde orduları savaşırken özgür sistemlerini ayakta tutabilen Amerika, İngiltere ve İsrail demokrasileri kadar güçlü değildir.

Gerginlik virüsüne bağışıklık sağlayamadığımız İçin de ülkemizin *"âli menfaatleri"* ile birlikte demokrasimizi de korumak için dikkatli olmalıyız.

Güneş, 7Eylül199O.

GAZETECİNİN ÖLÜMÜ...

Bekir Coşkun

Gazeteci-yazar *Turan Dursun'u* da vurdular...

Televizyonda *"cinayet"* sekizinci haber olarak verildi. Gazetelerde de genelde eteklerde ya da iç sayfalarda...

Gazetecilerin öldürülmesi *"haber"* olmaktan çıkıyor mu ne?..

Yine de gazetecinin yerde yatan resmini koymuşlar iyi ki ÜZERiNE gazeteler örtülmüş... Örtülen gazeteler kanı emmiş kızıllaşmış...

Kafasında da bir kurşun deliği...

Ellerinden gelse *düşünen* her beyne böyle bir kurşun sıkacaklar... Ki düşünmesin...

Ne *Prof. Muammer Aksoy'un* ne *Çetin Emeç'in* ne de öldürülen diğerlerinin katilleri bulunamadı... *Turan Dursun'unki* de bulunamaz...

Bu Öldürülenlerin tümünün ortak yanı:

Atatürkçü olmaları ve irtıcaya kargı çıkmaları...

Ne büyük suç...

Bunlar öldürülmez de ne yapılır...

Muammer Aksoy da. *Çetin Emeç* de. *Turan Dursun* da birer Atatürk hayranıydılar... Her üçü de, irtica yanlılarına kalemleri ile karşı koyuyorlardı...

Bu yüzden öldürüldüler...

Öldürenlerin kim oldukları belli değil...

Ama Atatürk düşmanı, şeriat yanlısı oldukları kesin...

Bir de *örgüt* oldukları...

Bir de sırtlarını *sağlam* bir yerlere dayadıkları... Ki polis bulamıyor, yakalayamıyor...

Solcu üniversite öğrencilerini yakalayıp yakalayıp TV'ye çıkartıyorlar... Forum düzenleyenleri, duvarlara yazı yazanları, miting yapanları hemen enseliyorlar...

Ama şeriat düzeni kurulmasına karşı çıkan Atatürkçüleri öldürenleri nedense kimse bulamıyor...

Kimsenin umurunda da değil...

Kılları bile kıpırdamıyor...

Katillerin kim olduğu, kimler olduğu belli değil...

Ama Türkiye'yi *"şeriat düzenine karşı çıkan Atatürkçü'lerin tek tek öldürüldüğü"* bir ülke haline kimlerin getirdiği ortada...

Bakın *İran Radyosu* Turan Dursun'un öldürülüşünü birinci haber olarak ve sevinç içinde veriyor... Aylarca her gece *Atatürk'e* küfreden de o radyo idi...

Atatürk'e küfredilen gecenin sabahı Türkiye'ye gelen iranlı başbakanı bizimkiler sırayla öpüp, bağırlarına bastılar...

Eh...

Tarikatlar kol-kanat gererken... Şeriat yanlıları devleti adım adım ele geçirirken... Atatürk ve laiklik düşmanları yüreklenip sokağa çıkarken keyiflenip sesini çıkartmayanlar, Atatürkçüler bir bir öldürülürken ne yapabilirler?..

Nasıl bunun hesabını sorabilirler?...

Bu cinayetler sürecek...

Nerede düşünen bir beyin varsa, birer kurşun sıkacaklar...

Kim bilir sıra kimde?...

Sabah, 7 Eylül 1990.

KORKAKLAR...

Mehmet Alton

Hangi konuda olursa olsun, dokunulması zor *"kutsal tabular"* oluşturmak açıkça ilan edilmiş bir korkunun ifadesidir...

Öyle olmasa *"tabu"*, düşünce rüzgârlarının dışında bırakılan *"yasaklı BÖLGELERiN* adı olmazdı

Doğruluğundan emin olduğunuz düşünceleri ve inançları neden rahatça tartışmaktan korkasınız ki?...

Hatta tam tersine, güven duyduğunuz düşüncelerin yayılmasını sağlamak için tartışma ortamlarını kendiniz keyifle yaratırsınız.

Türkiye'de her yeni düşünce, *"tabulara ve manca"* çekilmiş bir kılıç muamelesi görüyor. Ya sokaklarda vuruluyor, ya da hapislerde çürüyorsunuz.

Turan Dursun'u kimin vurduğu belli değil, ama kendisi *"dinsel tabuları"* hedeflemese bugün hayatta olacaktı.

Birisi kalkacak, *'Muhammed önceleri bir kütüğün üzerine çıkıp hutbe okurdu. Sonra hutbe için minber yapıldı. Muhammed'ın kendisinden ayrılacağını anlayan kütük ise gebe develer gibi ağlayarak, inlemeye başladı "* diye yazacak...

Sonra da bu yazılanlar zorla tabulaştırılacak..

Turan Dursun *"kütük deve gibi ses çıkarıp ağlar mıymış?"* diye sorarsa, yani zorbalıkla kabul ettirilmeye kalkışılan inancı sorgularsa, vurularak öldürülecek...

Bu düpedüz korkaklık değil mi? Korkutuyorsan tartış. Yok, korkuyorsan, söylediklerini tartışmaktan ürküyorsan da, onları boyun eğilmesi zoraki kutsal tabular haline neden getiriyorsun?

Turan Dursun'un, inancın tabulaştırılmasına karşı çıktığı için yaşamıyla ödediği yazılarını yayınladığı *"2000'e Doğru"* Genel Yayın Müdürü *Doğu Perinçek* de bir başka *"tabu"* nedeniyle Diyarbakır Cezaevinde yatıyor.

2OOO'e Doğru Dergisi ise kapatılmış durumda.

Kapatılan bu derginin manevi mirasını *"Yüzyıl"* dergisi üstlendi. Bu yeni derginin Genel Yayın Yönetmenliğini yürütmekte olan *Hasan Yatçın* geçenlerde şöyle yazıyordu:

"Kürt sorununu hassas konu İlan eden devlet tutumunu benimseyerek demokrasi savunuculuğu yapılamaz. Doğu Perinçek'in tutuklanmasını da o hassas konunun içine yerleştirip susarak demokrat yazar olunamaz. Bir genel yayın yönetmeni fikirleri yüzünden hapisteyken kimse 'fikir söyleyen gazeteci[1] *kimliği taşıyamaz. Kürt sorununun ve çözümlerinin tartışılması bugün Türkiye'de düşünceyi açıklama özgürlüğünün ve demokrasinin kilit sorunudur. Perinçek bu özgürlüğü kullandığı için içerdedir, Kürt sorununu özgürce tartışamadığımız, her çözümü korkusuzca gündeme sunamadığımız sürece, başka hangi konu olursa olsun döktüreceğimiz yazılar, söyleyeceğimiz fikirler icazetin damgasını, korkunun gölgesini taşır."*

Galiba Türkiye'deki tabuları numaralamamak; tabular içinden bazılarını yeniden *"tabulaştırmamak"* lazım.

Hasan Yalçın yukarıdaki yazıyı yazarken *"dinsel tabuları"* hedef alan *Turan Dursun'un* öldürüleceğini bilebilir miydi?

Tabular bir bütündür.

Bir tek *"tabu"* kalsa bile orada özgürlük olmaz, düşünce olmaz. bilim olmaz.

Onun için de tabuların her türlüsüne baş kaldıran her çabayı saygıyla anmak gerek...

Çünkü Özgürlüğün, düşüncenin, bilimin aydınlığı için uğraşanları *"karanlığın korkaklığı"* ayırt etmiyor.

Sabah, 7 Eylül 1990.

BİR İNKÂRIN ANATOMİSİ

Hekimoğlu İsmail

Yıllar öncesi, hapishane hamamında yıkananlardan biri espri yapmıştı:

-Komünistler temizleniyor.

Buna benzer espriyi bir başkası tekrarladı:

-İslâm âlemi bir düşmanını kaybetti, diye.

Malum, kaybedilen şey kıymetlidir. Acaba İslâm düşmanlarının Müslümanlar İçin bir kıymeti var mı?

Her şey zıddıyla gelişir. İslâm düşmanları olmasa Müslümanlar çalışmaz. Bunun için düşman, Müslümana hız verir, gündüz geceye nasıl muhtaçsa, Müslüman da düşmana öyle muhtaçtır.

Evvela *2000'e Doğru* dergisinde sonra Yüzyıl'da İslama iftira eden Turan Dursun'dan bahsediyorum. Öldürülmüş...

Bu şahıs müftülük gibi vazifelerde bulunmuş, sonra sola kaymış, ordan dinsiz olmuş ve Islama olan iftiralarını *itim* adı altında işlemiş.

Sola kayınca din düşmanı olmasının altını çizmek gerek.

Her zaman söylediğim gibi, günahla sevap beraber yürümüyor. Bir şahıs din görevlisi de olsa, günaha kaydı mı evvela basireti kapanıyor devam ederse, ibadetlerden uzaklaşıyor, yine devam ederse düşüncesi tersine dönüyor, dün ak dediğine bugün kara demeye başlıyor.

İşte Turan Dursun da bunlardan biridir.

Zaman zaman onun yazılarını okurdum. *"Saçmalıklar"* diye yazdığı şeylerin *"İlimler ve Yorumlar, Ölüm Yokluk mudur. Ben Bir Müslümanım Neye Nasıl İnanırım?"* isimli kitaplarımda ispat ettiğimi açıklamıştım. Bir seferinde insanın çamurdan yaratıldığını bildiren âyete itiniz ettiğini görüp *senin ve on sene doğacak çocuğun çamurdan yaratıldığım ve yaratılacağını deneyle ispata hazırım* demiştim, sesi çıkmamıştı.

ilim, Allahın sıfatıdır, herkesin üzerine rahmet gibi yağar. Nasıl ki, yağmurla, diken de, gül de büyürse, ilim dünyasında kâfirler de, müminler de ileri gidebilir.

Turan Dursun, ilmi, inkârına alet ettiği için insanlık adına suç işlemişti. Nasıl ki, gübreden bağlar ve bahçeler neş vü nema oluyorsa. Turan Dursun'un inkârları da bir kısım Müslümanların uyanmasına sebep olmalıydı. Mesela o, melekleri inkâr ediyorduysa, meleklerin varlığını fizik, kimya formülleri, cebir denklemleri ve geometri teoremleri gibi ispat edecek Müslümanların yetişmesi gerekirdi. Böylece *"her şey zıddıyla gelişir"* hikmetine tâbi olurduk.

Turan Dursun'un safındakiler *"Düşünceye silahlı sansür"* dediler. Bu sansür hiçbir zaman Hülâgu'nun Abbasileri yerle bir etmesi. Frankların Endülüs Emevi devletini tarihten silmesi, Rusların Afganistan'ı işgal etmesi, İsrail'in Filistinlilere işkencesi ve 163. maddenin on binlerce masumu süründürmesi kadar dehşetli değildir.

Talihsiz bir yazar şöyle demiş: "Turan Dursun'a sıkılan kurşunlar, karanlığın aydınlığa sıktığı kurşunlardır."

Ne zaman ki, elektrikle aydınlananlar nura düşman oldular, o zaman Islamiyete karanlık, inkâra aydınlık dediler. Bu hal *menfinin hâkimiyeti'ndendir.*

Bir Müslüman, islamiyet İçin canını ve malını verebilir. Savaşlarda olduğu gibi silahlı mücadeleye de girebilir. Fakat asıl önemli olan *hayatını Islama vermesidir.* Bunun için Müslüman Arabca öğrenecek, ilmini artıracak, ibadette ileri gidecek, hem yaşayarak, hem de anlatarak İslama hizmet edecektir. Bu hal bir ömürboyu devam ederse, "Hayatını İslama vermiş" sayılır. Ölme veya Öldürme bu hal karşısında çok cüz'İ kalır.

Turan Dursun'un dinsizliğe hizmet ettiği kadar İslama hizmet eden Müslümanların sayısı çok azdır. Adam, mevkisini, makamını, şöhretini ve çevresini dinsizlik için feda etti. Kendisine söylenen sözleri kaale almadı, tehditlere kulak asmadı, bildiği yolda yürüdü.

Öte yanda bir kısım Müslümanlar ufacık bir tenkit alacaklar diye, İslâmî rükünlerden vazgeçiyor.

Sonra bu din düşmanının yaptığı araştırmaları, yazdığı yazıları, kaç din görevlisi, İslama hizmet etmek için yapabiliyor?

Her şey zıddıyla bilinir: Hizmetin ne olduğunu anlamak için böyle dinsizlerin çalışmasına bakınız. Sonra her gün kahveye gidenlere, meyhanelerde çürüyenlere, kumarhanelerde mahvolanlara bakınız. Cehenneme gitmek isteyenlerin gayretini görünüz, cennete gitmenin bedelini anlayınız.

Menfi cephenin kahramanları her zaman dikkatimi çeker. Zehire, dikene, taşa, karanlığa çok dikkat ederim. Zıtlar olmasaydı neden çalışayım? Neden uykusuz kalayım, neden çalışmamın yetersizliği İle kıvranayım? Dinde ileri giden çok az, amma küfürde ileri gidenler o kadar çok ki, onlara bakıp şevke ve gayrete geliyorum.

Zaman. 7 Eylül 1990.

ÖZGÜR DÜŞÜNCEYE 7 KURŞUN...

Oktay Akbal

"Akıl ve bilim ölçüleri başkadır. Dindeki konular akıl ve bilim ölçülerine vurulduğunda işin içinden çıkılamaz.

"İslamın Amentüsünde yer alan İman esaslarını ele alalım. Hiçbiri akıl ve bilim ölçülerine sığmaz. Tanrıya inanç da, Tanrıyla İnsanlar arasına girmiş görünen Peygambere inanç da, ahiret gününe inanç da, kadere inanç da..."

"İslamın temelindeki yalanlar" adlı dizi yazılarından birinde böyle diyordu Turan Dursun... Çarşamba sabahı evinin yakınlarında yedi kurşunla öldürülen yazar Turan Dursun, birkaç yıldır islamlık konusunu bilimsel bir açıdan inceleyen yazılar yayınlıyordu. Bu yazılar bağnaz çevreleri ve kişileri öfkelendiriyordu. Kendisi de biliyordu. Çünkü sürekli gözdağı mektupları alıyordu.

Bir din adamıydı Turan Dursun. Tutucu bir çevreden yetişmişti. Din okullarında öğrenim görmüştü. Yıllarca vaiz olarak görev yapmıştı. İrdelediği konuyu iyi biliyordu. Gerçek İslamlığın bağnazlıktan, daha doğrusu yobazlıktan değişik olduğunu anlatmak istiyordu. *2000'e Doğru'da,* son haftalarda da *Yüzyıl* adlı dergide sürekli yayınlanan "Din Bilgisi" köşesinde çıkan aydınlatıcı yazılan ilgiyle okunuyordu. Kimi beğenerek, kimi de düşmanca duygularla...

Turan Dursun'u vuranları kimse görmemiş, İstanbul Emniyet Müdürü Ardalı, "görgü tanığı yok" diyor. Oysa 13 yaşındaki Arhan "Siyah renkli araba arkadan geldi. Sonra adamın yere yıkıldığını gördüm" diyor. Çapraz ateşe tutularak öldürülen Dursun'un katilleri de bulunamayacak mı? Daha önceki cinayetlerde olduğu gibi Aksoy'un, Emeç'in katillerinin bulunamaması gibi...

Vanlı bir işadamından bir mektup almış son günlerde. "Senin için İstanbul'a üç kişi gönderiyorum" diyormuş. Dursun bu tür gözdağı mektuplarına karşı şöyle yanıt vermiş Mayıs 1990 günlü dergide:

"Küfür ve tehdit yüreksizliğin, tükenmişliğin ürünüdür, boşunadır. Şimdiye dek yalanlarla örtülegelmiş karanlıklarda, güçlülerin yararına saklanmış gizli saklı din konulan varsa bir bir ortaya dökülüp sergilenecektir. Buna kimsenin kuşkusu olmasın. Daha güzel bir dünyanın, ışıklı dünyanın, özgürlüklerin, İnsan aklı ve bilimin tüm boyutlarıyla geçerli olduğu bir dünyanın kurulması için bu tür çabalar su kadar, hava kadar gereklidir" diyordu.

Turan Dursun'un yazılarının bir bölümünü masama serdim. Odan burdan cümleler okuyorum. *Kur'an'daki* çelişkilerden söz ederken diyor ki: "İslam, tüm İnsanlar Müslüman olana dek, yeryüzünü bir savaş alanı sayar. Barış ve hoşgörü de eğer gerekiyorsa savaşın gereği olan hile içindir." "Tanrı bildi anladı ki" yazısından: *"Kur'an'ın* Tanrısı önce bir şey yapıyor, bir hüküm ortaya koyuyor, sonra bir gelişme olunca görüşünü, dolayısıyla hükmünü değiştiriyor, yani bir başka hüküm koyup **bir** öncekini geçersiz kılıyor."

Turan Dursun'un öldürülme nedeni işte bu tür görüşlerdir. Bilim açısından *Kur'an'ı* yorumlamak, demek ki, büyük bir suç, öldürülme gerektirecek kadar ağır bir suç! Tahran Radyosu, Dursun'un öldürülmesini sevinçle bildirmiş, şöyle demiş: "Hatırlatmak gerekir ki, Turan Dursun yazılarında yüce İslam dini ve Hazreti Muhammed'e defalarca ihanet ve edepsizlikte bulunmuştu." Şimdi anlaşılıyor mu, yedi kurşunun nerden, hangi kaynaktan atıldığı?

Görgü tanığı yok, katillerden iz yok, hiçbir şey yok, ama öldürülme nedeni çok açık: Bilim kafasıyla din konularını incelemek, irdelemek...

Son haftalarda iki kitabı çıkmıştı Dursun'un. *Kulleteyn'de* kişisel anılarını ve yetişme yaşamını anlatıyordu. Bu ilginç kitabı daha okumaya başlamadan yazarının korkunç bir cinayete kurban gitmesi yazgının bir oyunu mu? ,

Dursun'u öldürenleri sözde kimse görmemiş, ama emekli komiser İbrahim Çağlar'ı öldürenleri görenler var! O kadar ki, katillerin resimleri hemencecik çizilip kamuoyuna sunulmuş. Ama Turan Dursun İçin böyle bir çalışma yok. Bu bile epey anlamlı değil mi?

Cumhuriyet, 8 Eylül 1990.

TURAN DURSUN'UN ÖLÜSÜ, DİRİSİNDEN GÜÇLÜDÜR

Mustafa Ekmekçi

Yüzyıl yazarlarından Turan Dursun'un ölüsü, dirisinden güçlü çıktı. Öyle olacağı bilinen bir gerçekti. Doğrulan söyleyenler. Öyle olurlar. Ölüleri, dirilerinden güçlü olur. Turan Dursun'la tanışma olanağı bulamadım. O, İstanbul'dan yazıp çiziyordu. 25 Ağustos'ta imzalayıp, yolladığı *Kulleteyn* adlı kitabına "Sn. Mustafa Ekmekçi'ye saygı ve sevgilerle" diye yazmış. *2000'e Doğruda,* sonra *Yüzyılda* çıkan yazılarını sürekli okurdum. Cemal Süreya'nın yazılarını da. Cemal Süreya öldü, Turan Dursun öldürüldü. Turan Dursun, kanımca şimdi yaşamaya başlıyor asıl. Onu tanımayanlar, daha iyi tanıyacaklar şimdi. Muammer Aksoy'un, Çetin Emeç'in, Abdi îpekçi'nin ölüleri, dirilerinden daha güçlü çıkmadı mı?

Düşünceye, silahla karşı çıkıp, onu cezalandıracaklarını sananlar, aptallar bilmezler ki, asıl cezalandırdıkları kendileridir, sakat, yanlış yollandır. İnsanlara kuşkuyu öğretenler, cezalandırılır mı hiç? Turan Dursun, yurtdışına, Almanya'ya gitmeye hazırlanıyormuş; çağrılar almış, konuşmalar yapacakmış Avrupa'da Gericiliğin fokur fokur kaynadığı yer oraları. Türkiye'de yuvalanamayanlar, Avrupalardaki Özgürlük havasından yararlanarak döküyorlar zehirlerini. Onların foyalarını ortaya çıkarmak için Turan Dursun gibi yürekli, bilgili biri gerekliydi. Yazık! Oradakiler de buradakiler de yoksun kaldılar Turan Dursun gibi bir beyinden.

Yüzyıl'ın son sayılarından birinde, "Domuz eti" konusuna değiniliyordu. Şöyle deniyordu: "Mustafa Ekmekçi, *Cumhuriyetteki* köşesinde yıllardır duruyor bu konunun üzerinde. Bütün bilimsel verileri ortaya döktü. Sonuç, Türk milletinin domuz etiyle beslenmesi halinde kazançlarının uzun bir listesi!.. Beslenme ve metabolizma uzmanı Dr. Üstün Korugan da üzerine basa basa domuz etinin protein ve B vitamini açısından yararlı ve besin değeri yüksek bir et cinsi olduğunu söylüyor ve 'Do-

muzda parazit olduğu söyleniyor. Hangi hayvanda yok ki' diye de ekliyor. Dergimizin yazarlarından Turan Dursun ise başka bir boyutuna değinerek İslamiyet ve Yahudilikte domuz etinin 'haram' ilan edilmesinin, Putatapıcılık dönemlerinden kaldığını vurguluyor. Domuzun aslen bir To- tem' hayvanı olarak kabul edildiğini, 'yasak'ın nedeninin buralardan kaynaklandığını belirtiyor Dursun. Sahi, Hintliler, inek etinin hangi zararları üzerinde duruyorlar acaba?" *(Yüzyıl,* 26 Ağustos 1990, sayı: 4.)

Aynı sayıda. Turan Dursun, Suudi Arabistan'daki Amerikan askerlerine değinerek ""Efendi Tanrı'nın Evi'ni melekler mi, 'kâfirlerin uçaktan mı koruyacak?" diye soruyor; yazısının sonunda da şöyle diyordu:

"Muhammed bir 'hadis'inde şöyle der:

"Medine'nin kapılarında ve giriş-çıkış yerlerinde melekler vardır; Medine'ye ne tâûn (veba salgını), ne de deccal girebilir."

Ve yine Muhammed şu açıklamayı da yapıyor:

"Hiçbir belde (ülke) yoktur ki *deccal* orayı çiğneyecek olmasın. Mekke ve Medine, bunun dışında yalnızca. Medine'nin her kapısında, her giriş ve çıkışında sıra sıra olmuş melekler vardır. Bu melekler orayı korurlar..."

Muhammed'in bu tür açıklamaları ve inanırlarına güvence vermeleri sürüp gider. Ve şimdi Müslümanlarca birer "deccal" sayılan "kâfir"lerin askerlerini görüyoruz sözü edilen "kutsal beldeler"de. "Deccal uçakları "m da "sema"lannda... Hadislerde bildirilen şu "koruyucu melekler nerede" diye sormaz mısınız?"

Sen misin soran? Yedi el kurşun atıp, tarıyorlar Turan Dursun'u.

inanç özgürlüğünden söz edenler, onu düşünce özgürlüğüyle bir tutarlar. Yanlıştır, inanç özgürlüğünden anladıkları, "Benim inandığıma inanmayanlar, yaşatılmazlar!" demektir. Sıkmabaşlar, "Başımı örtmenin nedeni, inancımdandır efendim, onun bir simgesi" derler, yalandır, inanç özgürlüğü, başka inançlarda olanlara da, İnanmayana da Özgürlük demektir. Hani, nerede? Turan Dursun, gerçek bir kahramandır!

(...)

Cumhuriyet, 9 Eylül 1990.

TURAN DURSUN

İlhami Soysal

Turan Dursun milyonlarca, milyarlarca insan içinde bir insandı Bir karıncaydı Karınca gibi çalışkandı Dur-durak bilmez, sürekli çalışır, okur, yazar, araştırır ve tartışırdı Sanırız Sinop Müftülüğü nden ayrıldığı yıllarda tanımıştık Önce Ankara da TRTde sıradan bir görev aldı, sonra sınavlara girip kazanarak prodüktör oldu Bir süre radyo ve televizyonda dini yayınların hazırlanmasında çalıştı Akılcı, sağduyulu, kişilikli bu" insandı *"Ulema"dan* geçinen nice sözüm ona din bilginini cebinden çıkaracak kadar dm bilgisine sahipti

Önceki hafta bir akşam üzen, ara haberlerinde televizyonda *Turan Dursun'un* İstanbul'da evinden çıkarken vurulup öldürüldüğünü duyduğumuzda çok üzüldük ama hiç şaşırmadık Sanki, böylesi bir haberi bekliyorduk Sanıyoruz *Turan Dursun* da bekliyordu

Çok değil, bundan bir, bırbuçuk ay kadar önce Cağaloğlu nda Diyanet îşlen Kıtabevı nın vitrinleri önünde kitaplara bakarken karşılaşmış, ayak üzen üç-beş dakika konuşmuş, Turkjyede laikliğin her geçen gün biraz daha yok edilmesi konusundaki kaygılarımızı karşılıklı dile getirmiştik.

Turan Dursun, çok da önemsemeden sürekli tehdit mektupları aldığından da bu arada söz etmişti ve karşılıklı gülüşüp aynı konuda, aynı sözcükleri kullanmıştık *"Havlayan köpek ısırmaz'* ... "

Turan Dursun bu arada. *Nihayet istediğini de \enne getiriyorum Dergi ve gazete köşelerinde unutulup gidecek dediğin yazılarımı kitap kıstırmaya başladım. Yakında ilk kitabım çıkacak, bunu ikincisi, üçüncusu de izleyecek, bir yayınevi ile anlaştım"* demişti *"Kitaplarım çıkar çıkmaz sana kendim getireceğim."*

Kullete\n adlı bir roman tadandaki ilk kitabı çıktığında biz istanbul'da değildik, karşılaşamadık *Dm Bu* adlı ikinci kitabının yayımlanıp ya-

yımlanmadığını gördü mü bilemiyoruz, çünkü hemen o günlerde havlayan köpeklerin arada bir ısırdıklarına da tanık olduk. *Turan Dursun* yedi kurşunla *"faili meçhul"* cinayetler serisinin bir halkası oldu gitti.

Öldürülmeseydi şu günlerde Almanya'da olacak, Frankfurt, Stuttgart ve sonra da İsviçre'ye geçip Bern'de *'Türkiye'de İslamiyet ve Laiklik"* konularında bir dizi konferans verecekti. Öldürüldüğünde cebinden pasaportu çıkmış.

12 Mart 1971 faşist darbesi döneminde TRTdeki görevinden kızağa alındığında bir büyuk çabaya girişmişti. Tek başına büyük bir *islam Ansiklopedisi* hazırlamaya başlamıştı. Yirmi ciltlik bir ansiklopedi. Dev bir iş. Gerçekte bu yaşamının en buyuk yapıtıydı. Belki yirmi yıla yakın bir sure çalışmıştı. Ne var ki, bastıracak buyuk ve güçlü bir yayınevi bulmak olanaksızdı. Çeşitli kapılan çalmıştı. Biz de kimi yayıncı ve yayınevleri ne bu konuda aracı olmaya çalışmıştık.

Ama olmadı, bu dev yapıt yayımlanamadan kaldı. Ondan sonra da *Turan Dursun, 2000'e Doğru* dergisi, *Yüzyıl* dergisi gibi kimi dergilerde islamın öz kaynaklarına dayanan, bunları akıl ve bilim ölçülerinde eleştiren yazılar yayımlamaya başladı. Açık açık söyleyip yazıyordu: *"Yazıp söylediklerimi ulema geçinen herkesle tartışmaya hazırım!.."*

Ne var ki aklın, bilimin ve gerçekten eşi az bulunur bu bilgi birikiminin karşısına kimse çıkarılıyordu. Sağdan-soldan bol bol sövgu geliyordu ama. *Turan Dursun'un* karşısına hiç kimse çıkamıyordu. Ondan, onun bilgisinden korkuyorlardı.

Korktukları için de onu öldürdüler.

Turan Dursun aydınlığın sesiydi, aklın, bilimin, mantığın ve bilginin sesi...

Onu aydınlıktan korkanlar oldurdu. Karanlığı sevenler, bulanık suda balık avlamasını sevenler.

Turan Dursun"un katilleri de tıpkı *Muammer Aksoy\ın,* tıpkı *Çetin Emeç'in* katilleri gibi bulunamayacak. Bulunacağını, bu cinayetlerin aydınlığa çıkacağını sananlar aldanır. Bugün 12 Eylül 1980, faşizm darbesinin yıldönümü. O darbenin üzerinden on yıl geçti. Bulundu mu o darbeye sozum ona gerekçe diye gösterilen bir dizi cinayetin faili? Ne oldu *Cavit Orhan Tutengıl\n, Unut Doğanay'ın, Kaftancı'nın, İlhan Darendelıoğlu* ya da *ismail Gerçeksöz'un* ve bunlar gibi onlarca, yüzlerce kişinin katilleri?

Turan Dursun'un da katili ya da katilleri bulunmaz. Hele hele 12 Eylül faşizminin süreğeni olan ve dikta özlemleri içindeki şu *ANAP* iktidarı gibi iktidarlar döneminde hiç mi hiç bulunmaz. Çünkü böylesi iktidarlar da aydınlıktan korkarlar. Yüzleri karanlığa dönüktür, aydınlığa değil!..

Ama fazla karamsar olmak da doğru değildir. İnsanlar öldürülebilir ama fikirler, görüşler ve hele yazıya dönüşmüşler, hiç mi hiç öldürülemez. İsterse yasaklamalar, toplatma kararlan alınsa bile. Ve gün gelir bu aydınlık yeni yeni *Turan Dursun* larda uç verir. Çünkü her şey yok edilebilir de, düşünce edilemez!...

Milliyet, 12 Eylül 1990.

SONSÖZ

Soner Yalçın

Tarih, 4 Eylül 1990 Saat 14.15 Turan Dursun, istanbul Koşuyolu, Tophanelıoğlu Caddesi, Köşkçıkmazı sokak. Bıntan Siteleri, B-2 Blok 12 numaralı dairesinde, önce kardeşinin eşiyle, ardından *2000'e Doğru'nun imtiyaz* Sahibi Mehmet Sabuncu ile telefon görüşmesi yaptıktan sonra, dergi bürosuna gitmek için evden çıkıyor Apartmandan 30 metre uzaklaşabiliyor Arkasından ateş açılıyor 7,65 mm. çapında susturucu takılmış tabanca (veya tabancalarla) yedi el ateş ediliyor. Geco marka mermilerden beş tanesi Turan Dursun'un sırtına saplanıyor

Polis olay yerine 14.30'da geliyor. 13 yaşındaki A A. adlı çocuğun görgu tanığı olduğu açıklanıyor. Çocuğun ifadesine gore, katiller siyah renkli Renault otomobille kaçıyorlar. Katillerin kaç kışı olduğu öğrenilememişti.

Emniyet yetkilileri, olaydan sonra klasik açıklamalarını yaptılar

"Soruşturma sürdürülüyor. Katiller en kısa zamanda yakalanacaktır."

Katiller yakalandı mı?

Turan Dursun cinayetiyle ilgili ilk çarpıcı haber, *2000'e Doğru* dergisinde çıktı. Dergi, 26 Nisan 1992 tarihli sayısında, devletin istihbarat kurumlarına yakın olan bir öğretim görevlisinin anlatımına yer veriyordu Öğretim görevlisine gore, İstanbul Emniyet Müdürlüğü Cinayet Masası ekipleri katilleri koruyordu!

16 Ekim 1992 tarihli *Aktüel* dergisi bir başka önemli habere yer verdi. Haber şöyle. "1992 yazında ilginç bir olay yaşandı. Bursa'da otomobili çalınan bir şahıs polise gidip durumu bildirdi. Aylar sonra, çalınan bu otomobil, istanbul'un arka semtlerinden birinde bulundu. Arabadan 7,65 çapında bir silah çıktı Silahın balistik muayenesi yapıldı Tabanca, Turan Dursun'un öldürülmesinde kullanılmıştı Po-

lislerden ekip oluşturuldu. Araştırmalar yapıldı. Silah Avrupa ülkelerinden birinde üretilmiş, 80'li yılların ikinci yansında îran'a ihraç edilmişti. İran'dan istanbul'a nasıl geldiği ise öğrenilememişti."

Bu haberler karşısında devletin kılı kıpırdamadı. Zaten polisler olaydan onca zaman geçmesine rağmen ne Turan Dursun'un çalıştığı dergiden, ne de ailesinden kimsenin ifadesine başvurmuştu! Tek görgü tanığı ise kaybolmuştu! Polis, ifadesine başvurmak istemiş, ancak A.A.'yı bulamamıştı!..

Tarih, 24 Ocak 1993. Gazeteci, yazar Uğur Mumcu, otomobiline yerleştirilen bombanın patlamasıyla katledildi.

Artık bardak taşıyordu. Muammer Aksoy, Bahriye Üçok, Turan Dursun, Çetin Emeç'ten sonra, şimdi de Uğur Mumcu kurban edilmişti.

İnfial büyüktü.

Devletin bir şeyler yapması gerektiği, İktidar makamlarınca da hissedilmeye başlanmış». Hükümet, bu ihtiyacın karşılanması için Emniyet güçlerine baskı yaptı. Birdenbire bazı şeriatçılar yakalanmaya başlandı...

Dönemin içişleri Bakanı İsmet Sezgin, 4 Şubat 1993 tarihinde İstanbul'da bir basın toplantısı düzenledi. Bazı faili meçhul cinayetleri aydınlattıklarını söyledi. Bakanın dediğine göre, İstanbul Emniyeti bazı şüpheli şahıslan takip etmiş, bazı adresler saptamış, düzenlediği operasyonlarla o güne kadar adı sanı duyulmamış bir radikal örgütü açığa çıkarmıştı: Islami Hareket Örgülü.

Turan Dursun'un katilleri de bu operasyonlar sonucu yakayı ele vermişti. Bakan Sezgin'in söylediğine göre, Örgütün elemanları şöyle yakalanıyordu:

Bir şahıs, İstanbul Gayrettepe'de gördüğü bir arabayı, plakası farklı olduğu halde, "Bu benim arabam" diye bir trafik polisine ihbar ediyor. İhbardan sonra da çekip gidiyor! Bakan aynen bunları anlatıyor. Devam edelim: Trafik polisi arabaya yaklaşıyor, sürücü koltuğunda oturan şahıstan ehliyet ve ruhsat istiyor. Trafik polisi evrakları incelerken, sürücü koltuğundaki şahıs, "Arabayı bankaya babama bırakacaktım" diyor. Ne anlamlı bir söz değil mi? Bunları anlatan, İçişleri Bakanı! Durun bitmedi. Babasına arabayı bırakacağını söyleyen şahıs araçtan iniyor, çekiyor gidiyor. Polis hiçbir şey demiyor! Sonra, aracın çalıntı olduğu anlaşılıyor. Üstelik, yapılan aramada iki tabanca, bir MP-5 uzun

namlulu tüfek ve susturucu bulunuyor. Bakan'ın anlattığı bu inanılmaz olay, 11 Ekim 1990'da gerçekleşiyor. Yani Turan Dursun'un öldürülmesinden 36 gün sonra.

Bakan, bu açıklamayı yapmak için iki buçuk yıl beklemişti!

Biz yine Bakan'ın açıklamasına dönelim:

Çalıntı araçta bulunan MP-5 silahının menşei İle ilgili olarak yapılan araştırmada, silahın 1977 yılında Federal Almanya tarafından İran MOD teşkilatına satıldığı öğrenilmişti. Bakan, bunları *Aktüel'in* haberinden 10 ay sonra açıklıyordu.

Bakan'ın şu sözleri anlamlıdır: "Konuyla ilgili çalışmalar sürerken..." yakalanan Nezih Beyrit'e ait çeşitli sahte hüviyet, ehliyet ve fotoğraflar, yapılan soruşturmada ele geçirilmişti. Bakan, "yapılan araştırmalar" konusunda bilgi veremeyeceğini söylüyor!

Sahte belgelerin ele geçirildiği evde, "Şenol Devrim" sahte kimlikli Gudbettin Gök adlı kişi. Turan Dursun'un, örgüt mensubu Mehmet Ali Şeker tarafından vurulduğunu söylemişti. Gudbettin Gök, Turan Dursun'un öldürülmesi olayında "Kemal", "Arif, "Mesut" kod adlı kişilerin de görev aldığını itiraf etmişti.

Sanıkların davaları bugün hâlâ İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemesi'nde devam etmektedir. Gudbettin Gök ve Mehmet Ali Şeker hakkında, "Devletin laik düzenini dini esaslara dayandırmak amacıyla silahlı Örgüt kurmak. Örgüte üye olmak, örgüt adına eylemlerde bulunmak" suçlarından idam cezası istenmektedir.

Yazımızı, 2000'*? *Doğru'nun* 26 Nisan 1993 tarihli haberi ile bitirelim: "Devlet, Turan Dursun'un katillerini biliyordu..."

Turan Dursun. 10 Eylül 1964'te Tire'de, Nurculukla İlgili bir konferans verirken.

Üstte, veremle ilgili bir konferansta.
Altta 1962'de Sivas Müftüsü iken düzenlenen imamlar kursunda.

Üstte Sİvastakı kursun konuşmasını yaparken Turan Dursun'un solunda görülen (gözlüklü) dönemin Sivas Valisi Mehmet Vannlı'dir (J 962)
Altta 1962 Sivas imam-öğretmen açıkoturumu

Üstte[1] 2 Şubat 1964. Elmalı Vahap Ummi önü On sıra (Sağdan) imam Adil Hafız ve çocuğu. Turan Dursun. Abdullah Ekli. Selahaddin Akçakus Arka sıra; (Sağdan) imam AN Hafız. Hüseyin Orhan. idris Türkiş. ismail Akın (gazete bayii)
Altta- TRT'de prodüktör olduğu dönemde Gençlik Parkı'nda arkadaşlarıyla bir akşam yemeğinde.

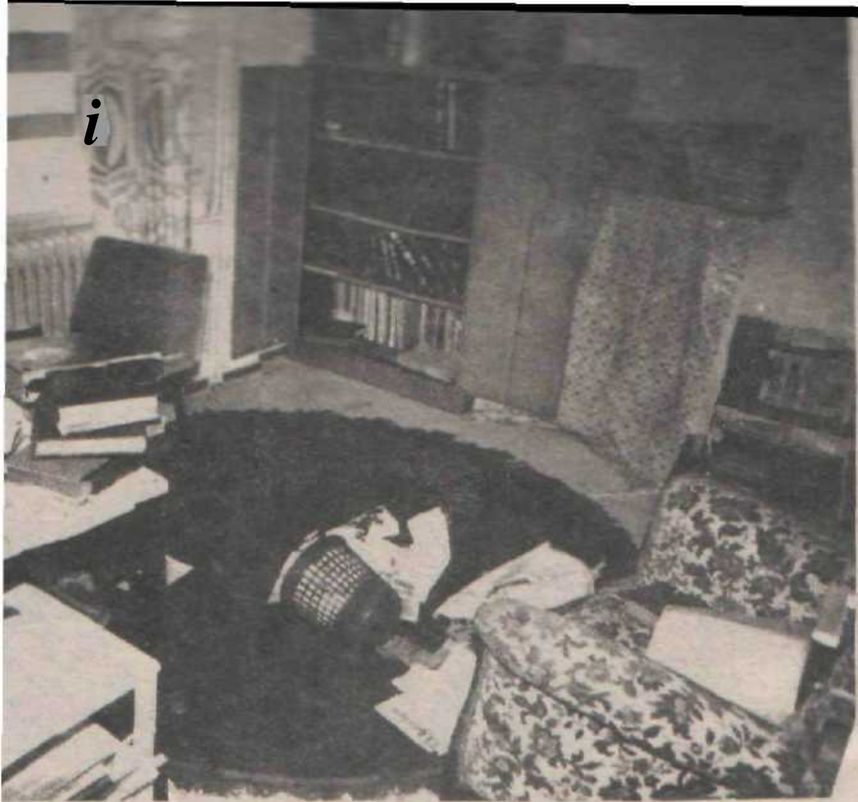

Turan Dursun (solda) Sivas Muftusu iken Antalya Antik Aspendos Tıyatrosu'na yaptığı tur gezi sırasında arkadaşlarıyla

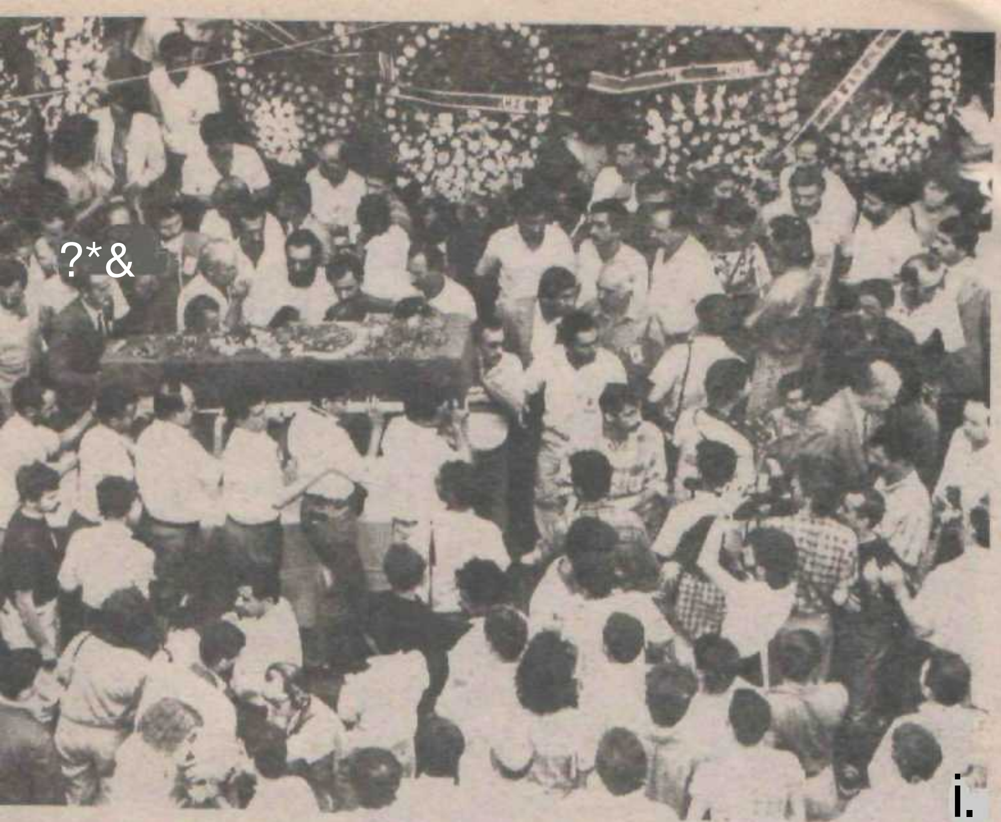
Turan Duşun. Koşuyolu'ndaki evinde çakşırken.

Çalışma odasının Öldürüldükten sonraki durumu

6 Eylül 1990. *2OQ0'e Doğru (Yüzyıl)* dergisi önünde cenaze töreni.